

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Ammatillisten tutkintojen kehittäminen

Työryhmän väliraportti

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2023:14

Ammatillisten tutkintojen kehittäminen

Työryhmän väliraportti

Opetus- ja kulttuuriministeriö Helsinki 2023

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö

CC BY-NC-ND 4.0

ISBN pdf: 978-952-263-951-6

ISSN pdf: 1799-0351

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2023

Ammatillisten tutkintojen kehittäminen Työryhmän väliraportti

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2023:14		Teema	Koulutus
Julkaisija	Opetus- ja kulttuuriministeriö		
Yhteisötekijä	Opetus- ja kulttuuriministeriö		
Kieli	suomi	Sivumäärä	90

Tiivistelmä

Opetus- ja kulttuuriministeriön 30.8.2022 asettaman Ammatillisten tutkintojen kehittäminen -työryhmän toimeksianto perustuu pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaan, valtioneuvoston koulutuspoliittiseen selontekoon sekä Euroopan unionin neuvoston suositukseen eurooppalaisesta lähestymistavasta pieniin osaamiskokonaisuuksiin. Työryhmä esittää väliraportissaan periaate-ehdotukset ammatti- ja erikoisammattitutkintojen joustavuuden lisäämiseksi, opiskelijoiden valinnan mahdollisuuksien monipuolistamiseksi ja pienten osaamiskokonaisuuksien ottamiseksi osaksi ammatillisen koulutuksen järjestelmää. Työryhmä jatkaa työtään 30.9.2023 asti.

Työryhmän keskeiset ehdotukset

- Tutkinnon osien nykyistä laajempi ja joustavampi hyödyntäminen mahdollistavat yksilöiden ja työelämän osaamistarpeisiin vastaamisen. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen tutkinnon osia tulee edelleen kehittää ja tarjontaa lisätä. Yksittäisten tutkinnon osien järjestäminen ja tarjoaminen tulisi tehdä rahoituksellisesti kannattavaksi vaihtoehdoksi kokonaisten tutkintojen järjestämisen rinnalla.

- Virallisessa koulutusjärjestelmässä tutkinnon osat todetaan pieniksi osaamiskokonaisuuksiksi. Pienten osaamiskokonaisuuksien suorittamismahdollisuuksien lisäämiseksi tulisi mm. kehittää koulutukseen pääsyä sekä sujuvoittaa aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista ja tunnustamista.

Asiasanat	koulutus, ammatillinen koulutus, ammattitutkinnot, henkilökohtaistaminen, pienet osaamiskokonaisuudet		
------------------	---	--	--

ISBN PDF	978-952-263-951-6	ISSN PDF	1799-0351
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-951-6>

Utveckling av yrkesexamina Halvtidsrapport från arbetsgruppen

Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2023:14	Tema	Utbildning
Utgivare	Undervisnings- och kulturministeriet	
Utarbetad av	Undervisnings- och kulturministeriet	
Språk	Sidantal	90

Referat

Undervisnings- och kulturministeriet tillsatte den 30 augusti 2022 en arbetsgrupp för utveckling av yrkesexamina. Arbetsgruppens uppdrag grundar sig på statsminister Sanna Marins regeringsprogram, statsrådets utbildningspolitiska redogörelse och Europeiska unionens råds rekommendation om en europeisk strategi för mikromeriter. Arbetsgruppen har i sin halvtidsrapport lagt fram flera principförslag om hur flexibiliteten i yrkesexamina och specialyrkesexamina kan ökas, studerandena ges mångsidigare valmöjligheter och mikromeriterna integreras i systemet för yrkesutbildning. Arbetsgruppens arbete fortsätter till och med den 30 september 2023.

Arbetsgruppens viktigaste förslag

- Examensdelarna utnyttjas mer omfattande och mer flexibelt, vilket gör det möjligt att möta individers och arbetslivets kompetensbehov. Examensdelarna i yrkesexamina och specialyrkesexamina ska utvecklas ytterligare och utbudet ökas. Det bör bli ett ekonomiskt lönsamt alternativ att ordna och erbjuda enskilda examensdelar vid sidan av ordnandet av hela examina.

- I det officiella utbildningssystemet fastställs examensdelarna som mikromeriter. För att det ska finnas fler möjligheter att avlägga mikromeriter, bör man bland annat utveckla möjligheterna att komma in på utbildning samt göra det smidigare att identifiera och erkänna tidigare anskaffad kompetens.

Nyckelord	mikromeriter, utbildning, yrkesutbildning, yrkesexamina, personlig tillämpning		
ISBN PDF	978-952-263-951-6	ISSN PDF	1799-0351
URN-adress	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-951-6		

Developing vocational qualifications Interim report of the working group

Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2023:14	Subject	Education
---	----------------	-----------

Publisher	Ministry of Education and Culture
------------------	-----------------------------------

Group author	Ministry of Education and Culture
---------------------	-----------------------------------

Language	Finnish	Pages	90
-----------------	---------	--------------	----

Abstract

The mandate of the working group on developing vocational qualifications, appointed by the Ministry of Education and Culture on 30 August 2022, is based on Prime Minister Sanna Marin's Government Programme, the Government Report on Education Policy, and the Council of the European Union Recommendation on a European approach to micro-credentials for lifelong learning and employability. In its interim report, the working group proposes principles for increasing the flexibility of further and specialist vocational qualifications, diversifying choices available to students, and integrating micro-credentials into the vocational education and training system. The working group will continue its work until 30 September 2023.

Working group's key proposals

- More extensive and flexible use of qualification modules would help meet individuals' and employers' competence needs. Modules of further and specialist vocational qualifications should be further developed and their supply increased. The provision and offering of individual modules should be made a financially viable alternative alongside the provision of full qualifications.

- The official education system identifies qualification modules as micro-credentials. In order to increase the opportunities for completing micro-credentials, access to education should be improved, and the identification and recognition of prior learning should be made easier.

Keywords	micro-credentials, education and training, vocational education and training, further vocational qualifications, personalisation
-----------------	--

ISBN PDF	978-952-263-951-6	ISSN PDF	1799-0351
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN address	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-951-6
--------------------	---

Sisältö

1	Johdanto	7
1.1	Ammatillisten tutkintojen kehittämiseen kytkeytyvät muut kehittämishankkeet .	9
1.2	Ammatillisten tutkintojen kehittämisen työryhmä ja sen tehtävät.....	13
1.3	Raportointi	15
2	Nykytilan kuvaus	16
2.1	Toimintaympäristö	17
2.2	Ammatilliset tutkinnot	20
2.3	Tutkintojen sisältämä valinnaisuus koulutuksen tarjonnassa	34
3	Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen joustavuuden lisääminen	42
3.1	Ehdotukset ammatti- ja erikoisammattitutkintojen joustavuuden lisäämiseksi.....	44
4	Pienet osaamiskokonaisuudet ammatillisessa koulutuksessa	47
4.1	Euroopan unionin neuvoston suositus pienistä osaamiskokonaisuuksista	48
4.1.1	Määritelmät	48
4.1.2	Pienten osaamiskokonaisuuksien ekosysteemi.....	49
4.2	Pienet osaamiskokonaisuudet suomalaisessa ammatillisessa koulutuksessa	50
4.3	Pienet osaamiskokonaisuudet virallisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella	53
4.4	Pienet osaamiskokonaisuudet suomalaisessa korkeakoulutuksessa.....	54
4.5	Ehdotus pienistä osaamiskokonaisuuksista	55
	Liitteet	58
	Liite 1. Tutkintojen, oppimäärien ja muiden osaamiskokonaisuuksien sijoittuminen vaativuustasoille	58
	Liite 2. Ammattitutkintojen muodostuminen pakollisesta ja valinnaisesta osaamisesta (tilanne syksyllä 2022)	60
	Liite 3. Erikoisammattitutkintojen muodostuminen pakollisesta ja valinnaisesta osaamisesta (tilanne syksyllä 2022)	65
	Liite 4. Ammatillisen koulutuksen rahoituslähteet.....	69
	Liite 5. Ammattitutkinnon suorittaneet vuosina 2020–2021	71
	Liite 6. Erikoisammattitutkinnon suorittaneet vuosina 2020–2021	78
	Liite 7. Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvien tutkinnon osien, toiseen amatilliseen tutkintoon sisältyvien tutkinnon osien sekä korkeakouluopintojen suorittamisen lukumäärä osana ammattitutkintoa.....	83
	Liite 8. Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvien tutkinnon osien, toiseen amatilliseen tutkintoon sisältyvien tutkinnon osien sekä korkeakouluopintojen suorittamisen lukumäärä osana erikoisammattitutkintoa.....	88

1 Johdanto

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman mukaisesti hallituskaudella on kehitetty eri kouluasteiden toimintaa, ohjausta ja rahoitusta. Tavoitteena on ollut synnyttää Suomeen kattava tarjonta työelämälähtöisiä ja monimuotoisia jatkuvan oppimisen koulutuskokonaisuuksia. Hallituskaudella keskeinen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämistä ohjaava tahtotila on kirjattu valtioneuvoston valmistelemaan koulutuspoliittiseen selontekoon¹. Siinä on kuvattu voimavarojen, rakenteiden ja ohjauksen muutokset, joilla vastataan toimintaympäristön muutoksiin ja luodaan edellytyksiä merkitykselliseen elämään.

Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus vastaavat perusasteen päättävän ikäluokan sivistyksellisten ja ammatillisten osaamistavoitteiden toteutumisesta. Korkeatasoinen toisen asteen koulutus tuottaa vahvan pohjan sekä yhteiskunnassa että työelämässä toimimiseen ja jatko-opintoihin siirtymiseen. Koulutuspoliittinen selonteko nostaa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysymyksenä esille sen, että jatko-opintoihin siirtyminen on Suomessa valikoitunutta. Jatko-opintoihin siirtymiseen näyttäisi vaikuttavan se, onko opiskelijaksi hakeutuva suorittanut ylioppilastutkinnon vai ammatillisen tutkinnon. Eroa selittänee osin koulutustarjonta sekä mielikuvat työelämän eri ammateista ja tehtävistä, mutta myös ammatilliseen ja lukiokoulutukseen liittyvät erilaiset mielikuvat, eri aloihin ja ammatteihin liittyvät stereotyyppit sekä tosiasialliset etenemismahdollisuudet toisen asteen koulutuksen jälkeen. Koulutuspoliittisessa selonteossa esitetäänkin, että opintoja kehitettäisiin niin, että niiden aikana on mahdollista nykyistä joustavammin yhdistää ammattiin valmistavia ja yleissivistäviä sisältöjä. Yleissivistävien sisältöjen vahvistaminen osana ammatillista koulutusta edesauttaa tosiasiallisten jatko-opintovalmiuksien syntymistä ja tasapainottaa siirtymiä toiselta asteelta korkea-asteelle.

1 Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko. Valtioneuvoston julkaisu 2021:24. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162995/VN_2021_24.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Selonteossa esitetään, että

- kehitetään ammatillisten tutkintojen perusteita ja lukion opetussuunnitelmia niin, että ammatillisten tutkintojen osia tai yhteisten tutkinnon osien osia alueita ja lukion opintojaksoja voidaan yhdistellä nykyistä joustavammin opiskelijoiden, jatko-opintojen ja työelämän osaamistarpeiden pohjalta.
- lisätään ammatillisten perustutkintojen yhteisten tutkinnon osien osuutta tutkinnossa tai tarjotaan muulla tavoin mahdollisuus suorittaa nykyistä joustavammin ja laajemmin yleissivistäviä ja perustaitoja vahvistavia osaamiskokonaisuuksia ammatillisessa koulutuksessa. Samalla varmistetaan, että ammatillisen tutkinnon suorittaneilla on työelämässä edellytettävä osaaminen ja riittävät työelämävalmiudet.

Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus vastaavat myös osaltaan aikuisväestön osaamisen kehittamisestä. Toisen asteen koulutus onkin tärkeä osa jatkuvan oppimisen kokonaisuutta. Sen tulee vastata aikuisväestön tarpeisiin koulutustarjonnalla ja mahdollistamalla joustavat ja räätälöidyt osaamisen kehittämisen mahdollisuudet työelämässä toimiville ja muille osaamistaan täydentäville. Koulutuspoliittinen selonteko tunnistaa sen, että yhteiskunnan ja työelämän uudet osaamistarpeet syntyvät usein eri alojen rajapinnoille. Nykyinen koulutustarjonta on kuitenkin sidoksissa koulutusastekohtaiseen tutkintorakenteeseen, vaikka osaamistarpeisiin vastaaminen voi edellyttää eri koulutusmuodosta olevan osaamisen yhdistämistä opiskelijaa tai työelämää palvelevaksi kokonaisuudeksi. Haasteena on etenkin työelämässä jo toimivien mahdollisuudet osaamisensa kehittämiseen.

Koulutuspoliittisessa selonteossa esitetään, että opiskelijoiden ja työelämän osaamistarpeisiin vastataan

- luomalla eri koulutusasteita ja -aloja ylittävää palvelutarjontaa ja yhteisiä osaamiskokonaisuuksia
- erikoisammattitutkintoja uudistamalla siten, että niistä luodaan joustavia ja räätälöitäviä osaamiskokonaisuuksia, joihin voi yhdistää myös muiden ammatillisten tutkintojen, lukiokoulutuksen ja korkeakoulutuksen sisältöjä.

Työelämän murroksen taustalla on erilaisia muutosajureita, mutta uusia osaamistarpeita synnyttävät erityisesti digitalisoituminen ja vihreä siirtymä. Sanna Marinin hallitusohjelmassa eri koulutusasteiden edellytetäänkin ottavan huomioon kestävä kehitys ja ilmasto-kasvatus sekä digitalisaatio läpileikkaavina teemoina.

Sanna Marinin hallitusohjelma ja valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko antavat puitteet ammatillisten tutkintojen kehittämiseksi ja työryhmän työlle. Lisäksi työryhmä ottaa huomioon Euroopan unionin neuvoston suosituksen² eurooppalaisesta lähestymistavasta pieniin osaamiskokonaisuuksiin. Esittäessään periaatteita ammatillisten tutkintojen kehittämiseksi, työryhmä ottaa ammatillisten tutkintojen osalta kantaa siihen, miten EU:n määritelmää, EU:n normeja ja keskeisiä periaatteita sovellettaisiin kansallisesti pienten osaamiskokonaisuuksien suunnittelussa ja myöntämisessä. Suosituksen tavoitteena on, että jäsenmaat ja koulutuspalveluja tarjoavat kehittäisivät ja käyttävät pieniä osaamiskokonaisuuksia johdonmukaisesti. Pieniä osaamiskokonaisuuksia toivotaan hyödynnettävän yksilöllisten opinto- ja urapolkujen suunnittelussa, mutta niiden toivotaan myös tuovan ratkaisuja myös edessä oleviin demografisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin muutoksiin.

1.1 Ammatillisten tutkintojen kehittämiseen kytkeytyvät muut kehittämishankkeet

Tällä hallituskaudella Suomessa on valmisteltu kaksi hallitusohjelmaan sisältyvää ammatillista koulutusta koskevaa uudistusta, jotka ovat oppivelvollisuuden laajentaminen ja jatkuvan oppimisen uudistus. Kummankin tarkoituksena on lisätä koulutuksellista tasa-arvoisuutta ja kansalaisten kouluttautumismahdollisuuksia kaikilla koulutusasteilla sekä nostaa osaamistasoa. Laadukkaan ja monipuolisen toisen asteen koulutuksen mahdollistamiseksi on hallituskaudella toteutettu toisen asteen koulutuksen kehittämishanke. Lisäksi käynnissä on kaksi erillistä kehittämissuunnitelmaa, jotka toteuttavat hallitusohjelman tavoitteita: Oikeus osata -kehittämissuunnitelma ja Ammatillisen koulutuksen kestävä kehitys ja vihreän siirtymän kehittämissuunnitelma.

Koulutusta koskevien linjausten lisäksi myös työllisyys- ja elinkeinopolitiikkaa koskevat linjaukset ja kehittämistoimenpiteet vaikuttavat ammatilliseen koulutukseen ja sen kehittämiseen sekä ammatillisen tutkinnon suorittaneiden opiskelijoiden työllistymiseen. Keskeisimpiä ammatilliseen koulutukseen näkökulmasta ovat TYÖ2030-ohjelma sekä työ- ja elinkeinopalvelujen uudistus.

2 Proposal for a Council Recommendation on a European approach to micro-credentials for lifelong learning and employability. Brussels, 25 May 2022, 9237/22. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9237-2022-INIT/en/pdf>

Oppivelvollisuuden laajentaminen

Oppivelvollisuuden kesto laajennettiin³ Suomessa siten, että oppivelvollisuus jatkuu, kunnes nuori suorittaa toisen asteen tutkinnon tai kun hän täyttää 18 vuotta. Oppivelvollisuuden laajentumisen myötä opiskelu toisella asteella tuli maksuttomaksi. Oppivelvollisuuslaki tulee voimaan ikäluokka kerrallaan. Ensimmäisen kerran lakia ja siihen sisältyvää hakeutumisvelvoitetta toiselle asteelle sovellettiin keväällä 2021 perusopetuksen päättäneisiin nuoriin. Syksyllä 2022 otettiin käyttöön uusi nivelvaiheen koulutuskokonaisuus, tutkintokoulutukseen valmentava koulutus. Oppivelvollisuuden laajentamisen toimeenpanoa seurataan erillisen seurantasuunnitelman mukaisesti 2021–2024.

Jatkuvan oppimisen uudistaminen

Parlamentaarinen jatkuvan oppimisen⁴ uudistus kytkeytyy Suomen kestävän kasvun ohjelmaan. Uudistuksen tavoitteena on, että

- jokainen kehittää osaamistaan työuran aikana
- kaikilla on työllistymisen ja merkityksellisen elämän kannalta tarvittavat tiedot, taidot ja osaaminen
- osaaminen uudistaa työelämää ja työelämäosaamista.

Uudistettavana ovat erityisesti työikäisten osaamispalvelut. Niitä parannetaan kehittämällä ennakkointia sekä kohdentamalla koulutusta ja ohjausta erityisesti rakennemuutosaloille ja koulutuksessa aliedustetuille ryhmille. Ohjaukseen ja osaamiskartoitukseen luodaan malleja, joilla ehkäistään työttömyyttä ja työvoiman ulkopuolelle jäämistä sekä parannetaan koulutuspanostusten vaikuttavuutta. Lisäksi kehitetään sähköisiä palveluja sekä korkeakoulutuksen digitalisaatiota ja joustavan oppimisen mahdollisuuksia. Jatkuvan oppimisen uudistuksessa tarkastellaan muun muassa koulutuksen tarjontaa ja rahoitusta sekä opintojen aikaista toimeentuloa. Uudistuksen linjaukset valmistuivat vuoden 2020 lopussa, ja uudistusta toteutetaan parhaillaan.

³ Tietoa oppivelvollisuuden laajentamisesta opetus- ja kulttuuriministeriön verkkosivuilta [Oppivelvollisuuden laajentaminen - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö](#)

⁴ Tietoa jatkuvan oppimisen uudistamisesta opetus- ja kulttuuriministeriön verkkosivuilta [Jatkuva oppiminen - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö](#)

Toisen asteen koulutuksen kehittämishanke

Toisen asteen koulutuksen kehittämishanke käynnistettiin syksyllä 2021. Hankkeen taustalla ovat erityisesti väestökehitys ja työelämän muutokset, jotka vaikuttavat toisen asteen koulutuksen tehtäviin ja muuttavat koulutuksen järjestämisen reunaehdoja. Oppimisen ja koulutuksen lisäksi ne vaikuttavat laadukkaan koulutuksen järjestämisen edellytyksiin sekä edellyttävät toimia koulutuksen saavutettavuuden varmistamiseksi.

Syyskuussa 2022 julkaistussa Laadukas toisen asteen koulutus kaikille -loppuraportissa⁵ esitetään ehdotukset periaatteiksi, joilla ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen rahoitusta edelleen kehitettäisiin, ja joilla suunnattaisiin koulutuksen järjestämisen toiminnallista ja organisatorista uudistumista.

Sekä lukiokoulutuksen että ammatillisen koulutuksen lupamenettelyä esitettiin kehitettäväksi siten, että toiminnan uudistamista olisi helpompi tehdä paikallisesti ja tarpeeton byrokratia vähenisi. Jatkuvan oppimisen rahoituksen perusteita ammatillisessa koulutuksessa muutettaisiin vastaamaan työikäisen väestön tarpeita samalla yksinkertaistaen järjestelmää.

Lisäksi raportissa esitettiin toimintaohjelmaa digitaalisten alustojen hyödyntämiseen yhteistyön ja saavutettavuuden parantamisessa sekä ammatillisen koulutuksen ja lukio-koulutuksen toiminnan ohjauksen uudistamiseen ja keventämiseen.

Kehittämishankkeen yhteydessä valmisteltiin luonnos hallituksen esitykseksi ammatillisen koulutuksen sisältöjen kehittämiseksi, kaksoistutkinnon menettelyjen täsmentämiseksi ja oppivelvollisten koulutuksen rahoituksen kehittämiseksi ammatillisessa koulutuksessa.

Oikeus osata -kehittämisohjelma

Oikeus osata -kehittämisohjelmalla⁶ haluttiin varmistaa ammatillisen koulutuksen laatu ja tukea sen jatkuvaa parantamista ammatillisen koulutuksen laatustrategian vaikuttavuustavoitteiden ja linjausten mukaisesti. Lisäksi ohjelman tavoitteena oli kaventaa ja ennaltaehkäistä sukupuolesta, sosioekonomisesta taustasta, asuinpaikasta tai tuen tarpeesta johtuvia eroja oppimisessa ja oppimistuloksissa ja edistää näin tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ammatillisessa koulutuksessa. Kehittämisohjelma oli osa pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman toimeenpanoa.

⁵ Toisen asteen koulutuksen kehittämistyöryhmän loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2022:31. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-796-3>

⁶ Oikeus osata -kehittämisohjelman verkkosivu <https://okm.fi/oikeusosata>

Kehittämishjelma sisälsi neljä laajaa toimenpidekokonaisuutta:

1. oppimisen edellytysten ja oppimistulosten parantaminen
2. hyvinvoinnin, yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen
3. toimintakulttuurin uudistamisen ja sen johtamisen tuki
4. kyky vastata toimintaympäristön muutoksiin.

Ammatillisen koulutuksen kestävän kehityksen ja vihreän siirtymän kehittämishjelma

Ammatillisen koulutuksen kestävän kehityksen ja vihreän siirtymän kehittämishjelmalla⁷ tuetaan globaalien Agenda2030- tavoitteiden toteutumista ammatillisessa koulutuksessa ja vastataan ilmastonmuutoksen ja luontokadon asettamiin haasteisiin ammatillisten oppilaitosten toiminnassa ja toimintakulttuurissa. Kehittämistyö kohdistuu kestävää tulevaisuutta vahvistaviin toimiin seuraavissa teemoissa:

- ammatillisen koulutuksen kestävyystiekartan ja koulutuksen järjestäjien kestävän kehityksen ohjelmien kehittäminen
- toiminnallisen kestävää tulevaisuutta vahvistavan kokeilukulttuurin vahvistaminen, innovaatiot ja niiden pilotointi.

TE-palvelut 2024 -uudistus

TE-palvelut 2024 -uudistuksessa⁸ TE-palvelut siirretään kuntien vastuulle vuoden 2025 alusta alkaen. Siirron yhteydessä kunnille luodaan rahoitusmalli, jolla kuntia kannustetaan edistämään työllisyyttä. Siirto liittyy hallitusohjelman työllisyystavoitteeseen ja kuntien vastuun vahvistamiseen työllisyyspalveluissa. TE-palvelujen siirto kunnille tuo palvelut lähemmäksi asiakkaita. Tavoitteena on palvelurakenne, joka edistää parhaalla mahdollisella tavalla työntekijöiden nopeaa työllistymistä ja lisää työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta.

⁷ Ammatillisen koulutuksen kestävän kehityksen ja vihreän siirtymän kehittämishjelman verkkosivu <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kestava-kehitys-ja-vihrea-siirtyma>

⁸ TE-palvelut 2024 -uudistuksen verkkosivut <https://tem.fi/te-palvelut-2024-uudistus>

Kotoutumislain uudistus

Kotoutumislain uudistuksella⁹ vastataan eduskunnan tarkastusvaliokunnan nostamiin kotoutumisen edistämisen kehittämistarpeisiin, joihin sisältyy kotoutumispalveluiden kokonaisvastuun siirtäminen kunnille. Eduskunta on edellyttänyt kotoutumisen nopeuttamista ja toimintojen tehostamista siitä alkaen, kun maahanmuuttaja on saapunut Suomeen. Lisäksi tavoitteena on maahan muuttaneiden naisten työllisyyden edistäminen, kieliopintojen laadun parantaminen, yritysten tarpeiden huomioiminen sekä kolmannen sektorin ja vapaan sivistystyön osuuden lisääminen. Kotoutumispalveluiden tavoiteltu voimaantuloaika on vuonna 2025 samanaikaisesti TE-palvelujen uudistuksen kanssa.

TYÖ2030-ohjelma

Työn ja työhyvinvoinnin kehittämisohjelmassa (TYÖ2030-ohjelma)¹⁰ kehitetään uudenlaisia toimintatapoja yhdessä työpaikkojen, toimialojen ja asiantuntijoiden kanssa sekä kannustetaan kokeiluihin. Toimintatapoja uudistamalla voidaan vaikuttaa työllisyyteen, talouteen, kilpailukykyyn sekä Suomen työelämäbrändiin maailmalla. Vuonna 2020 käynnistynyt TYÖ2030-ohjelma on osa pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmaa, ja sen on tarkoitus jatkaa yli hallituskausien aiempien kansallisten työelämän kehittämisohjelmien tapaan. TYÖ2030 tuottaa tietoa myös koronavaikeuksista selviytymiseen. Ohjelma tekee yhteistyötä jatkuvan oppimisen parlamentaarisen uudistuksen kanssa.

1.2 Ammatillisten tutkintojen kehittämisen työryhmä ja sen tehtävät

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 30.8.2022 työryhmän tarkastelemaan ammatillisten tutkintojen kokonaisuutta ja niiden kehittämistarpeita. 1.9.2022 alkaneen ja 30.9.2023 asti jatkuvan toimikautensa aikana työryhmä laatii ehdotukset

- ammatillisten tutkintojen kehittämistä koskeviksi keskeisiksi periaatteiksi
- ammatti- ja erikoisammattitutkintojen joustavuuden lisäämiseksi ja opiskelijoiden valinnan mahdollisuuksien monipuolistamiseksi mukaan lukien eri koulutusasteiden ja -muotojen sisältöjen yhdistäminen

⁹ Tietoa kotoutumislain uudistuksesta Kotoutumisen osaamiskeskuksen verkkosivulta [Kotoutumislain uudistus KOTO24 | Kotoutuminen](#)

¹⁰ Tietoa Työn ja työhyvinvoinnin kehittämisohjelmasta (TYÖ2030-ohjelma) verkkosivulta [TYÖ2030 – Maailman paras työelämä tehdään yhdessä. \(ttl.fi\)](#)

- tutkinnon osaa pienempien osaamiskokonaisuuksien ottamiseksi osaksi ammatillisen koulutuksen järjestelmää
- digitaaliseen ja vihreään siirtymään liittyvän osaamisen vahvistamiseksi kaikissa ammatillisissa tutkinnoissa
- perustaitojen ja oppimisvalmiuksien vahvistamiseksi ammatillisessa koulutuksessa, mikä huomioi yhteisten opintojen kehittämisen tosiasiallisten jatko-opintovalmiuksien parantamiseksi
- muista ammatillisten tutkintojen kehittämiseksi tarvittavista toimista, joilla edistetään erityisesti jatkuvaa oppimista ja vastataan aiempaa paremmin työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin.

Työryhmän puheenjohtajana toimii ylijohtaja Petri Lempinen opetus- ja kulttuuriministeriöstä ja varapuheenjohtajana yksikön päällikkö, opetusneuvos Marko Aaltonen Opetushallituksesta. Muita työryhmän jäseniä ovat

- Opetusneuvos Jukka Lehtinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- Opetusneuvos Taija Paasilinna, Opetushallitus
- Koulutus- ja työvoimapolitiittinen asiantuntija Kirsi Rasinaho, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Asiantuntija Riina Nousiainen, STTK ry
- Johtava asiantuntija Miika Sahamies, Akava ry
- Asiantuntija Mikko Vieltojärvi, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK
- Koulutusasioiden asiantuntija Marja Vartiainen, Suomen Yrittäjät ry
- Koulutusjohtaja Susanna Kumpulainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
- MTK ry
- Johtava asiantuntija Satu Ågren, Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry
- Kehittämispäällikkö Maarit Kallio-Savela, Kuntaliitto ry
- Erityisasiantuntija Eira Bani, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- Elinkeinopoliittinen asiantuntija Jussi-Pekka Rode, Sivistystyönantajat ry
- Edunvalvonnan asiantuntija Matti Tujula, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry (30.11.2022 asti), edunvalvonnan asiantuntija Suvituuli Lundmark, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry (1.12.2022 alkaen)
- Edunvalvonnan koordinaattori Emma Holsti, Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry
- Erityisasiantuntija Minna Nieminen, työ- ja elinkeinoministeriö
- osaamis- ja koulutuspolitiikan asiantuntija Mertzi Bergman, Kunta- ja hyvinvointialueuetyönantajat (1.12.2022 alkaen)

Työryhmän asiantuntijasihteereinä ovat toimineet Opetushallituksen asiantuntijat Tuija Artama ja Minna Bálint. Työryhmän puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, ministeriön ja Opetushallituksen edustajat sekä sihteeristö muodostavat työryhmässä käsiteltäviä asioita ja ehdotuksia valmistelevan ryhmän.

1.3 Raportointi

Ammatillisen koulutuksen tutkintojen kehittäminen -työryhmän asettamispäätöksen mukaisesti työryhmä laatii 28.2.2023 mennessä väliraportin kehittämisen keskeisistä periaatteista. Väliraportti sisältää työryhmän periaate-ehdotukset ammatti- ja erikoisammattitutkintojen joustavuuden lisäämiseksi, opiskelijoiden valinnan mahdollisuuksien monipuolistamiseksi ja pienten osaamiskokonaisuuksien ottamiseksi osaksi ammatillisen koulutuksen järjestelmää.

Työryhmän loppuraportti valmistuu syyskuussa 2023. Loppuraportissaan työryhmä tulee esittelemään keskeiset periaate-ehdotuksensa myös digitaalisen ja vihreän siirtymän sekä perustaitojen ja oppimisvalmiuksien vahvistamiselle ammatillisissa tutkinnoissa.

2 Nykytilan kuvaus

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmää on kehitetty 1970-luvulta alkaen työelämän ja yksilöiden tarpeiden pohjalta sekä kulloistenkin koulutuspoliittisten linjausten mukaisesti. Tavoitteena on ollut tutkintojärjestelmä, joka on selkeä ja ymmärrettävä. 1990-luvulta alkaen kehittäminen on kohdistunut sekä perusopetuksen päättäneiden nuorten että työikäisten aikuisten koulutustarpeisiin. Näin on muodostunut nykyinen, eri toimialojen koulutusta sekä peruskoulutusta ja lisä- ja täydennyskoulutusta yhteen kokoava järjestelmä.

Kehittämistyön taustalla on ollut tavoite lisätä tutkintojen työelämävastaavuutta ja osaamisperusteisuutta. Tutkintojen sisällöt ovat rakentuneet työelämän työ- ja toimintakokonaisuuksia vastaaviksi ja tutkintojen ammattitaitovaatimukset on kuvattu työelämässä tarvittavana osaamisena. 2000-luvulla ammatilliselta koulutukselta kuitenkin odotetaan aiempaa nopeampaa reagointia ja joustavuutta työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin.

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän kehittämisen yhtenä saavutuksena voidaan pitää sitä, että koulutusjärjestelmästä ovat poistuneet umpiperiin johtaneet koulutuspolut, ja ammatillisen tutkinnon suorittaneilla on yleinen jatko-opintokelpoisuus. Tähän oli vaikuttamassa muun muassa se, että vuonna 1998 ammatillisiin kolmivuotisiin perustutkintoihin säädettiin kaikille opiskelijoille yhteiset tutkinnon osat.

Viimeisen vuosikymmenen aikana osaamisperusteisuus ja osaamisen tunnustaminen ovat olleet keskeisiä teemoja ammatillisia tutkintoja kehitettäessä. Eurooppalainen ammatillisen koulutuksen opintosuoritusten siirtojärjestelmä eli ECVET (European Credit System for Vocational Education and Training) otettiin käyttöön ammatillisessa koulutuksessa 2015. Järjestelmä perustuu osaamisperusteiseen ajatteluun ja sillä edistetään oppimistulosten siirtämistä, kerryttämistä ja tunnustamista. Myös tutkintojen viitekehyksen käyttöönotolla on helpotettu tutkintojen ja niiden tasojen vertailua sekä edistetty liikkuvuutta ja elinikäistä oppimista. Kansallisessa viitekehyksessä osaamista kuvataan eurooppalaisessa yhteistyössä sovitulla tavalla.

Tutkintorakenne kävi läpi suuren muutoksen 2010-luvun lopulla, kun tutkintojen sisältä-mää osaamista yhdistettiin aiempaa laajemmiksi tutkinnoiksi ja tutkintojen lukumäärä puolittui. Työelämän eri tavoin suuntautuneisiin ja osin hyvinkin erikoistuneisiin osaamis-tarpeisiin vastaamiseksi valinnaisuutta tutkintojen sisällä lisättiin muun muassa osaamis-alojen ja valinnaisten tutkinnon osien avulla.

Tutkintorakenteen selkeyttäminen oli osa ammatillisen koulutuksen uudistusta, joka kohdistui ammatillisen koulutuksen rahoitukseen, ohjaukseen, toimintaprosesseihin, tutkintojärjestelmään ja järjestäjäjärakenteeseen. Nykyisin käytössä on runsaasti keinoja, jotka mahdollistavat sekä opiskelijoiden että työpaikkojen osaamistarpeisiin vastaamisen.

2.1 Toimintaympäristö

Valtioneuvosto julkaisemassa koulutuspoliittisessa selonteossa esitetään kohti 2040-lukua ulottuva koulutuksen ja tutkimuksen tavoitetila sekä tarvittavat voimavarojen, rakenteiden ja ohjauksen muutokset, joilla vastataan ja vaikutetaan toimintaympäristön muutostekijöihin ja luodaan merkityksellisen elämän edellytykset kaikille. Tavoitetilan ja sen saavuttamiseksi tarvittavien toimenpiteiden perustana on koulutuksen ja tutkimuksen nykytilan sekä keskeisten toimintaympäristön muutosten analyysi. Ammatillisen koulu-tuksen toimintaympäristöstä nousee esille erityisesti väestönmuutokseen, osaavan työvoi-man riittävyteen sekä väestön koulutukselliseen eriytymiseen kytkeytyvät haasteet.

Väestönmuutos on nopeaa ja sen vaikutukset vaihtelevat alueittain

Väestökehitys tulee haastamaan ammatillisen koulutuksen järjestämisen toisella asteella, myös ammatillisessa koulutuksessa. Seuraavan 20 vuoden aikana 16–18-vuotiaiden oppi-velvollisten ikäluokat tulevat pienenemään merkittävästi. Useissa maakunnissa ikäluokat ovat vuonna 2040 ainoastaan 60–70 prosenttia nykytasosta. Yhdessäkään maakunnassa nuorten ikäluokat eivät kasva. Ainoastaan Uudellamaalla nuoria on miltei nykyinen määrä. Erityisen haastavaksi tilanteen tekee se, että useissa maakunnissa oppivelvollisten ikäluo-kat tulevat kuluvalle vuosikymmenellä ensin kasvamaan ja laskevat sen jälkeen erittäin nopeasti. Lisäksi maakuntien sisällä tapahtuu eriytymiskehitystä. Seutukuntien keskus-kuntien väestökehitys poikkeaa usein maakunnan muista osista. Väestökehityksen eri osatekijät selittävät eriytymistä: maan sisäinen muuttoliike kohdistuu kaupunkeihin, maahanmuutto kohdistuu määrällisesti ja suhteellisesti enemmän suuriin kaupunkeihin ja näiden lisäksi luonnollinen väestönlisäys keskittyy suuriin kaupunkeihin ja kaupunki-seuduille, joissa nuorten osuus on suurempi. Ammatillisessa koulutuksessa opiskelijoista merkittävä osa on työikäisiä. Väestöennusteen perusteella työikäisten määrä tulee vähe-nemään kaikissa maakunnissa Uuttamaata, Varsinais-Suomea ja Pirkanmaata lukuun ottamatta.

Väestön koulutus rakenne on Suomessa alueellisesti eriytynyttä. Maakunnittaisessa tarkastelussa erot alueiden välillä näkyvät selvästi. Uudellamaalla ja muissa suurissa maakunnissa toisen asteen tutkinnon suorittaneiden (korkein suoritettu tutkinto) osuus on pienempi kuin muualla. Tilannetta selittää sekä tutkintoa vaille olevien että korkeakoulutettujen suurempi osuus kasvukeskuksissa. Esimerkiksi Uudellamaalla 18 prosentilta 30–34-vuotiaista puuttuu vähintään toisen asteen tutkinto, kun vastaava osuus Kainuussa on noin 9 prosenttia. Huomionarvoista on myös, että kaikissa maakunnissa 50–54-vuotiaiden ikäryhmässä on enemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita kuin 30–34-vuotiaiden ikäryhmässä.

Ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen edellyttää Suomessa opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupaa. Ammatillisen koulutuksen järjestäjät vastaavat lupansa puitteissa ammatillisen koulutuksen järjestämisestä toiminta-alueensa osaamis- ja koulutustarpeen mukaisesti. Järjestäjät myös päättävät ylläpitämisestään toimipisteistä. Ammatillisen koulutuksen järjestäjä oli vuoden 2023 alussa 136. Koulutuksen järjestäjät vaihtelevat kooltaan ja toiminnalliselta profiililtaan suuresti. Valtaosa on opiskelijavuosivolyymiltaan pieniä ja koulutustarjonnaltaan kapea-alaisia. Järjestäjäkentän heterogeenisyyttä kuvastaa se, että 77 koulutuksen järjestäjät jäävät volyymiltaan alle tuhannen opiskelijavuoden ja näistä 50:llä toiminnan laajuus on alle 100 opiskelijatyövuotta. Ruotsinkielisiä koulutuksen järjestäjiä on 6 (opetuskieli ruotsi) ja kaksikielisiä (opetuskielien suomi ja ruotsi) on kaksi. Saamelaisalueen koulutuskeskuksen opetuskielien suomi ja saame. Loput järjestäjät ovat suomenkielisiä (opetuskieli suomi). Väestönmuutoksen mukanaan tuomat ongelmat ovat niin mittavia ja nopeita, että toiminnallisen uudistamisen lisäksi ne edellyttävät toisen asteen koulutuksen toimijarakenteen kehittämistä.

Muuttuvat osaamistarpeet ja pula osaavasta työvoimasta

Teknologinen kehitys ja digitalisaatio muuttavat työelämän osaamistarpeita. Samaan aikaan työelämästä odotetaan ratkaisuja ilmastonmuutoksen ja luontokadon kaltaisiin ongelmiin. Vihreä siirtymä, kestävä kehitys ja digitalisaation edellyttämät osaamiset ovat jatkossa osa jokaisen työntekijän arkea. Samaan aikaan työn sisällöt muuttuvat siten, että niin sanottujen perustaitojen merkitys kasvaa perinteisen ammatillisen osaamisen rinnalla. Esimerkiksi kielitaito, ongelmanratkaisutaidot tai kyky oppia nähdään osana yksilön ammattitaitoa, eikä ammatti- ja yleissivistyksen raja ole selkeä. Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmää onkin kehitettävä edelleen, jotta se vastaa nykyistä paremmin tulevaisuuden osaamistarpeisiin.

Osaavan työvoiman saatavuusongelmat ovat Suomessa OECD-maiden vaikeimpia. Väestön ikääntyminen ja nuorten ikäluokkien pieneminen nostaa esille uudenlaisia osaamistarpeita ja korostaa jatkuvan oppimisen merkitystä työvoiman saatavuuden varmistajana. Työvoiman saatavuuden varmistamiseksi on koulutusjärjestelmän kehittämistä tarve jatkaa tiiviissä yhteistyössä työelämän kanssa.

Työelämän muutos edellyttää työntekijöiltä vahvoja perustaitoja ja kykyä kehittää ammatillisia valmiuksia läpi koko työuran. Osaaminen vahvistaa yritysten kilpailukykyä ja mahdollistaa tuotanto- ja palveluprosessien uudistamisen. Koulutukselta edellytetään yksilön tai työpaikan tarpeisiin räätälöitävä ja joustavia mahdollisuuksia osaamisen päivittämiseen ja täydentämiseen oppijan iästä riippumatta. Suomessa ammatilliseen koulutukseen hakeutuvista noin puolet on opinnot aloittaessaan vähintään 25-vuotiaita.

Myös yritysten kansainvälistyminen ja kansainväliset markkinat edellyttävät uudenlaista osaamista. Yhteiskunnan ja työelämän uudet osaamistarpeet syntyvät usein eri alojen rajapinnoille. Lisäksi ne saattavat edellyttää useasta eri koulutusmuodosta tai -asteesta olevan osaamisen yhdistämistä opiskelijaa tai työelämää palvelevaksi kokonaisuudeksi. Nykyinen koulutustarjonta on osittain liiaksi sidoksissa koulutusmuoto- tai koulutusastekohtaiseen tutkintorakenteeseen.

Kouluksellinen tasa-arvo ei aina toteudu ja eriytyminen on lisääntynyt

Suomessa työuran aikainen oppiminen ja koulutus eivät kaikilta osin toteudu. Alueelliset, sosioekonomiset ja sukupuolten väliset erot sekä koulutuksen periytyvyys näkyvät oppimisessa ja kouluttautumisessa entistä vahvemmin. Koulutuksen ja työelämän sukupuolisegregaatio on Suomessa jyrkkä. Myös maahanmuuttajat, maahanmuuttajataustaiset, vammaiset ja toimintarajoitteiset sekä muut haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät jäävät koulutuksessa ja osaamisessa muista väestöryhmistä jälkeen.

Tulevaisuudessa yli puolet avautuvista työpaikoista ja uusista, syntyvistä työpaikoista jopa 80 prosenttia edellyttää korkeakoulutasoista osaamista. Jatko-opintoihin siirtyminen on Suomessa kuitenkin valikoitunutta. Korkea-asteen opintoihin välittömästi toisen asteen tutkinnon suorittamisen jälkeen valituista noin neljänneksellä on taustallaan ammatillinen perustutkinto, yliopistoihin valituista alle prosentilla. Valikoituminen korkea-asteen opintoihin alkaa käytännössä jo perusasteella, kun oppilas tekee päätöstä siitä, siirtyykö hän toisella asteella opiskelemaan ylioppilastutkintoa vai ammatillista tutkintoa. Nuoren sosioekonomisella taustalla on yhä suuri vaikutus koulutusvalintoihin. Jatko-opiskelua koskevissa valinnoissa on huomattavia alueellisia eroja, ja eroja on myös kuntien sisällä. Valintoihin vaikuttavat ammatilliseen ja lukiokoulutukseen liittyvät mielikuvat, eri aloihin ja ammatteihin liittyvät stereotyyppit sekä koulutustarjonta ja tosiasialliset etenemismahdollisuudet toisen asteen koulutuksen jälkeen.

2.2 Ammatilliset tutkinnot

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan kuuluvista ammatillisista tutkinnoista säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetulla lailla¹¹. Ammatillisten tutkintojen tarkoitus lain (L531/2017, 2§) perusteella on se, että tutkinnot

- kohottavat ja ylläpitävät väestön ammatillista osaamista
- antavat mahdollisuuden ammattitaidon osoittamiseen sen hankintavasta riippumatta
- kehittävät työelämää ja vastaavat sen osaamistarpeisiin
- edistävät työllisyyttä
- antavat valmiuksia yrittäjyyteen
- antavat valmiuksia työ- ja toimintakyvyn ylläpitämiseen
- tukevat elinikäistä oppimista ja ammatillista kasvua.

Tavoitteena on, että ammatillinen koulutus tukee opiskelijoiden kehitystä hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi. Tavoitteena on tarjota opiskelijoille sellaisia tietoja ja taitoja, joiden avulla hän pystyy monipuolisesti kehittämään jatko-opiskeluvalmiuksiaan, ammatillista kehittymistään, harrastuksiaan ja persoonallisuuttaan.

Opiskelija otetaan ammatillista koulutusta koskevan lain 37 § mukaan opiskelijaksi tutkintoon tai tutkinnon osaan. Opiskelijaksi ottamisesta päättää koulutuksen järjestäjä. Koulutuksen aloittavalle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, johon kirjataan yksilölliset osaamisen tunnistamista, tunnustamista, hankkimista, kehittymistä ja osoittamista sekä ohjaus- ja tukitoimia koskevat tiedot. Henkilökohtaistamisessa tutkintoon voidaan sisällyttää tutkinnon muodostumissääntöjen mukaisesti tutkinnon osa tai osia muista tutkinnoista. Tämä on mahdollista tehdä ilman uuden opiskeluoikeuden myöntämistä niihin tutkintoihin, joiden osaamista alun perin suoritettavaan tutkintoon sisällytetään.

¹¹ Laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017).
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170531>

Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenne

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteessa olevista tutkinnoista säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella¹². Tutkintorakenteessa on tällä hetkellä yhteensä 160 tutkintoa (tilanne 1.1.2023). Tutkinnoista ammatillisia perustutkintoja on 42, ammattitutkintoja 64 ja erikoisammattitutkintoja 54.

Ammatillinen perustutkinto tuottaa laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin. Lisäksi opiskelija saa erikoistuneempaa osaamista ja työelämän edellyttämää ammattitaitoa vähintään yhdellä työelämän osa-alueella. Ammatillisen perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää ammatillisen perustutkinnon osaamisalan laajuudeksi yli 180 osaamispistettä, jos ammattialan sääntely sitä edellyttää.

Ammattitutkinnoissa osoitetaan työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattitaitoa, joka on perustutkintoa syvällisempää tai kohdistuu rajatumpiin työtehtäviin. Ammattitutkintojen laajuus voi olla 120, 150 tai 180 osaamispistettä. Käytännössä ammattitutkinnot ovat 150 osaamispistettä.

Erikoisammattitutkinnoissa osoitetaan työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua ammattitaitoa, joka on ammattitutkintoa syvällisempää ammatin hallintaa tai monialaista osaamista. Erikoisammattitutkintojen laajuus voi olla 160, 180 tai 210 osaamispistettä. Käytännössä erikoisammattitutkinnot ovat 180 osaamispistettä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää tutkintorakenteesta. Opetushallituksen tehtävänä on arvioida tutkintojen ja tutkintorakenneasetuksen uudistamistarvetta vähintään kerran vuodessa ja tehdä opetus- ja kulttuuriministeriölle esityksiä tutkintorakenteen muuttamisesta. Opetushallituksen esitykset tutkintorakenteen muuttamiseksi perustuvat laadullisiin osaamistarpeiden ennakoiteihin, Opetushallitukselle eri tahoilta tulleisiin aloitteisiin tai Opetushallituksen omaan tilanearvioon. Opetus- ja kulttuuriministeriö käsittelee tutkintorakenteeseen tulleita aloitteita vain erityisestä syystä.

Opetushallitus arvioi tulleiden aloitteiden yhteydessä muutoksen tarpeellisuutta ja pyytää tarvittaessa asiasta lausuntoja. Arvioitavana on se, edellyttääkö aloite muutoksia tutkintorakenneasetukseen (tutkinnon lisääminen tai poistaminen rakenteesta, tutkintorakenteessa olevan tutkinnon nimen muuttaminen) tai onko muutostarpeeseen mahdollista vastata uudistamalla tutkinnon perusteita ja niissä määritellyjä osaamisaloja tai

12 Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta (680/2017). <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170680?-search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=ammatillisen%20koulutuksen%20tutkintorakenteesta>

tutkintonimikkeitä. Tutkintorakenteen muuttamista koskevia esityksiä valmistellessaan Opetushallitus kuulee asianomaista työelämätoimikuntaa. Opetushallituksen tekemä esitys tutkintorakenteen muuttamiseksi ei sido opetus- ja kulttuuriministeriötä.

Tilastokeskus ja Opetushallitus ovat sijoittaneet tutkintorakenteessa oleva tutkinnot johonkin kymmenestä koulutusalaista, jotka ovat

- kasvatusalat
- humanistiset ja taidealat
- yhteiskunnalliset alat
- kauppa, hallinto ja oikeustieteet
- luonnontieteet
- tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)
- tekniikan alat
- maa- ja metsätalousalat
- terveys- ja hyvinvointialat
- palvelualat.

Tilastokeskuksen käyttämä kansallinen koulutusala luokitus on ensi sijassa kansalliseen tilastoraportointiin tarkoitettu luokitus. Luokitusta käytetään väestön saaman koulutuksen sekä oppilaitosten koulutustoiminnan luokittamiseen. Nyt käytössä oleva luokituksen käyttöönotosta on sovittu keväällä 2016. Opetushallitus ja Tilastokeskus käyvät keskustelua yksittäisten tutkintojen sijoittumisesta rakenteeseen.

Tutkintorakenneasetuksessa tutkintoja ei ole jaettu eri koulutusaloille. Kuitenkin esimerkiksi tutkintorakennetta kuvaavissa esiteissä tutkinnot esitellään mieluummin koulutusaloihin jaoteltuna, mikä auttaa tutkintorakenteen hahmottamista verrattuna siihen, että tutkinnot luettelaisiin aakkosjärjestyksessä.

Tutkintojen ja muun osaamisen viitekehys

Tutkintojen ja muun osaamisen viitekehys perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston suositukseen eurooppalaisesta tutkintojen viitekehuksesta (European Qualifications Framework, EQF) elinikäisen oppimisen edistämiseksi (2008/C 111/01, uudistettu 2017/C 189/03). Viitekehysten tarkoituksena on ollut helpottaa eri maiden tutkintojen ja tutkintotasojen vertailua. Kansallisesti viitekehysten toivotaan parantavan suomalaisen tutkintojärjestelmän selkeyttä sekä lisäävän tutkintojen läpinäkyvyyttä ja vertailtavuutta. Viitekehys tukee tutkintojen tunnustamista ja edistää kansallista ja kansainvälistä liikkuvuutta sekä parantaa koulutusyhteistyön ja koulutusviennin edellytyksiä.

Tutkintojen sijoittumisesta tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehykseen säädetään valtioneuvoston asetuksella¹³. Viitekehyksessä Suomen koulutusjärjestelmään kuuluvat tutkinnot, oppimäärät ja muut laajat osaamiskokonaisuudet on jaoteltu niiden edellyttämän osaamisen perusteella kahdeksalle vaatavuustasolle. Viitekehyksessä eri tutkintojen edellyttämä osaaminen on kuvattu tietoina, taitoina ja pätevyyksinä yhdenmukaisella ja vertailukelpoisella tavalla.

Ammatilliset perustutkinnot ja ammattitutkinnot sijoittuvat kansallisessa viitekehyksessä tasolle 4, erikoisammattitutkinnot sijoittuvat tasolle 5. Tasot on kuvattu liitteessä 1.

Suomalaisten tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehystä päivitetään ja täydennetään muuttamalla valtioneuvoston asetuksen liitettä. Viitekehysten muutoksista vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö. Uusia osaamiskokonaisuuksia kansalliseen viitekehykseen voi esittää Opetushallitukselle, joka käsittelee esitykset vähintään kahden vuoden välein. Opetushallitus kokoaa esitykset, antaa niistä lausunnon ja toimittaa ne opetus- ja kulttuuriministeriöön, joka arvioi esitykset ja konsultoi tarvittaessa muita hallinnonaloja ja sidosryhmiä. Luonnos asetuksen liitteen muuttamisesta lähetetään lausuntokierrokselle ennen asetuksen antamista.

Tällä hetkellä uusia osaamiskokonaisuuksia kansalliseen viitekehykseen voi esittää 31.3.2023 asti. Edellisen kerran viitekehystä on laajennettu ja valtioneuvoston asetuksen liitteeseen tehty muutoksia vuonna 2020 ja 2022.

Tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehysten laajentamismahdollisuuksia on käsitelty osaamisen tunnistamisen työryhmässä. Työ- ja elinkeinoministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman Osaamisen tunnistamisen työryhmän tavoitteena on luoda työvälineitä ja menetelmiä työpaikoilla ja muutoin elämänkaaren aikana virallisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella syntyneen osaamisen tunnistamiseksi. Työryhmä julkaisi vuonna 2022 väliraportin¹⁴, jossa se ehdottaa muun muassa selvityksen teettämistä epävirallisten, vailla säädöspohjaa olevien ja pienten osaamiskokonaisuuksien sijoittamisesta kansalliseen tutkintojen viitekehykseen.

13 Valtioneuvoston asetus tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä (120/2017) <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170120>

14 Osaamisen tunnistamisen työryhmän väliraportti, Valtioneuvoston julkaisu 2022:74. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164492/VN_2022_74.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tutkinnon perusteet

Opetushallitus määrää tutkinnon perusteet tutkintorakenteessa oleville tutkinnoille. Tutkinnon perustemääräys annetaan ammatillisesta koulutuksesta säädetyn lain pohjalta (L 531/2017, 15 §). Tutkinnon perusteissa määrätään tutkinnon

- **tutkintonimikkeet**
- **osaamisalat**
- **tutkinnon muodostuminen** pakollisista ja valinnaisista tutkinnon osista. Pakollisilla tutkinnon osilla varmistetaan, että opiskelija saavuttaa tutkinnon keskeisen osaamisen. Valinnaiset tutkinnon osat mahdollistavat osaamisen syventämisen tai ammattitaidon laajentamisen eri työtehtäviin. Laki (L531/2017, 13 §) edellyttää, että ammatilliset tutkinnot muodostuvat ammatillisista tutkinnon osista. Tutkinnossa tai sen mahdollisissa osaamisaloissa tulee olla vähintään yksi pakollinen ammatillinen tutkinnon osa ja vähintään yksi valinnainen tutkinnon osa. Lisäksi ammatillisiin perustutkintoihin sisältyvät yhteiset tutkinnon osat. Valtioneuvoston asetuksella (VN 673/2017, 1 §) kuitenkin mahdollistetaan se, että ammatillisten perustutkintojen tutkinnon perusteissa ammatillisiin tutkinnon osiin voidaan ottaa vähintään 10 osaamispistettä ja enintään 25 osaamispistettä yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja ja muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja edellyttäen, että tutkinnossa saavutetaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain tavoitteet.
- tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden **laajuus** osaamispisteinä. Yhteisten tutkinnon osien laajuus on säädetty valtioneuvoston asetuksella (Vn 673/2017, 2§). Lain mukaan (L531/2017, 12 §) tutkinnon osien osaamispisteet määräytyvät sen mukaan, mikä on niihin sisältyvän osaamisen kattavuus, vaikeusaste ja merkittävyys suhteessa koko tutkinnon ammattitaitovaatimuksiin ja osaamistavoitteisiin.
- tutkinnon osien **ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet**
- **osaamisen arviointi** ja mahdolliset rajoitukset arvioinnin mukauttamiseen tai poikkeamisiin.

Tutkinnon perusteet antavat puitteet sille, kuinka tutkintokoulutusta järjestään, opiskelijan yksilölliset opinnot suunnitellaan ja osaamista arvioidaan. Tutkinnon perusteiden avulla varmistetaan, että tutkintojen sisältämät osaamistavoitteet ja ammattitaitovaatimukset vastaavat työelämän tarpeisiin ja tuottavat valmiuksia jatko-opintoihin.

Opetushallitus seuraa eri ammattialoilla ja opetustoimen hallinnonalalla tapahtuvaa kehitystä. Se ennakoii toimintaympäristössä ja työelämässä tapahtuvia muutoksia sekä kerää palautetta käytössä olevien perusteiden toimivuudesta. Perusteiden ajantasaisuuden arvioimiseksi kootaan ja analysoidaan tietoa muun muassa

- rahoitusta varten tehtävän tiedonkeruun yhteydessä toteutettavista työpaikka- ja työpaikkaohjaajakyselyistä
- Työelämätoimikunnan ehdotuksista ja tilannekatsauksista
- Vipunen- ja KOSKI-palvelujen tilastotiedoista
- viranomaisten ja sidosryhmien tuottamista ammatillisista koulutusta koskevista selvityksistä ja tilastotiedoista
- alan työelämän ja Osaamisen ennakointifoorumin (OEF) osaamistarpeita koskevista ennakoinneista
- alaa koskevasta tutkimustiedosta
- Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (KARVI) raporteista (erityisesti tutkintokohtaisista oppimistulosten arvioinneista).

Opetushallituksen alakohtaiset vastuuhenkilöt kokoavat tietoa tutkintojen uudistamistarpeesta myös yhteydenottojen ja Opetushallitukselle tehtyjen muutosesitysten pohjalta. Työelämän edustajat ovat toivoneet mahdollisuutta jatkuvaan ja epämuodolliseen tietojen vaihtoon tutkintojen sisällön ja toimivuuden kehittämiseksi. Tutkinnon perusteiden uudistamistarpeen toteamiseksi hyödynnetäänkin myös

- mahdollisuuksia asiakaskohtaamisiin erilaisissa tilaisuuksissa
- epävirallista yhteydenpitoa alan työpaikkoihin ja järjestöihin
- avoimia palautekanavia (eLomake, sähköposti, puhelin)
- asiantuntijoiden toteuttamia kyselyjä tai selvityksiä tutkinnon perusteista
- erityisesti perusteiden kehittämiseksi järjestettäviä tilaisuuksia.

Kootun tiedon pohjalta päätetään perusteiden uudistamisesta ja tietoa hyödynnetään perusteita valmisteltaessa. Perusteiden uudistamisen taustalla voi olla myös perustemääräyksen rakenteen kehittäminen. Esimerkiksi ammatillisissa perustutkinnoissa käyttöön otettava arviointikriteeristö on lisännyt viime vuosina tarvetta uudistaa tutkinnon perusteita.

Opetushallituksen tulee valmistella tutkinnon perusteet yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän edustajien, koulutuksen järjestäjien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. Työelämän edustaja on aina mukana uudistamassa perusteita, mutta heidän määränsä eri perusteprojekteissa vaihtelee. Perustetyöhön osallistuvista yhteisötahoista parhaiten ovat edustettuna opettajat. Opetushallitus tekee yhteistyötä myös sen työelämätoimikunnan kanssa, jonka toimialaan uudistettava tutkinto kuuluu.

Opetushallitus uudistaa tai tekee pienempiä muutoksia ammatillisiin tutkinnon osiin vuosittain noin yhdeksässä perustutkinnon perusteessa, neljässä ammattitutkinnon perusteessa ja kolmessa erikoisammattitutkinnon perusteessa. Lisäksi vuonna 2022 kaikkien perustutkintojen yhteisiin tutkinnon osiin tuotiin kaikille tutkinnoille yhteinen arviointikriteeristö ja yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteet tarkistettiin.

Taulukko 1. Ammatillisten tutkinnon osien osalta uudistettujen ja muutettujen perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteiden lukumäärät

Uudistetun tai muutetun perusteen voimaantulovuosi	Perus-tutkinnot (kpl)	Ammatti-tutkinnot (kpl)	Erikois-ammattitutkinnot (kpl)
2020	7	3	1
2021	9	9	3
2022	10	1	5
2023	3	5	2

Tutkinnon perusteiden uudistamis- tai muutostyö kestää keskimäärin vuoden. Prosessin aikana tehdään

- päätös perusteprojektin aloittamisesta
- suunnitellaan ja kilpailutetaan mahdollinen asiantuntija-apu perustetyön tekemiseen
- laaditaan tutkinnon perustemääräyksen tekstit
- pyydetään tekstiin palautetta ja järjestetään lausuntokierros
- viimeistellään perusteteksti
- käännetään perusteet ruotsiksi ja tarvittaessa saameksi
- kuullaan Opetushallituksen johtokuntaa, tehdään päätös perustemääräyksestä ja julkaistaan se ePerusteet-palvelussa.

Tutkinnon perusteet tulevat voimaan noin puolen vuoden päästä perusteiden julkaisemisen jälkeen. Tämän ajan on katsottu riittävän siihen, että koulutuksen järjestäjillä on mahdollisuus tehdä tarvittavat toimenpiteet omassa toiminnassaan ennen perusteiden käyttöönottoa.

Tutkintonimikkeet

Henkilö voi ottaa käyttöönsä tutkintonimikkeen, kun hän on suorittanut tutkintonimikkeen käyttöön oikeuttavan tutkinnon. Ammatillisen koulutuksen laissa on säädetty tutkintonimikkeiden suojaamisesta sekä siitä, että tutkintonimikkeistä päätetään osana tutkinnon perusteita (L 531/2017, 15§, 17§). Ammatillisissa perustutkinnoissa on aina käytössä tutkintonimikkeet. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa tutkintonimikkeet on otettu käyttöön silloin, kun se on ollut työelämän kannalta tarkoituksenmukaista ja tutkintonimikkeet ovat antaneet lisäinformaatiota suoritetusta tutkinnosta. Ammattitutkinnoissa tutkintonimike on kytketty 60 prosenttiin tutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista hieman alle puoleen.

Niissä tutkinnoissa, joissa on käytössä yksi tai useampi tutkintonimike, nimikkeen käyttöönoton edellytykset on määritelty pääosin kolmella eri tavalla. Oikeus tutkintonimikkeen käyttöön voi syntyä suoritetun tutkinnon lisäksi esimerkiksi sen perusteella, mikä tutkinnon osaamisaloista tai mitkä tutkinnon osista on suoritettu.

Taulukko 2. Tutkintonimikkeiden määrät ammatillisissa tutkinnoissa

Tutkintotyyppi	Tutkinnot, joissa vähintään yksi nimike	Eri tutkintonimikkeiden lukumäärä	Tutkintonimikkeiden lukumäärä vähimmillään ja enimmillään
perustutkinnot (42)	42 (100 %)	125	1–10
ammattitutkinnot (64)	38 (60 %)	127	0–14
erikoisammattitutkinnot (54)	26 (48 %)	82	0–16

Osaamisalat

Tutkintojen muodostumisen selkeyttämiseksi voidaan tutkinnon perusteita laatiessa ottaa käyttöön osaamisalat. Viime vuosina tutkintorakenteessa on siirrytty nimeämään tutkinnot laajasti alaa kuvaavilla tutkinnon nimillä. Se on joiltakin osin lisännyt tarvetta ottaa käyttöön suuntautumisvaihtoehtoja kuvaavia osaamisaloja. Osaamisalat laaditaan työelämän tarpeisiin silloin, kun alan työtehtävissä edellytetään kohdennetumpaa osaamista. Noin 60 prosentissa tutkinnoista on osaamisaloja. Osaamisalojen lukumäärä vaihtelee, ja enimmillään yhdessä tutkinnossa on 12 osaamisalaa. Henkilö voi palata suorittamaan jo kertaalleen suorittamastaan tutkinnosta uuden osaamisalan.

Opetushallitus määrää tutkinnon osaamisaloista tutkinnon perusteiden yhteydessä. Opetus- ja kulttuuriministeriön tutkintorakenneasetuksessa kuitenkin säädetään tiettyyn tutkintoon sisältyvästä osaamisalasta, jos osaamisalan järjestämiskustannukset poikkeavat tutkinnon yleisistä järjestämiskustannuksista, ja rahoitusta laskettaessa käytettäisiin muusta tutkinnosta poikkeavaa painokerrointa.

Taulukko 3. Osaamisalojen määrät ammatillisissa tutkinnoissa

Tutkintotyyppi	Tutkinnot, joissa vähintään yksi osaamisala	Osaamisalojen lukumäärä	Osaamisalojen lukumäärä vähimmillään ja enimmillään tutkinnoissa
perustutkinnot (42)	27 (64 %)	98	0–11
ammattitutkinnot (64)	43 (67 %)	160	0–9
erikoisammattitutkinnot (54)	24 (44 %)	88	0–12

Tutkinnon järjestämisluvan saaneella koulutuksen järjestäjällä ei ole velvollisuutta järjestää koulutusta tutkinnon kaikissa osaamisaloissa.

Tutkinnon muodostuminen

Kaikkien ammatillisten tutkintojen tulee sisältää **amatillisia tutkinnon osia**. Ammatillisen koulutuksen laki määrittelee tutkintojen muodostumisen siten (L531/2017, 13 S), että tutkinnossa tai sen mahdollisessa osaamisaloissa vähintään yhden tutkinnon osan tulee olla **pakollinen**. Myös **valittavana** pitää olla vähintään yksi ammatillinen tutkinnon osa.

Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa pakollisten tutkinnon osien määrä vaihtelee tutkinnoittain yhdestä viiteen. Pakollisten tutkinnon osien määrä ei kuitenkaan suoraan kerro, miten iso osuus tutkinnossa hankittavasta osaamisesta on määritelty pakolliseksi ja kuinka paljon tutkinnossa mahdollistetaan valinnaisuutta. 150 osaamispisteen laajuisissa ammattitutkinnoissa pakollisen osaamisen määrä vaihtelee 30 osaamispisteestä 130 osaamispisteeseen. 180 osaamispisteen laajuisissa erikoisammattitutkinnoissa pakollisten tutkinnon osien osuus vaihtelee 20 osaamispisteestä 160 osaamispisteeseen.

Tutkinnon perusteissa on tutkinnon osia, jotka ovat opiskelijalle valinnaisia tutkinnon muodostumissäännössä määrätyllä tavalla. Vallinnaisten tutkinnon osien määrä vaihtelee ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa tutkinnoittain 1 valinnaisesta tutkinnon osasta 30

valinnaiseen tutkinnon osaan. Mikäli koulutuksen järjestäjä päättää järjestää järjestämisluvan mukaista tutkintoa tai sen osaamisalaa, on se velvollinen järjestämään tutkinnon pakolliset osat. Valinnaisten tutkinnon osien osalta koulutuksen järjestäjä sen sijaan voi päättää tarjonnastaan ja siitä, missä määrin perusteiden valinnaisuus opiskelijalle mahdollistuu.

Pakollisen ja valinnaisen osaamisen suhdetta ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa on kuvattu liitteessä 2 ja 3.

Ammatilliseen perustutkintoon sisältyy myös **yhteisiä tutkinnon osia**, jotka ovat viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen sekä yhteiskunta- ja työelämäosaaminen. Yhteisten tutkinnon osien laajuus on yhteensä 35 osaamispistettä. Osa-alueille pakollisista osaamisista on 26 ja valinnaista osaamista 9 osaamispisteen verran.

Ammatillisissa perustutkinnoissa tutkintoon voidaan sisällyttää tutkinnon perusteiden pakollisten ja valinnaisten tutkinnon osien lisäksi

- tutkinnon osa toisesta ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta (5–15 osp)
- korkeakouluopintoja (5–15 osp)
- yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja (1–25 osp)
- paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa (5–15 osp)
- sekä osassa tutkinnoista tutkinnon osa tai osia tutkinnon toisesta osaamisalasta (5–15 osp).

Ammatti- ja erikoisammattitutkintoon on voitu sisällyttää tutkinnon perusteissa määrättyjen valinnaisten tutkinnon osien lisäksi myös

- tutkinnon osa tai osia toisesta osaamisalasta
- tutkinnon osa tai osia toisesta tutkinnosta
- korkeakouluopintoja
- paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia.

Ammatillisissa perustutkinnon perusteissa on läpi 2000-luvun luotu opiskelijoille mahdollisuuksia rakentaa opintopolkuja korkea-asteen opintoihin. Kaikkiin perustutkintoihin on mahdollista sisällyttää muun muassa lukio- ja korkeakouluopintoja.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteita laadittaessa Opetushallituksella ei ole kaikille tutkinnoille yhteisiä periaatteita valinnaisuuden toteuttamiselle ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteita laadittaessa. Tutkinnon perustetyön aikana alan työelämää ja koulutusta edustavien asiantuntijoiden kanssa määritellään se, miten muista tutkinnoista on mahdollista sisällyttää osaamista suoritettavaan tutkintoon ja kuinka laajasti. Lisä- ja täydennyskoulutuksen sisällöissä ovat korostuneet työtehtäviin liittyvät työelämän osaamistarpeet, ei niinkään esimerkiksi jatko-opiskeluun korkea-asteelle valmentavat opinnot. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen yhteydessä punnitaan huomattavan paljon sitä, miten monesta tutkinnon osasta tutkinto muodostuu.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin ei aina ole katsottu tarpeelliseksi lisätä mahdollisuutta sisällyttää osaamista muista ammatillisista tutkinnoista. Valmistelussa on arvioitu, että eri aloilta voidaan osaamista hankkia nykyisen järjestelmän puitteissa joustavasti tutkinnon osa tai osia suorittamalla. Siihen ei tarvita puitteeksi toisen alan tutkintoa. Koulutuksen järjestäjillä on mahdollisuus rakentaa työelämän tai opiskelijan tarpeisiin koulutuskokonaisuuksia, jotka sisältävät tutkinnon osia eri tutkinnoista. Koulutuskokonaisuuksista opiskelija voi saada koulutuksen järjestäjän antaman todistuksen.

Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvalla tutkinnon osalla tarkoitetaan koulutuksen järjestäjän päättämää tutkinnon osaa. Näihin tutkinnon osiin voi sisällyttää paikallisen työelämän tarpeisiin vastaavaa osaamista, joka soveltuu useamman kuin yhden työpaikan tarpeisiin. Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia ei ollut mahdollista sisällyttää ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin näyttötutkintojärjestelmän aikana. Nykyisin säädökset eivät kuitenkaan enää sääntele asiaa, ja paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia alettu sisällyttää vasta lähiaikoina uudistuneisiin ammatti- ja erikoisammattitutkinnon perusteisiin.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteissa mahdollistetut valinnaisuudet muista tutkinnoista ja paikallisiin osaamisvaatimuksiin perustuvista tutkinnon osista on koottu liitteisiin 2 ja 3.

Tutkinnon osat

Ammatillisten tutkinnon osien laadintaa tutkinnon perusteissa määrittävät seuraavat periaatteet:

- Tutkinnon osat muodostuvat työelämän nykyisten ja ennakoitujen tarpeiden pohjalta.
- Tutkinnon osa muodostaa selkeän itsenäisen työprosessin tai tehtäväkokonaisuuden.
- Tutkinnon osa on itsenäisesti arvioitava kokonaisuus.

- Tutkinnon osien mukainen ammattitaito tai osaaminen on osoitettavissa lähtökohtaisesti aidoissa työtilanteissa tai -tehtävissä.

Ammatillisissa tutkinnoissa (perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkinnot) 28.10.2022 on Koski-järjestelmässä aktiivisena yhteensä 3299 ammatillista tutkinnon osaa ja 3 139 paikallisiin ammattitaitovaatimukseen perustuvaa tutkinnon osaa.

Ammatillisten tutkinnon osien laajuus vaihtelee. Pienimmillään ammatilliset tutkinnon osat ovat laajuudeltaan 5 osaamispistettä ja laajimmillaan 80 osaamispisteen laajuisia. Tutkinnon osien osaamispisteet määräytyvät sen mukaan, mikä on niihin sisältyvän osaamisen kattavuus, vaikeusaste ja merkittävyys suhteessa koko tutkinnon ammattitaitovaatimukseen ja osaamistavoitteisiin.

Ammatillisissa tutkinnon osissa vaadittava osaaminen kuvataan **ammattitaitovaatimuksina**. Ammattitaitovaatimus on työelämän tehtävä- ja taitoalueiden pohjalta muodostettu tavoite, joka määritetään hallittavana tietona, taitona ja pätevyytenä ja kuvataan konkreettisenä työn tekemisenä. Ammatillisten perustutkintojen yhteisissä tutkinnon osissa vaadittava osaaminen määritellään **osaamistavoitteina**. Osaamistavoite on muodostettu yleissivistykseen liittyvien sekä yhteiskunnan ja työelämän yleisten osaamistarpeiden pohjalta.

Kuhunkin ammatilliseen tutkinnon osaan sisältyy useita ammattitaitovaatimuksia ja perustutkintojen yhteisten tutkinnon osien osa-alueisiin useita osaamistavoitteita. Ammattitaitovaatimukset ja osaamistavoitteet määrätään tutkinnon perusteissa. Koulutuksen järjestäjä ja opiskelija voivat sopia henkilökohtaistamisen yhteydessä myös tutkinnon osaa pienempien kokonaisuuksien, kuten yksittäisten ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden suorittamisesta. Lisäksi ammatillisissa perustutkinnoissa voidaan poiketa ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista silloin, kun ne todetaan opiskelijalle kohtuuttomiksi. Poikkeaminen tarkoittaa sitä, että opiskelijalta ei edellytetä kaikkea tutkinnon perusteissa määrättyä ammattitaitoa tai osaamista.

Ammatillisissa perustutkinnoissa ammatillisten tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden hyväksytyt osaaminen arvioidaan käyttäen arviointiasteikkoa 1–5. Osaamisen arviointia voidaan mukauttaa, jos opiskelija ei tukitoimista huolimatta saavuta ammattitaitovaatimuksissa tai osaamistavoitteissa arviointikriteerin tyydyttävän (1) tason osaamista.

Aiemmin arvioinnissa käytetyt kriteerit määriteltiin ammattitaitovaatimuksittain. Vuodesta 2020 alkaen ammatillisissa perustutkinnon perusteissa otetaan käyttöön vaiheittain kaikille tutkinnoille yhteinen arviointikriteeristö. Uusi arviointikriteeristö puuttuu vielä noin 20 ammatillisen perustutkinnon ammatillisista tutkinnon osista.

Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa käytetään arviointiasteikkoa hyväksytyt/ hylättyt.

Ammatillisen koulutuksen rahoitus

Ammatillisen koulutuksen rahoitus jakaantuu **perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen osuuksiin**, joiden myöntämisperusteista säädetään laissa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009) sekä ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista annetussa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa (1244/2020). Varainhoitovuonna 2023 perusrahoituksen osuus on 70 prosenttia, suoritusrahoituksen osuus 20 prosenttia ja vaikuttavuusrahoituksen osuus 10 prosenttia. Suhteellisesti laskettava rahoitus määräytyy kussakin rahoitusosiossa sen perusteella, kuinka paljon koulutuksen järjestäjällä on suoritteita verrattuna kaikkien koulutuksen järjestäjien rahoituksen perusteena oleviin suoritteisiin.

Lisäksi ammatilliseen koulutukseen myönnetään **strategiarahoitusta**. Ammatillisen koulutuksen strategiarahoituksen tarkoituksena on tukea ja ohjata ammatillisen koulutuksen järjestäjiä toimintansa kehittämisessä ja uudistamisessa koulutuspoliittisten tavoitteiden mukaisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää strategiarahoitusta koulutuksen järjestäjien toimittamien hakemusten perusteella.

Perusrahoitusta myönnetään tavoitteellisten opiskelijavuosien perusteella. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää koulutuksen järjestäjän varainhoitovuoden tavoitteellisen opiskelijavuosien määrän sekä siihen sisältyvän työvoimakoulutuksen opiskelijavuosien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Varainhoitovuoden aikana ministeriö voi lisätä koulutuksen järjestäjän tavoitteellista opiskelijavuosien määrää tai työvoimakoulutuksena järjestettävän koulutuksen tavoitteellista opiskelijavuosien määrää. Opiskelijavuosista päättäessään ministeriö kuulee koulutuksen järjestäjää ja työvoimakoulutuksen opiskelijavuosista päättäessään työ- ja elinkeinoministeriötä. Perusrahoitusta laskettaessa tavoitteellista opiskelijavuosimäärää painotetaan painokertoimella, joka saadaan varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden toteutuneista opiskelijavuosista. Kun painokerrointa toteutuneista opiskelijavuosista lasketaan, otetaan huomioon muun muassa tutkintojen järjestämiskustannukset, suoritusten jakautuminen tutkintotyyppisiin ja annettu erityinen tuki ja vaativa erityinen tuki.

Suoritusrahoituksen laskenta tehdään varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltävänä vuonna suoritettujen tutkinnon osien osaamispisteiden ja tutkintojen määrästä. Suoritusrahoituksen perustana olevista kokonaispisteistä neljä viidesosaa kertyy tutkinnon osien painotetuista osaamispisteistä. Viidesosa kokonaispisteistä tulee koko tutkintojen painotetuista pisteistä. Painotuksessa otetaan huomioon tutkintojen järjestämiskustannukset, tutkintotyypit ja annettu erityinen tuki tai vaativa erityinen tuki.

Tutkinnon osat ovat sen koulutuksen järjestäjän suoritteita, joka laatii opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman ja antaa tutkintotodistuksen. Sellaista tutkinnon osaa ei oteta huomioon suoritusrahoituksen perusteena, joka tunnustetaan aiemmin hankitun osaamisen perusteella ilman, että opiskelijan osaamista olisi tarvinnut arvioida näytössä tai muulla tavoin. Jos oppisopimuskoulutus toteutetaan hankintana, tutkinnot luetaan suoritteeksi sille koulutuksen järjestäjälle, joka on toiminut oppisopimuskoulutuksen hankkijana. Tutkinnon suorittamisesta rahoituskertoimena on 18. Kerroin on kuitenkin 72, jos opiskelija on ollut vailla perusasteen jälkeistä ammatillista tutkintoa ennen opintojensa aloittamista.

Vaikuttavuusrahoitus määräytyy tutkinnon tai tutkinnon osia suorittaneiden työllistymisen ja jatko-opintoihin siirtymisen, opiskelijapalautteen sekä koulutus- ja oppisopimustyöpaikkojen antaman työelämäpalautteen perusteella. Vaikuttavuusrahoituksessa tutkinnon suorittaneiden työllistymisen ja jatko-opiskelun osuus on 7 prosenttia sekä tutkintokoulutuksen aloittaneiden ja koulutuksen päättäneiden antaman opiskelijapalautteen osuus 1,5 prosenttia laskennallisesta rahoituksesta. Opiskelijapalautteessa aloittaneiden antaman palautteen painoarvo on yksi neljäsosa ja koulutuksen päättäneiden antaman palautteen painoarvo kolme neljäsosa. Työelämäpalautteen osuus 1,5 prosenttia. Työelämäpalautteessa työpaikkaohjaajakyselyn osuus on kolme neljäsosa ja työpaikkakyselyn osuus on yksi neljäsosa.

Koulutuksen järjestäjän saama julkinen rahoitus lähtökohtaisesti kattaa syntyvät kustannukset. On kuitenkin tilanteita, joissa osa tai kaikki syntyvät kustannukset kerätään esimerkiksi koulutuksen tilaajalta tai osallistujilta. Henkilöstökoulutus on osin työnantajan rahoittamaa ja ammatti- ja erikoisammattitutkinnon suorittajalta voidaan periä kohtuullinen opiskelumaksu. Koulutuksen järjestäjä voi myös järjestää tutkintokoulutusta maksullisena palvelutoimintana toisen koulutuksen järjestäjän hankkiessa koulutusta tai tehtäessä yhteistyötä muilla kouluasteilla toimivien koulutuksen järjestäjien kanssa. Lisäksi opiskelijaryhmälle voidaan järjestää tilauskoulutusta tai EU:n ulkopuolella järjestettävää koulutusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö. Ammatillisten tutkintojen ja tutkinnon osien erilaisia rahoitusmuotoja on esitelty liitteessä 4.

2.3 Tutkintojen sisältämä valinnaisuus koulutuksen tarjonnassa

Ammatillisten tutkintojen valinnaisuutta koskevia päätöksiä tehdään, kun tutkinnon perusteissa päätetään tutkinnon muodostumisesta, mutta myös siinä vaiheessa, kun koulutusta järjestään. Tästä syystä valinnaisuuden mahdollisuudet vaihtelevatkin tutkinnoittain ja koulutuksen järjestäjien tarjonnan mukaan.

Tieto siitä, miten koulutuksen järjestäjät mahdollistavat valinnaisuuden ja tarjoavat valinnaisia tutkinnon osia, hajaantuu erilaisiin suoritustilastoihin, koulutusta koskeviin arviointeihin sekä valtakunnallisiin opiskelija- ja työelämäpalautteisiin. Tietopalvelu Vipusesta on saatavilla tilastoja tutkintojen ja tutkinnon osien suorittamisesta ammatillisissa tutkinnoissa. Lisäksi Koski-tietovarannosta voidaan eritellä yksityiskohtaisemmin suoritettuja tutkinnon osia sekä niiden pakollisuutta ja valinnaisuutta tutkinnossa. Koulutuksen kansallinen arviointikeskuksen (Karvi) syksyllä 2022 julkaisema arviointiraportti yksilöllisten opintopolkujen toteutumista ammatillisessa koulutuksessa sisälsi tietoa siitä, miten valinnaisuutta toteutettiin osana henkilökohtaistamista. Lisäksi ammatillisen koulutuksen valtakunnallinen opiskelijapalaute ja työelämäpalaute kuvaavat opiskelijoiden ja työelämän näkemyksiä koulutuksen toteuttamisesta. Eri tietolähteiden sisältämä tieto ei ole keskenään vertailtavissa, mutta niiden avulla saadaan toisiaan täydentävää tietoa ja erilaisia näkökulmia tarkasteltavaan ilmiöön

Tutkintojen ja tutkinnon osien suorittaminen tilastojen mukaan

Opetushallinnon tietopalvelu Vipusen mukaan vuonna 2021 ammatillisessa koulutuksessa opiskeli 341 697 opiskelijaa, joista 295 680 oli ilmoittanut tavoitteekseen koko tutkinnon suorittamisen. Tutkinnon osaa tai osia oli suorittamassa 46 017 opiskelijaa eli 13,5 % kaikista opiskelijoista. Ammatillisia tutkintoja suoritettiin 68 637. Suoritetuista tutkinnoista 44 049 (64 %) oli perustutkintoja, 16 875 (25 %) ammattitutkintoja ja 7 710 (11 %) erikoisammattitutkintoja. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen suorittaneiden lukumäärät tutkinnoittain vuosina 2020–2021 on esitelty liitteissä 5 ja 6.

Tutkinnon osan tai osien suorituksia oli yhteensä 21 477. Näistä suorituksista perustutkintoon kohdistui 14 655 (68 %), ammattitutkintoon 5 430 (25,5 %) ja erikoisammattitutkintoon 1 395 (6,5 %). Luvuissa ovat mukana myös työvoimakoulutuksessa tehdyt tutkinnot ja tutkinnon osat. Työryhmä kiinnittää huomiota siihen, että ammatillinen koulutus on yhä vahvasti tutkintokeskeistä. Tähän voivat vaikuttaa yksilöiden motiivit sekä koulutuksen järjestäjien tarjoama ohjaus ja neuvonta.

Tilastopalvelu Vipusesta saatavista tiedoista on havaittavissa, että ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa, joissa on osaamisaloja, tutkinnon eri osaamisalojen suorituspäämäärä vaihtelee. Tyypillistä on, että tutkinnossa jonkin osaamisalan suorituspäämäärät ovat huomattavasti muita osaamisaloja suuremmat. Tarkasteltaessa vuoden 2021 suorituspäämääriä ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa, on myös todettavissa yksittäisiä osaamisaloja, joista ei ole lainkaan suorituksia. Lisäksi verrattaessa vuosilta 2018–2021 eri osaamisalojen suorituspaikkoja ja tutkinnosta olevia koulutuksen järjestämislupia, on todettavissa, että eri osaamisalojen suorituksia ei ole kaikilta niiltä koulutuksen järjestäjiltä, joilla on järjestämislupa tutkintoon.

Tutkinnon perusteiden mukaisesti suurimmassa osassa ammatti- ja erikoisammattitutkinnoita tutkinnon muodostumissäännöt mahdollistavat tutkinnon osan tai osien sisällyttämisen tutkintoon toisesta ammatillisesta tutkinnosta. Koski-tietovarannon mukaan yksi tai useampia tutkinnon osia toiseen ammatilliseen tutkintoon kuuluvista tutkinnon osista on vuoden 2018 alusta kevääseen 2022 sisällytetty ammattitutkinnoissa 5,9 prosentilla ja erikoisammattitutkinnoissa 4 prosentilla opinto-oikeuksista.

Liitteissä 7 ja 8 on taulukoitu Koski-tietovarannon mukaisesti vuosilta 2020 ja 2021 perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin sisältyvät suoritukset paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvista tutkinnon osista, tutkinnon osista, jotka on sisällytetty toisesta ammatillisesta tutkinnosta sekä korkeakouluopinnoista.

Valinnaisuus koulutuksen järjestäjän sekä opetus- ja ohjaushenkilöstön näkökulmasta

Kansallisen koulutuksen arviointikeskus (KARVI) toteutti vuosina 2021–2022 arvioinnin yksilöllisten opintopolkujen toteutumisesta ammatillisessa koulutuksessa¹⁵. Arviointi tuotti tietoa henkilökohtaistamiseen, osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen sekä ohjaukseen liittyvien käytäntöjen toimivuudesta ja opiskelijoiden valinnanmahdollisuuksien toteutumisesta. Arviointiaineisto koostui kyselyistä koulutuksen järjestäjien johdolle ja opetus- ja ohjaushenkilöstölle, haastatteluista opiskelijoille ja työelämän edustajille, ammatillisen koulutuksen valtakunnallisesta opiskelijapalautteesta ja työelämäpalautteesta sekä yksilöllisiä opintopolkua koskevasta rekisteritiedosta.

Arvioinnin tulosten mukaan koulutuksen järjestäjät ja henkilöstö arvioivat **tiedottamisen tutkinnon tarjoamista valinnanmahdollisuuksista** toteutuvan pääosin hyvin, mutta viidennes vastanneesta henkilöstöstä arvioi valinnanmahdollisuuksista kertomisen

15 Ammatillisilla poluilla – Arviointi yksilöllisistä opintopoluista ammatillisessa koulutuksessa. [Ammatillisilla poluilla – Arviointi yksilöllisistä opintopoluista ammatillisessa koulutuksessa - Karvi.fi](#)

toteutuvan korkeintaan kohtalaisesti. Ammatillisten tutkinnon osien opettajat näkivät valinnanmahdollisuuksista tiedottamisen opiskelijoille toteutuvan parhaiten ja yhteisten tutkinnon osien opettajat heikoiten. Ammatti- ja/tai erikoisammattitutkintokoulutuksen parissa työskentelevät näkivät tiedottamisen toimivan parhaiten. Koulutusaloittain parhaiten valinnanmahdollisuuksista tiedottamisen arvioivat kaupan ja hallinnon sekä luonnon-tieteiden aloilla toimivat henkilöstön edustajat. Huonoimmaksi toteutumisen arvioi tekniikan aloilla sekä tietojenkäsittelyn ja tietoliikenteen alalla toimiva henkilöstö. Koulutuksen järjestäjistä noin 60 prosenttia kertoi pystyvänsä huomioimaan opiskelijoiden palautteen ja toiveet kehittäessään opintotarjontaa. Opiskelijamäärältään pienet järjestäjät kokivat mahdollisuutensa huomioida opiskelijoiden toiveita opintotarjonnan kehittämisessä paremmiksi kuin keskiuuret ja suuret. Opiskelijoiden palautteen ja toiveiden huomioiminen ei siis riipu koulutuksen järjestäjän järjestämisluvan tutkintojen määrästä.

Alueellisesti tarkasteltuna parhaimmaksi opiskelijoiden toiveiden huomioimisen opintotarjonnan kehittämisessä arvioivat Länsi- ja Sisä-Suomen alueella toimivat järjestäjät ja heikoimmaksi Lapin alueella toimivat järjestäjät. Ruotsinkieliset järjestäjät arvioivat mahdollisuutensa huomioida opiskelijoiden toiveita opintotarjonnan kehittämisessä paremmaksi kuin suomenkieliset järjestäjät.

Arvioinnissa selvitettiin myös opiskelijoiden mahdollisuuksia valinnaisten tutkinnon osien sisällyttämiseen osaksi tutkintoa. Koulutuksen järjestäjistä 85 prosenttia ja henkilöstöstä 71 prosenttia arvioi mahdollisuuden valita yksilöllisesti **oman tutkintonsa valinnaisia ammatillisia tutkinnon osia toteutuvan hyvin tai erittäin hyvin**. Koulutusaloittain valinnan mahdollisuudet näkivät parhaimmiksi luonnontieteiden ja kaupan ja hallinnon aloilla työskentelevä henkilöstö ja heikoimmiksi tietojenkäsittelyn ja tietoliikenteen alalla työskentelevä henkilöstö. Ammatti- tai erikoisammattitutkintokoulutuksen parissa työskentelevän henkilöstön mielestä valinnanmahdollisuudet toteutuivat paremmin kuin perustutkintokoulutuksen parissa työskentelevien mielestä.

Koulutuksen järjestäjistä 57 prosenttia ja henkilöstöstä 50 prosenttia arvioi **mahdollisuuden opiskella tutkinnon osa oman järjestäjän tarjontaan kuuluvasta toisesta tutkinnosta**, toteutuvan hyvin tai erittäin hyvin. Sen sijaan **tutkinnon osan suorittaminen toisen järjestäjän tarjonnasta** on järjestäjien ja henkilöstön mielestä harvinaisempaa, ja mahdollisuuksia siihen piti hyvinä tai erittäin hyvinä 13 prosenttia koulutuksen järjestäjistä ja 22 prosenttia henkilöstöstä. **Mahdollisuuden opiskella ammattikorkeakouluopintoja** osana tutkintoa, koulutuksen järjestäjistä ja henkilöstöstä 46 prosenttia arvioi toteutuvan hyvin tai erittäin hyvin. Yliopisto-opintojen opiskelumahdollisuus toteutui hyvin tai erittäin hyvin noin 30 % mielestä.

Arvioinnissa koulutuksen järjestäjät ja henkilöstö saivat kuvata avoimella vastauksella, mitkä asiat mahdollisesti rajoittavat opiskelijoiden yksilöllisten valintojen järjestämistä ja toteuttamista. Avoimissa vastauksissa nousi esille seuraavia valinnaisuutta rajoittavia tekijöitä:

- tutkinnon osien ja oppimisympäristöjen tarjonta oppilaitoksessa ja sopivien työpaikkojen vähyys
- opintojen organisointiin, käytäntöihin ja aikataulutukseen liittyvät seikat;
 - aikataulujen päällekkäisyys tai pitkät siirtymämatkat toimipaikkojen välillä
 - tutkinnon osien tarjoaminen vain harvoin, mikä saattaa johtaa opiskeluajan pitenemiseen
- yksilöllisyyttä rajoittavat joustamattomat käytännöt, kuten vuosiluokka- ja ryhmäajattelu
- byrokratia tai opintohallintojärjestelmien jäykkyys
- resurssien puute;
 - taloudellisia resursseja ei välttämättä ole riittävästi valinnanmahdollisuuksien toteuttamiseen halutussa laajuudessa
 - rahoitusjärjestelmä ei tue yksilöllisyyttä
 - henkilöstöä tai osaamista ei ole riittävästi koulutuksen ja opetuksen toteuttamiseen yksilöllisesti
- yhteistyön, tiedon ja johtamisen puute;
 - yhteistyötä koulutuksen järjestäjän sisällä tai järjestäjien välillä ei tehdä vielä tarpeeksi yksilöllisten valintojen toteuttamiseksi
 - henkilöstöllä ei välttämättä ole riittävästi tietoa valinnanmahdollisuuksista
 - yksilöllisten valintojen toteuttamista ei ole suunniteltu ja johdettu riittävästi.
- opiskelijoille ei ole annettu riittävästi ohjausta ja tietoa valintojen tueksi
- tutkintojen rakenteet rajoittavat yksilöllisten valintojen järjestämistä;
 - tutkintojen osat voivat olla eri laajuisia tai sisällöt vaikeasti verrattavia, jolloin eri tutkintoja on vaikeaa yhdistää
 - alan tai tutkinnon erityispiirteet vaikuttavat, millaisia valintoja pystytään järjestämään. Osa tutkinnoista vaatii pakollisia läsnäoloja, riittävää ikää tai soveltuvuuskokeita
 - joissakin tutkinnoissa sisällöt on opiskeltava tietyssä järjestyksessä, mikä rajoittaa yksilöllistä aikatauluttamista.

Arvioinnissa todettiin, että opiskelijoiden sitoutuminen ja omistajuus henkilökohtaistamiseen on tärkeä tavoite yksilöllisten opintopolkujen suunnittelussa. Opetus- ja ohjaushenkilöstön vastauksissa opiskelijoiden perehdyttäminen opintoihin toteutuu 88 prosentin mukaan hyvin tai erittäin hyvin ja opiskelijoille kerrotaan heidän mahdollisuudestaan vaikuttaa opintojensa suunnitteluun 83 prosentin mielestä hyvin

tai erittäin hyvin. Kehitettävää on kuitenkin siinä, miten opiskelijoita kannustetaan osallistumaan aktiivisesti henkilökohtaistamisprosessiin. Arviointitulosten mukaan henkilökohtaistaminen näyttäytyy opiskelijoille sekä opetus- ja ohjaushenkilöstölle liian usein teknisenä suorituksena, jossa korostuvat HOKS-lomakkeen laadinta ja kirjaukset.

Karvin arvioinnin pohjalta on todettavissa, että yksilöllisten opintopolkujen toteutumisessa on vaihtelua koulutuksen järjestäjien, koulutusalojen ja tutkintotyyppien välillä. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa joustavuus toteutuu paremmin kuin perustutkinnoissa. Huomionarvoista on, että arviointiin vastanneista noin puolet arvioi hyväksi tai erittäin hyväksi mahdollisuuden suorittaa tutkinnon osa oman koulutuksen järjestäjän tarjoamasta toisesta tutkinnosta. Tutkinnon sisältämän joustavuuden näkökulmasta heikoin toteutuu tutkinnon osan suorittaminen toisen koulutuksen järjestäjän tarjonnasta.

Korkeakouluopintojen suorittaminen osana ammatillista tutkintoa toteutuu arvioinnin mukaan hyvin, mutta Koski-tietokannan mukaan korkeakouluopintojen suorittaminen osana ammatillista perustutkintoa on harvinaista lukuun ottamatta sosiaali- ja terveystieteiden perustutkintoa.

Kehittämissuosituksissaan arviointiryhmä toteaa tarpeen vahvistaa henkilökohtaistamisen pedagogista merkitystä niin, että henkilökohtaistaminen tukee opiskelijan ammatillista kasvua ja kehittymistä sekä urasuunnittelua. Opiskelijoiden urasuunnitelmien tueksi järjestäjien sekä opetus- ja ohjaushenkilöstön tulisi antaa opiskelijoille entistä systemaattisemmin tietoa valinnanmahdollisuuksista. Opiskelijoita tulisi myös tukea, neuvoa ja ohjata heidän pohdinnoissaan sekä tavoitteita, työllistymistä ja ammatillista kasvua edistävien valintojen tekemisessä. Myös opetus- ja ohjaushenkilöstön tietämystä valinnanmahdollisuuksista tulisi vahvistaa. Koulutuksen järjestäjien tulisi kehittää yhteistyötään niin, että opiskelijoiden mahdollisuudet suorittaa tutkinnon osia toiselta järjestäjältä lisääntyisivät. Lisäksi ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän tulisi mahdollistaa edellä mainittu. Yhteistyöllä voidaan edistää opiskelijoiden yksilöllisiä tavoitteita, mutta myös jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia sekä työelämän osaamistarpeisiin vastaamista. Myös nykyistä joustavammat tutkinnon perusteiden mahdollistamat tavat yhdistellä tutkinnon osia eri tutkinnoista olisivat keino uudenlaisen osaamisen rakentamista.

Valinnaisuus opiskelija- ja työelämäpalautteen näkökulmasta

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen järjestämiseen liittyvä valtakunnallinen opiskelijapalautte lähetetään kaksi kertaa opiskelijan opintojen aikana: opintojen aloitusvaiheessa ja päättövaiheessa. Kohderyhmänä ovat kaikki opiskelijat, jotka suorittavat ammatillista perustutkintoa, ammattitutkintoa, erikoisammattitutkintoa tai näiden tutkintojen osan tai osia. Aloituskyselyn kysymykset liittyvät opintojen aloitukseen, opintojen henkilökohtaistamiseen ja opiskeluilmaperiin. Päätökyselyn kysymykset liittyvät opintojen

henkilökohtaistamiseen, osaamisen hankkimiseen, näyttöjen järjestämiseen, opiskelijan hyvinvointiin ja koulutuksen vaikuttavuuteen. Kyselyn vastausasteikko on 5–1, jossa 5 = täysin samaa mieltä ja 1 = täysin eri mieltä.

Taulukko 4. Opiskelijoiden aloituskyselyn keskiarvotuloksia vuosilta 2020–2022

Väittämä	Ammattitutkinnot		Erikoisammattitutkinnot	
	2020–2021	2021–2022	2020–2021	2021–2022
Aikaisemmat opintoni, työkokemukseni ja muu osaamiseni selvitettiin monipuolisesti	4,2	4,3	4,2	4,2
Aikaisemmat opintoni ja/tai työkokemukseni tai muu osaaminen otettiin huomioon				
HOKSia laadittaessa	4,3	4,3	4,3	4,3
Kanssani keskusteltiin opiskelun jälkeisistä tavoitteistani	4,0	4,1	3,8	3,8
Minut perehdytettiin opiskelemani tutkinnon tai tutkinnon osan perusteeseen	4,3	4,3	4,2	4,2
Sain vaikuttaa tutkinnon osien valintaan	4,1	4,2	4,3	4,3
Sain riittävästi ohjausta opintojeni suunnitteluun	4,2	4,2	4,1	4,2

Taulukko 5. Opiskelijoiden päättökyselyn keskiarvotuloksia vuosilta 2020–2022

Väittäjä	Ammattitutkinnot		Erikoisammattitutkinnot	
	2020–2021	2021–2022	2020–2021	2021–2022
Minulle laadittu henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS) mahdollisti opintojeni joustavan etenemisen.	4,2	4,3	4,3	4,4
Sain vaikuttaa opintojeni suunnitteluun.	4,2	4,2	4,4	4,4
Sain riittävästi ohjausta ammatilliseen jatkosuunnitelmaani (liittyen työelämään ja/tai jatko-opintoihin).	3,9	3,9	3,8	3,9
Koulutus paransi valmiuksiani työelämään siirtymiseen, siellä toimimiseen tai jatko-opintoihin.	4,4	4,4	4,3	4,3
Koulutuksen aikana sain osaamista ja ammattitaitoa, jota pystyn hyödyntämään.	4,5	4,5	4,5	4,5

Aiemman osaamisen huomioimiseen, valinnanmahdollisuuksiin, henkilökohtaistamiseen ja ohjaukseen liittyvissä kysymyksissä sekä aloitus- että päättökyselyn tulokset ovat erittäin hyvää tasoa. Työryhmä kiinnittää huomiota, että verrattaessa kyselyiden tuloksia Karvin suorittaman arvioinnin tuloksiin, on todettavissa, että Karvin arvioinnissa vastaajat arvioivat kriittisemmin valinnan mahdollisuuksien toteutumista. Tämä voi johtua osittain siitä, että koulutuksen järjestäjällä on enemmän tietoa erilaisista mahdollisuuksista. Aloitus- ja päättökyselyssä heikomman arvosanan saavat kysymykset, jotka käsittelevät opiskelun jälkeisiä tavoitteita ja siihen liittyvää ohjausta.

Ammatillisen koulutuksen valtakunnallisessa työelämäkyselyssä tarkastellaan työelämän kokemuksia ja tyytyväisyyttä ammatillisten oppilaitosten toimintaan järjestää oppisopimukseen ja koulutussopimukseen perustuvaa koulutusta yhteistyössä työelämän kanssa. Palautekysely lähetetään kaikille työpaikoille, joissa on oppisopimukseen tai koulutussopimukseen perustuen ohjattu ammatillisten perustutkintojen, ammattitutkintojen, erikoisammattitutkintojen tai näiden tutkintojen osan tai osien suorittajia. Työpaikkakysely lähetetään työpaikan oppilaitosyhteistyöstä vastaaville henkilöille kaksi kertaa vuodessa: tammi-helmikuussa ja heinä-elokuussa. Kyselyn vastausasteikko on 5-1, jossa 5 = täysin samaa mieltä ja 1 = täysin eri mieltä.

Taulukko 6. Työpaikkakyselyn keskiarvotuloksia kaudelta 1.7.2021–30.6.2022

Väittäjä	Ammattitutkinnot	Erikoisammattitutkinnot
Oppilaitoksen tarjoamien tutkinnon osien sisältö vastaa alamme osaamistarpeita.	4,2	4,1
Oppilaitos tarjoaa mahdollisuutta ennakoida työpaikkamme osamisen kehittämistarpeita ja sen avulla kehittää toimintaamme.	3,8	3,6
Oppilaitoksella on kyky kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella.	4,0	3,8

Työpaikkakyselyn vastausosuus on 20 prosenttia kyselyn kohteena olleiden työpaikkojen määrästä. Työpaikkakyselyyn vastanneet kokevat, että ammatti- ja erikoisammattitutkintojen tutkinnon osien sisältö vastaa alan osaamistarpeita. Sen sijaan vastausten perusteella on edelleen kehitettävää työpaikan osaamisen kehittämistarpeiden ennakoinnissa ja tarpeisiin vastaamisessa. Lisäksi työpaikkakyselyyn vastanneiden mielestä kehitettävää on koulutuksen järjestäjän kyvyssä kehittää toimintaansa palautteen perusteella.

3 Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen joustavuuden lisääminen

Ammatillista koulutusta uudistettaessa tutkintojen joustavuutta on pidetty keskeisenä periaatteena, joka mahdollistaa työelämän ja väestön osaamistarpeisiin vastaamisen alati muuttuvassa työelämässä ja elinympäristössä. Olennaista koulutusjärjestelmän kehittämisessä on ollut, että koulutusta on voitu räätälöidä opiskelijoiden ja työpaikkojen erilaisiin tarpeisiin. Tutkintojen joustavuus tarkoittaa muun muassa sitä, että opinnot henkilökohtaistetaan opiskelijan tarpeiden pohjalta ja tutkinnon perusteiden puitteissa siten, että

- opiskelija voi suorittaa koko tutkinnon tai pelkästään tutkinnon osia
- opiskelija voi myös suorittaa tutkinnon osaa pienempiä kokonaisuuksi
- aiemmin hankittu osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan
- opiskelijan yksilölliset tarpeet vaikuttavat tarjottavan opetuksen, ohjauksen ja tuen määrään ja sisältöön
- opiskelijan arviointia voidaan mukauttaa ja ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista poiketa
- osaamisen hankkiminen mahdollistetaan erilaisissa oppimisympäristöissä, myös työpaikoilla oppisopimuksella tai koulutusopimuksella
- opetuksen antaminen on mahdollista myös muilla kielillä kuin järjestämisluvassa määrättyllä opetuskielillä.

Tutkintojen perustemääräykset antavat puitteet tutkintojen muodostumiselle. Perusteet määräävät, kuinka monesta tutkinnon osasta tutkinto muodostuu, millainen osuus tutkinnossa edellyttämästä osaamisesta on pakollista ja miten paljon tutkinnossa on valinnaisuutta. Opetushallitus laatii tutkinnon perusteet yhdessä työelämän, koulutuksen järjestäjien ja tutkinnon kannalta keskeisten sidosryhmien edustajien kanssa. Perusteiden laatijoilla onkin melko laajat mahdollisuudet vaikuttaa tutkintojen muodostumiseen ja sisältöön. Perusteissa tutkintojen joustavuus ja soveltuvuus erilaisiin työelämän tilanteisiin näyttäytyy muun muassa siten, että

- pakollisten ja valinnaisten tutkinnon osien määrä ja laajuus voidaan määrittellä tutkinto- tai osaamisalakohtaisesti alan osaamistarpeiden pohjalta. Kuitenkin tutkinnon muodostumiseksi tulee olla vähintään yksi pakollinen tutkinnon osa ja valittavana vähintään yksi tutkinnon osa.
- tutkintoon on voitu sisällyttää osaamista muista ammatillisista tutkinnoista tai korkea-asteen opinnoista.

- koulutuksen järjestäjät ovat voineet laatia paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia.

Tutkintojen perustemääräyksien lisäksi opiskelijan valinnan mahdollisuuksien kannalta olennaista on toimiva henkilökohtaistaminen sekä koulutuksen järjestäjän tosiasiallinen koulutustarjonta.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on melko suuret mahdollisuudet vaikuttaa järjestämäänsä koulutukseen järjestämislupiensä puitteissa. Viime kädessä koulutuksen järjestäjä päättää, järjestääkö se tutkintoa tai sen mahdollisia osaamisaloja. Koulutuksen järjestäjä päättää myös siitä, järjestääkö se kaikkia tutkinnon perusteissa määrättyjä valinnaisia tutkinnon osia, tukeeko osaamisen hankkimista muista tutkinnoista tai hyödyntääkö mahdollisuutta tarjota omia, paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia. Koulutuksen järjestäjän tekemät päätökset heijastuvat siihen, miten joustavina ammatilliset tutkinnot koetaan siinä vaiheessa, kun opiskelijan tai työpaikkojen kanssa suunnitellaan osaamisen kehittämistä.

Ammatillisen koulutuksen tarjonta on Suomessa laajaa. Ammatillisessa koulutuksessa opiskelee vuosittain yli 300 000 opiskelijaa ja koulutuksen järjestäjiä on 136. Ammatillisen koulutuksen opiskelijoista valtaosa, kaksi kolmasosaa, on yli 20-vuotiaita aikuisopiskelijoita. Vuonna 2021 ammatillista perustutkintoa opiskeli noin 222 600 opiskelijaa, joista 73 800 (33 %) oli iältään 25-vuotiaita tai sitä vanhempia. Perustutkinnon tutkinnon osaa tai osia opiskelleista 33 000 opiskelijasta valtaosa (76 %) oli yli 25-vuotiaita.

Tavoitteena on, että koulutus vastaa mahdollisimman hyvin yksilön osaamistarpeisiin. Koulutus tukee pääsyä työelämään, vahvistaa työelämässä jo työskentelevien osaamista sekä avaa väyliä jatko-opintoihin. Eriyisen tarkkaan osaamistarpeet on arvioitava ammatillisen tutkinnon jo kertaalleen suorittaneilla, ja opintojen suunnittelussa tulee hyödyntää ammatillisen koulutusjärjestelmän joustavuutta. Pitkäkestoisen ammatillisen perustutkinnon suorittamisen sijaan opintoihin hakeutuvaa on tarpeen mukaan ohjattava myös suorittamaan yksittäisiä tutkinnon osia, eri tutkintojen tutkinnon osista muodostuvia koulutuskokonaisuuksia, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja tai niiden osia.

3.1 Ehdotukset ammatti- ja erikoisammattitutkintojen joustavuuden lisäämiseksi

Luvussa esitellään ammatillisten tutkintojen kehittämisen työryhmän esitys ammatti- ja erikoisammattitutkintojen joustavuuden lisäämiseksi ja opiskelijoiden valinnan mahdollisuuksien monipuolistamiseksi mukaan lukien eri koulutusasteiden ja -muotojen sisältöjen yhdistämisen. Esitys perustuu työryhmän tekemiin havaintoihin tutkintojärjestelmästä ja tutkinnon perusteiden nykytilasta.

Ammatillisen koulutuksen joustavuus ja valintamahdollisuudet realisoituvat opiskelijalle ja työelämälle yksittäisen koulutuksen järjestäjän toiminnassa ja tarjonnassa. **Informaatio-ohjauksessa ja kehittämistoiminnassa on syytä jatkossakin painottaa koulutuksen järjestäjien keskeistä roolia tuottaessa osaamista työelämän ja opiskelijoiden yksilöllisiin tarpeisiin.**

Työryhmä tunnistaa, että ammatillisen koulutuksen **rahoitusmallilla on vaikutus koulutustarjonnan toteutumiseen ja siinä, miten yksittäinen opiskelija ohjataan eri koulutuksiin.** Koulutuksen järjestäjien näkökulmasta nykyinen perus- ja suoritusrahoitusmalli mielletään taloudellisesti kannattavimmaksi silloin, kun opiskelijat suorittavat kokonaisia tutkintoja tutkinnon osien sijaan. Tällä voi olla merkitystä etenkin tilanteissa, joissa koulutuksen järjestäjällä on vaikeuksia käyttää ministeriön myöntämät opintovuodet täysimääräisesti. Perusrahoitusosuutensa turvaamiseksi koulutuksen järjestäjän kannattaa hyödyntää saamansa opiskelijavuodet täysimääräisesti. Se voi ohjata suuntaamaan opiskelijoita pidempikestoisiin koulutuksiin.

Tietohallintojärjestelmien tulee tukea koulutuksen joustavaa toteutusta ja opiskelijoiden yksilöllisten valintojen tekemistä. Tietohallintojärjestelmien käyttöliittymien toiminnallisuus ja tietojen siirron sujuvuus järjestelmien välillä vaatii edelleen kehittämistä. Työryhmä esittää, että kansallisen opiskeluoikeuksien ja suoritusten keskitetyn integraatiopalvelun (KOSKI) käyttäjäkokemukset analysoidaan, ohjeistuksia tarkistetaan ja tarvittaessa selkeytetään.

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmä koostuu ammatillisista perustutkinnoista, ammattitutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista, jotka muodostuvat tutkintojen osista. Tutkintoja on yhteensä 160 kappaletta ja ne muodostuvat noin 3 300 tutkinnon osasta. Tutkintojärjestelmän lähtökohtana on toimi- ja ammattialoittain eriytynyt rakenne, joka kuvastaa olemassa olevia työelämän rakenteita. **Opiskelijalle tulisi aina mahdollistaa tutkinnon osan tai osien suorittaminen eri tutkinnoista.** Tämä koskee erityisesti työmarkkinoilla olevia henkilöitä, joiden tavoitteena on uudistaa osaamistaan.

Tutkintoon tähtäävän koulutuksen rinnalle tarvitaan nykyistä lyhyempiä koulutuksia, jotka voivat ylittää nykyiset ammatti- tai koulutusalarajat. Koulutuksen järjestäjillä on mahdollisuus tarjota koulutusta yhdistelemällä tutkinnon osia eri osaamisaloilta ja tutkinnoista. **Koulutuksen järjestäjiä tulee kannustaa suunnittelemaan ja toteuttamaan alueen työelämän tarpeisiin vastaavia koulutuskokonaisuuksia, jotka täydentävät pidempikestoista tutkintokoulutuksen tarjontaa.** Eri tutkintojen osista kootut työelämän tehtäviä vastaavat koulutuskokonaisuudet ovat kokonaisia tutkintoja lyhyempiä samaan tapaan kuin esimerkiksi hoiva-avustajan koulutus. Työnantajien ja työikäisen väestön tietoisuutta tutkinnon osien suorittamismahdollisuudesta tulisi lisätä.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen nykyinen uudistamistahti on verkkainen ottaen huomioon työelämän nopeat muutokset. Perusteiden uudistamisen tueksi kerätään, analysoidaan ja hyödynnetään systemaattisesti tietoa tutkintojen ajantasaisuudesta ja työelämän osaamistarpeiden muutoksista. Tiedon pohjalta perusteita uudistetaan joustavasti ja nykyistä nopeammin. Ammatillisten tutkintojen perusteita uudistettaessa on edelleen syytä vahvistaa työelämän edustajien osallistumista perusteiden laadintaan.

Tutkintojärjestelmän ajan tasalla pysymisen turvaamiseksi **perustetyö voidaan kohdistaa yksittäisten tutkinnon osien uudistamiseen.** Tutkinnon osissa ammattitaitovaatimukset tulee kirjoittaa niin, että kuvaus mahdollistaa tutkinnon osan järjestämisen erilaisilla työpaikoilla, tarvittaessa myös eri ammatti- ja toimialoilla. Ammattitaitovaatimusten ja arviointikriteerien tulee perustua työelämässä edellytettävään osaamiseen. Koska perusteilla määrätään opiskelijan ammattitaidon arvioinnista, perusteiden tulisi tukea arvioijien työtä ja edistää osaamisen tasapuolista arviointia arviointipaikasta tai -tilanteesta riippumatta.

Ammatillisiin tutkintoihin sisältyvä valinnaisuus mahdollistaa erikoistumisen ja suuntautumisen ammattialalla. Nykyisissä ammatti- ja erikoisammattitutkintoissa mahdollisuus valinnaisiin opintoihin vaihtelee ja osassa ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja valinnaisuutta on vain vähän. **Uudistettaessa tutkintojen perusteita on aina arvioitava tarve ja mahdollisuudet lisätä valinnaisuutta.** Mikäli tutkinto esitetään muodostuvaksi valtaosin pakollisista tutkinnon osista, tulee ratkaisulle olla erityiset perusteet.

Perustemääräyksiä laadittaessa **on arvioitava, milloin toisten tutkintojen tutkinnon osien tai korkea-asteen opintojen sisällyttäminen uudistettavana olevaan tutkintoon on tarkoituksenmukaista.** Lisäksi arvioidaan tarve mahdollistaa paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvat tutkinnon osat. Nämä voivat olla vaihtoehtoina sille, että perusteissa määriteltäisiin uusia tutkinnon osia. Perinteisten alojen ja ammattien rajapinnalle syntyviin osaamistarpeisiin voidaan vastata tutkinnon osilla, joiden suorittaminen on mahdollista usean eri tutkinnon puitteissa.

Valinnaisuuden lisääminen ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteissa voi johtaa siihen, että tutkinnon suorittamiseksi tarvittava osaaminen ja tutkinnon osien määrää lisääntyy. **Valinnaisuuden lisäämisellä ei tavoitella tutkintojen sisältöjen laajentamista nykyisestään, ellei se ole alalla työskentelyn kannalta perusteltua.** Valinnaisuuden lisäämisestä syntyvien kustannusvaikutusten tulisi olla kohtuulliset tutkintoa suorittaville opiskelijoille ja kulutuksen järjestäjille.

4 Pienet osaamiskokonaisuudet ammatillisessa koulutuksessa

Heinäkuussa 2020 Euroopan komissio julkaisi Euroopan osaamisohjelman tukemaan kestäväää kilpailukykyä, sosiaalista oikeudenmukaisuutta sekä selviytymis- ja palautumiskykyä (COM(2020)274 final). Ohjelma sisälsi muun muassa aloitteen pienistä osaamiskokonaisuuksista. 2020 komissio teki myös tiedonannon Eurooppalaisen koulutusalueen luomisesta vuoteen 2025 mennessä (COM(2020) 625 final). Komissio ehdotti, että Euroopan neuvosto antaisi suosituksen, jolla rakennettaisiin Euroopan laajuisesti luottamusta pieniin osaamiskokonaisuuksiin. Keväällä 2021 komissio julkaisi vielä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevan toimintasuunnitelman (COM(2021) 102 final). Toimintasuunnitelmaan kirjattiin tavoitteeksi muun muassa se, että aikuisväestöstä vähintään 60 prosenttia osallistuisi koulutukseen vuosittain. Näiden ohjelmien, ehdotusten ja suunnitelmien pohjalta Euroopan unionin neuvosto antoi 16.6.2022 suosituksensa (2022/C 243/02)¹⁶ eurooppalaisesta lähestymistavasta pieniin osaamiskokonaisuuksiin, jotka tukevat elinikäistä oppimista ja työllistyvyyttä.

Pienistä osaamiskokonaisuuksista annetulla suosituksella on tarkoitus vahvistaa oppimismahdollisuuksia ja työllistyvyyttä häiritsemättä perus-, korkea- ja ammatillisen koulutuksen järjestelmiä. Pienillä osaamiskokonaisuuksilla ei ole tarkoitus heikentää tai korvata olemassa olevia tutkintoja. Suosituksen mukaisella lähestymistavalla tavoitellaan sitä, että

- osallisuutta, saatavuutta ja yhtäläisiä mahdollisuuksia tuettaisiin ja selviytymiskykyä, sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja vaurautta edistettäisiin
- yksilöt saisivat mahdollisuuksia hankkia, saattaa ajan tasalle ja kehittää tietoja, taitoja ja osaamista menestyäkseen kehittyvillä työmarkkinoilla ja yhteiskunnassa nyt ja tulevaisuudessa
- pienten osaamiskokonaisuuksien oppimistarjonnan laatu, avoimuus, saatavuus ja joustavuus kehittyisivät.

¹⁶ Euroopan neuvoston suositus eurooppalaisesta lähestymistavasta pieniin osaamiskokonaisuuksiin elinikäisen oppimisen ja työllistyvyyden tukemiseksi (2022/C 243/02). Euroopan unionin virallinen lehti [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022H0627\(02\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022H0627(02)&from=EN)

Suositus sisältää pienten osaamiskokonaisuuksien määritelmän sekä ohjeet niiden suunnitteluun, myöntämiseen ja kuvaamiseen laadun ja avoimuuden parantamiseksi ja käyttöönoton helpottamiseksi.

4.1 Euroopan unionin neuvoston suositus pienistä osaamiskokonaisuuksista

Euroopan unionin neuvoston suosituksessa *pienellä osaamiskokonaisuudella* tarkoitetaan pienestä oppimismäärästä tehtyä oppimistulosten kirjausta. Oppimistuloksia on arvioitu avointen ja selkeästi määriteltyjen kriteerien perusteella. Pieniin osaamiskokonaisuuksiin johtavat oppimiskokemukset tarjoavat oppijalle erityisiä tietoja, taitoja ja osaamista, jotka vastaavat yhteiskunnallisiin, henkilökohtaisiin, kulttuurisiin tai työmarkkinoiden tarpeisiin. Pienet osaamiskokonaisuudet ovat oppijan omistamia, ne voidaan jakaa ja ne ovat siirrettävissä. Ne voivat olla erillisiä tai ne voidaan yhdistää suurempiin osaamistodistuksiin. Ne pohjautuvat laadunvarmistukseen, joka perustuu kyseisellä osaamisalueella tai toimialalla sovittuihin standardeihin.

4.1.1 Määritelmät

Pienten osaamiskokonaisuuksien tarjoajilla tarkoitetaan oppilaitoksia ja organisaatioita, työntekijöitä ja työnantajia edustavia tahoja, työnantajia ja teollisuutta, kansalaisyhteiskunnan järjestöjä, julkisia työvoimapalveluja sekä alueellisia ja kansallisia viranomaisia ja muita toimijoita, jotka suunnittelevat, tarjoavat ja myöntävät pieniä osaamiskokonaisuuksia virallista ja epävirallista oppimista sekä arkioppimista varten. Määrittelyllä ei ole tarkoitus vaikuta alueelliseen ja kansalliseen lainsäädäntöön ja olosuhteisiin.

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan erilaisia fyysisiä, verkkopohjaisia, monimuotoisia, virtuaalisia ja digitaalisia paikkoja, olosuhteita ja kulttuureja, joissa ihmiset oppivat ja jotka kattavat kaikki tilanteet, joissa virallinen ja epävirallinen oppiminen sekä arkioppiminen voi toteutua.

Virallinen oppiminen tapahtuu koulutuksen tai tutkinnon järjestämisluvan saaneen organisaation suunnittelemana ja toteuttamana. Opintonsa loppuun suorittanut opiskelija saa osaamisestaan virallisen todistuksen. *Epävirallinen oppiminen* tapahtuu virallisen koulutuksen ulkopuolella. Myös epäviralliselle oppimiselle voidaan asettaa oppimistavoitteita, suunnitella oppimiseen käytettävä aika ja tukea oppimista. *Arkioppiminen* on arkipäivän toimista ja kokemuksista oppimista. Sitä ei organisoida tai jäsennellä tavoitteiden, ajankäytön tai oppimisen tuen osalta. Arjessa asioita opitaan usein huomaamatta, eikä

oppija itse aina ole tietoinen oppimisestaan. Arkioppiminen ei johda pieneen osaamiskokonaisuuteen, mutta sitä voidaan tarkastella validointijärjestelyjen yhteydessä, joissa voidaan tunnistaa, dokumentoida, arvioida tai muuten varmentaa yksittäisen henkilön oppimistulokset.

Euroopan unionin neuvoston suosituksessa *siirrettävyys* tarkoittaa osaamistodistuksen haltijan mahdollisuutta tallentaa pieni osaamiskokonaisuutensa valitsemaansa järjestelmään, jakaa osaamistodistus valitsemaalleen (kansalliselle tai kansainväliselle) osapuolelle ja kaikkien vaihdon osapuolten mahdollisuutta ymmärtää osaamistodistuksen sisältö ja todentaa sen aitous. Tämä mahdollistaa siirrettävyyden koulutusalojen välillä ja niiden sisällä, työmarkkinoilla ja maiden välillä.

Kerrytettävyyys mahdollistaa sen, että erilaisia pieniä osaamiskokonaisuuksia voi tarvittaessa yhdistää ja rakentaa niistä loogisia yhdistelmiä. Suoritusten kerryttämisestä tai yhdistämisestä päättävät koulutusta tarjoavat organisaatiot omien käytäntöjensä mukaisesti ja oppijan tavoitteiden ja tarpeiden pohjalta. Suosituksen mukaan osaamiskokonaisuuksien kerryttäminen ei automaattisesti luo oikeutta tutkintoon, vaan alueelliset ja kansalliset viranomaiset tai instituutiot tekevät päätökset tutkinnoista omien myöntämismenettelyjensä mukaisesti.

Suosituksessa *arviointi* tarkoittaa prosessia tai menetelmää, jolla arvioidaan, mitataan ja lopuksi kuvataan oppimistuloksia, olipa osaaminen hankittu virallisesti, epävirallisesti tai arjessa oppien. Arvioinnin suorittaa tarjoaja tai muu tunnustettu arvioinnin tarjoaja.

4.1.2 Pienten osaamiskokonaisuuksien ekosysteemi

Euroopan unionin neuvosto suosittelee, että jäsenvaltiot pyrkisivät helpottamaan pienten osaamiskokonaisuuksien jo käynnissä olevaa kehittämistä virallisissa **oppimisympäristöissä**. Ammatillisen koulutuksen osalta ehdotetaan, että pienten osaamiskokonaisuuksien roolia tutkittaisiin osana aikuisten täydennys- ja uudelleen koulutusta. Samalla tulisi harkita, miten julkista rahoitusta suuntaan virallisissa oppimisympäristöissä pienten osaamiskokonaisuuksien kehittämiseen ja tarjoamiseen. Samalla tulisi ottaa huomioon institutionaalinen riippumattomuus, jotta mahdollistetaan monimuotoisuus ja luovuus.

Jäsenvaltioita suositellaan kehittämään pieniin osaamiskokonaisuuksia myös **epävirallisissa oppimisympäristöissä ja arkioppimisympäristöissä**. Pieniä osaamiskokonaisuuksia voisivat suunnitella ja myöntää myös muut kuin viralliset koulutuksen tai tutkinnon järjestäjät. Tarjoajiin voisivat kuulua esimerkiksi yritykset, työmarkkinaosapuolet, kansalaisjärjestöt, paikallisviranomaiset, yhteisölliset keskuksset, ammatilliset yhdistykset, tutkimus- ja innovointiorganisaatiot ja yksityiset palveluntarjoajat. Samalla tulisi harkita

rahoituslähteiden moninaisuuden edistämistä. Epävirallisissa oppimisympäristöissä ja arkioppimisympäristöissä pieniä osaamiskokonaisuuksia suositellaan suunniteltavan ja hyväksyttävän työnantajien ja työntekijöiden edustajien vuoropuheluna. Pienten osaamiskokonaisuuksien myöntämiseksi tulisi kehittää aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen sekä epävirallisen oppimisen ja arkioppimisen validointia koskevien menettelyjä.

4.2 Pienet osaamiskokonaisuudet suomalaisessa ammatillisessa koulutuksessa

Suomessa julkisesti rahoitettu, virallinen ammatillisen koulutuksen järjestelmä sisältää elementtejä, joiden voidaan todeta täyttävän Euroopan neuvoston suosituksen pienistä osaamiskokonaisuuksista. Näitä ovat muun muassa

1. **tutkinnon osa tai osat.** Tutkinnon osia suorittamalla opiskelija voi joustavasti hankkia ja todentaa osaamista sitoutumatta kokonaisen tutkinnon suorittamiseen tai yhteen alaan. Tutkinnon osia ovat laatimassa työelämän edustajat, ja osat perustuvat työelämän työtehtäviin ja prosesseihin. Edellytetty ammattitaito on määritelty siten, että se vastaa työelämässä tarvittavaa ammattitaitoa. Tutkinnon osista määrätään kansallisesti annettavissa tutkinnon perusteissa, jotka ohjaavat tutkinnon osien arviointia. Tutkinnon osia on noin 3 300. Tutkinnon osissa tarvittavaa osaaminen on mahdollista hankkia työpaikoilla. Tutkinnon osia voivat järjestää ja niistä antaa todistuksia kuitenkin vain ne koulutuksen järjestäjät, joilla on järjestämislupa tutkintoon. Arvioijista on säädetty ammatillisen koulutuksen laissa. Tutkinnon osien järjestämistä rahoitetaan julkisin varoin.
2. **osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytännöt.** Ammatillisesta koulutuksesta annettu laki (L 531/2017, 46 §) velvoittaa koulutuksen järjestäjän selvittämään ja tunnistamaan opiskelijan aiemmin hankkiman osaamisen. Osaaminen, joka vastaa tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita, tulee tunnustaa (47 §). Myös epävirallisessa koulutuksessa ja arkioppimisena hankittua osaamista tunnustetaan ja osaamisen vastaavuus tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin tai osaamistavoitteisiin arvioidaan. Mahdollinen puuttuva osaaminen voidaan hankkia tutkintokoulutuksessa. Tämä mahdollistaa epävirallisesti tai arjessa hankittujen tietojen, taitojen ja osaamisen validoinnin.
3. **tukitoimet.** Ammatilliseen koulutukseen osallistuminen ja tutkinnon tai tutkinnon osien suorittaminen on mahdollista myös tukea tarvitseville

opiskelijoille. Säädökset edellyttävät, että koulutuksen järjestäjät tarjoavat yksilöllisesti suunniteltuja ohjaus- ja tukitoimia. Lisäksi tutkintokoulutuksen tueksi on mahdollista tarjota opiskeluvalmiuksia kehittävää koulutusta. Mikäli perustutkintoa suorittava opiskelija on erityisen tuen tarpeessa, osaaminen voidaan arvioida myös mukautetuin kriteerein. Opiskelijan elämäntilanteen vuoksi opintoja voidaan kohtuullistaa, jolloin tutkinnon osan vaatimuksista ja tavoitteista voidaan poiketa. Virallisen koulutusjärjestelmän puitteissa on myös mahdollista suorittaa työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus.

4. **järjestelmät.** Ammatillisen koulutuksen järjestäjät tallentavat tiedot opiskelijoiden yksittäisestä opintosuorituksesta ja suoritetuista tutkinnoista KOSKI-palveluun. Tietovaranto sisältää myös tiedot opinto-oikeuksista sekä suoritettujen tutkintojen keskeisistä sisällöistä ja osaamisvaatimuksista. Luovutuspalvelusta voidaan jakaa tietoja luotettavasti niitä toiminnassaan tarvitseville viranomaistoimijoille. Oma Opintopolku -palvelu antaa kansalaisille pääsyn nähdä eri valtakunnallisista rekistereistä löytyvät itseä koskevat opinto-oikeudet ja opintosuoritukset. Näkymän omiin suoritustietoihin voi linkin avulla jakaa.

Ammatillisen koulutuksen tutkinnon osat käytännössä vastaavat Euroopan unionin neuvoston antamaa määritelmää pienistä opintokokonaisuuksista.

Taulukko 7. Ammatillisen toisen asteen koulutuksen tutkinnon osien vastaavuus Euroopan unionin neuvoston suosituksessa määriteltyihin pieniin osaamiskokonaisuuksiin

Euroopan neuvoston suositus: määritelmä pienille osaamiskokonaisuuksille	Kuvaus, miten ammatillisten toisen asteen tutkintojen tutkinnon osat vastaavat määrittelyä
Oppijan hankkimasta pienestä oppimismäärästä oppimistulos kirjataan.	Kyllä. Suoritukset kirjataan opintohallintojärjestelmiin, josta ne siirtyvät kansalliseen tietovaraintoon (KOSKI).
Oppimistulokset on arvioitu avointen ja selkeästi määriteltyjen standardien perusteella.	Kyllä. Arvioinnista ja arvioijista on säädetty ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa. Arvioitava osaaminen ja arvioinnin kriteerit määrätään kansallisesti tutkinnon perusteissa. Tutkinnon osat kytkeytyvät tutkintoihin, jotka on sijoitettu EQF-viitekehyykseen. Tutkinnon osat on ECVET-pisteytetty tutkinnon perustemääräyksessä. Pisteytys kuvaa tutkinnon osien suhteellista painoarvoa ja oppimistulosten merkittävyyden ja vaativuuden sekä tutkinnon osan suorittamiseksi vaaditun työpanoksen määrän suhteesta koko tutkintoon.
Arviointi = prosessi tai menetelmä, jolla arvioidaan, mitataan ja kuvataan henkilöiden taitoja, jotka on hankittu virallisen, epävirallisen tai arkioppimisen kautta. Arvioinnin voi varmentaa kolmas osapuoli, oppija itse (itsearviointi) tai molemmat.	

Euroopan neuvoston suositus: määritelmä pienille osaamiskokonaisuuksille

Kuvaus, miten ammatillisten toisen asteen tutkintojen tutkinnon osat vastaavat määrittelyä

Pieniin osaamiskokonaisuuksiin tähtäävien oppimiskokemusten tarkoituksena on tarjota oppijalle erityisiä tietoja, taitoja ja osaamista, jotka vastaavat yhteiskunnallisiin, henkilökohtaisiin, kulttuurisiin tai työmarkkinoiden tarpeisiin.

Kyllä. Ammatillisten perustutkintojen yhteiset tutkinnon osat tuottavat elinikäisen oppisen avaintaitoja. Tutkintojen ammatilliset tutkinnon osat tuottavat osaamista työmarkkinoiden tarpeisiin. Ammatilliset tutkinnon osat laaditaan yhdessä työelämän kanssa.

Pienet osaamiskokonaisuudet ovat oppijan omistamia, ne voidaan jakaa ja ne ovat siirrettävissä.

Kyllä. Suoritetut tutkinnon osat merkitään kansalliseen tietovarantoon. Opiskelija voi jakaa tietoaan Oma opintopolku -palvelun kautta. Tutkinnon osan suorittamisesta opiskelija saa myös virallisen koulutusjärjestelmän mukaisen todistuksen, jota on mahdollista hyödyntää työelämässä ja opiskelussa.

Siirrettävyys = haltijalla on mahdollisuus tallentaa pieni osaamiskokonaisuus valitsemaansa järjestelmään, jakaa osaamistodistus valitsemalleen (kansalliselle tai kansainväliselle) osapuolelle ja kaikkien vaihdon osapuolten mahdollisuutta ymmärtää osaamistodistuksen sisältö ja todentaa sen aitous.

Pienet osaamiskokonaisuudet voivat olla erillisiä tai ne voidaan yhdistää suurempiin osaamistodistuksiin.

Kyllä. Todistus suoritetusta tai suoritetuista tutkinnon osista soveltuu käytettäväksi sellaisenaan. Suoritetut ja todennetut tutkinnon osat voidaan ottaa huomioon jatkossa ammatillista tutkintoa suoritettaessa. Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen tavat riippuvat suoritettavista tutkinnoista ja aiemmin hankitun osaamisen ajantasaisuudesta.

Kerryttävyys = mahdollisuus yhdistää erilaisia pieniä osaamiskokonaisuuksia ja rakentaa niistä loogisia yhdistelmiä.

Kokonaisena suoritettavien tutkintojen lisäksi koulutuksen järjestäjä voi rakentaa työelämän tai opiskelijan tarvitsemia koulutuskokonaisuuksia eri tutkinnon osista.

Pienet osaamiskokonaisuudet pohjautuvat laadunvarmistukseen, joka perustuu kyseisellä osaamisalueella tai toimialalla soveltuihin standardeihin.

Kyllä. Tutkinnon osia järjestävien koulutuksen järjestäjien toiminnan laatua varmistetaan siten kuin ammatillisesta koulutuksesta säädetyn lain mukaisesti. Tutkinnon osien sisällön laadunvarmistamisesta vastaa Opetushallitus.

Työelämätoimikuntien tehtäviin kuuluu osaamisen arvioinnin laadunvarmistukseen osallistuminen.

4.3 Pienet osaamiskokonaisuudet virallisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella

Väestölle on tarjolla useita erilaisia epävirallisen oppimisen mahdollistavia väyliä kehittää tietojaan, taitojaan ja osaamistaan, jota tarvitaan työmarkkinoilla ja yhteiskunnassamme toimimiseen. Osittain tutkintokoulutuksen ulkopuolella olevaa epävirallista oppimista tuetaan julkisin varoin. Tällaista koulutusta ovat esimerkiksi työvoimakoulutus, maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus tai Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen rahoittama koulutus. Julkisen rahoituksen suuntaamisessa on erityisesti otettu huomioon se, että tarjolla on kouluttautumismahdollisuuksia myös niille, joiden koulutus-taso on alhainen tai jotka ovat jääneet tai jäämässä työmarkkinoiden ulkopuolelle. Tämänkaltaisella koulutuksella pyritään parantamaan kaikkien oppijoiden koulutukseen pääsyä mukaan lukien muita heikommassa tai haavoittuvassa asemassa olevat.

Epävirallinen oppiminen voi tapahtua myös laajassa, markkinaehtoisesti järjestetyssä koulutuksessa. Organisaatioille ja yksilöille on tarjolla erilaisia koulutus- ja valmennuspalveluja, jota ostetaan kohdennettuihin osaamistarpeisiin. Oman ryhmän muodostavat koulutukset, joilla tavoitellaan säädösten tai työelämän edellyttämien lupien ja pätevyysien hankkimista. Vaikka osaamiskokonaisuutta tai koulutusmuotoa säädeltäisiin, niitä puuttuvat normimuotoiset osaamistavoitteet. Työllistymisen edellytyksenä olevien lupien ja pätevyysien hankkiminen on otettu huomioon virallisessa koulutusjärjestelmässä. Kun tutkinnon osan suorittaminen edellyttää sellaisissa työtehtävissä tai -prosesseissa toimimista, jossa lupaa tai pätevyyttä tarvitaan, niiden suorittaminen on sisällytetty tutkinnon osiin.

Ammatilliseen koulutukseen hakeutuneen opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tunnustetaan myös silloin, kun osaaminen on hankittu epävirallisissa oppimisympäristöissä. Aiemmin hankittu osaaminen arvioidaan arviointitilanteessa ja osaamista verrataan tutkinnossa edellytettyyn osaamiseen. Jos osaaminen vastaa perusteiden osaamistavoitteita ja ammattitaitovaatimuksia, opiskelija voi saada todistuksen tutkinnon osan, osien tai koko tutkinnon suorittamisesta. Puuttuvilta osin osaamista voidaan täydentää tutkintokoulutuksessa.

Kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä eri tasot kuvaavat kokonaisen tutkinnon, oppimäärän tai laajan osaamiskokonaisuuden tuottamia oppimistuloksia. Viitekehys on luotu helpottamaan tutkintojen ja niiden tasojen vertailua Suomessa ja kansainvälisesti. Tutkintojärjestelmän ulkopuolisissa, lyhyissä koulutuksissa tavoitellaan kokonaiseen tutkintoon verrattuna kapeahkoa osaamista, ja niiden sijoittaminen nykyisenkaltaiseen viitekehykseen olisi haasteellista.

Työ- ja elinkeinoministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö asettivat 2021 Osaamisen tunnistamisen työryhmän, jonka tavoitteena on luoda työvälineitä ja menetelmiä työpaikoilla ja muutoin elämänsä aikana virallisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella syntyneen osaamisen tunnistamiseksi. Työryhmä julkaisi vuonna 2022 väliraportin¹⁷, jossa se esitti tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksen laajentamista; osaamismerkkien, osaamisen kuvausten ja osaamisen näkyväksi tekemisen kehittämistä sekä kansallisia periaatteita osaamisen tunnistamiseen. Työryhmä ehdottaa muun muassa selvityksen teettämistä epävirallisten, vailla säädöspohjaa olevien ja pienten osaamiskokonaisuuksien sijoittamisesta kansalliseen tutkintojen ja muun osaamisen viitekehykseen.

Mikäli Suomessa päädytään määrittelemään epävirallisen oppimisen pieniä osaamiskokonaisuuksia, tulee erikseen arvioida edellytykset sijoittaa ne kansalliseen viitekehykseen tai tietovaraintoihin, jotka kokoavat koulutuksia ja opintosuorituksia.

4.4 Pienet osaamiskokonaisuudet suomalaisessa korkeakoulutuksessa

Pieniä osaamiskokonaisuuksia koskevaa keskustelua on käyty ammatillisen koulutuksen lisäksi myös korkea-asteella. 9.12.2022 opetus- ja kulttuuriministeriö ja korkeakoulut julkaisivat kansallisen korkeakoulujen jatkuvan oppimisen strategian. Strategia otti kantaa pieniin osaamiskokonaisuuksiin.

Strategian mukaan jatkuvan oppimisen tarjontaa uudistetaan, ensi vaiheessa erityisesti täydennyskoulutuksessa. Täydennyskoulutuksen tarpeisiin kehitetään työelämän kanssa yhdessä joustavasti uudistuvia pieniä osaamiskokonaisuuksia. Pienillä osaamiskokonaisuuksilla tarkoitetaan kohdennettuja tietoja ja taitoja tarjoavia oppimiskokonaisuuksia ja niiden oppimistulosten (digitaalista) kirjausta. Pieniä osaamiskokonaisuuksia voidaan kehittää myös osana tutkintokoulutusta ja hyödyntää niitä tutkintokoulutuksen lisäksi myös avoimessa korkeakouluopetuksessa ja täydennyskoulutuksessa. Tavoitteena ovat laadukkaat, luotettavat, tunnistetut ja arvostetut pienet osaamiskokonaisuudet, jotka kumuloituvat asiantuntijana kehittymisen poluksi.

17 Osaamisen tunnistamisen työryhmän väliraportti, Valtioneuvoston julkaisu 2022:74. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164492/VN_2022_74.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnistää kansallisiin tarpeisiin vastaavan pienten osaamiskokonaisuuksien määrittelyn ja käyttöönoton selvitys- ja kokeiluprosessin yhteistyössä korkeakoulujen ja sidosryhmien kanssa. Määrittelytyön lähtökohtana ovat Euroopan unionin neuvoston antama suositus ja eurooppalaisen korkeakoulutusalueen yhteinen määrittely pienistä osaamiskokonaisuuksista. Pieniin osaamiskokonaisuuksiin kytkeytyvien käsitteiden lisäksi määritellään käyttöönoton kriteerit ja mahdollinen viitekehystyö. Vaikka yhteisten määrittelyjen luominen pienille osaamiskokonaisuuksille tehdään ensi vaiheessa korkeakoulutuksen lähtökohdista, mahdollistetaan yksityisen koulutustarjonnan ottaminen mukaan ja myöhemmin myös määrittelyjen hyödyntäminen muiden koulutusmuotojen tarjonnan kehittämisessä. Lisäksi määrittelytyössä tunnustetaan, että pieniä osaamiskokonaisuuksia syntyy ja tarjotaan jo tälläkin hetkellä korkeakouluissa kansallisesti ja kansainvälisesti. Joissain maissa on käytössä tai kehitteillä pienten osaamiskokonaisuuksien viitekehys ja rekisteri tai palvelualusta.

Tavoitteena on, että yhtenäiset toimintatavat mahdollistavat digitaalisessa palveluympäristössä yhteisillä pelisäännöillä toimimisen. Pienten osaamiskokonaisuuksien käyttöönotossa mahdollistetaan alustatalous, joka ottaa huomioon sekä julkisen koulutusjärjestelmän että yksityisen sektorin tarjonnan ja toiminnan reunaehdot.

Määrittelyistä, pienistä osaamiskokonaisuuksista on mahdollista rakentaa vahvat, sisällöllisesti työelämää uudistavat koulutusbrändit. Koulutussisältöjen kehittäminen tehdään yhdessä työelämän kanssa, jolloin varmistuu kysynnän ja tarjonnan kohtaanto.

Korkeakoulutuksen ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen sääntely poikkeavat toisistaan. Esimerkiksi tutkintojen ja niiden sisällöistä päättäminen, tutkintotyyppit ja niiden rahoitus eroavat. Ammatillisten perus-, ammatti ja erikoisammattitutkintojen sisällöistä määrätään kansallisesti tutkinnon perusteissa, kun taas korkeakouluilla on laajat oikeudet määrittellä opetuksensa ja erikoistumiskoulutustensa sisällöt. Pienten osaamiskokonaisuuksien kansallinen määrittely ja käyttöönotto edellyttääkin autonomisesti toimivilta korkeakouluilta yhteistyötä ja toimintatavoista sopimista. Korkea-asteelle kehitetyt toimintamallit sellaisenaan eivät sovellu ammatillisen toisen asteen koulutuksen tarpeisiin, olipa kyse jatkuvan oppimisen mahdollistamisesta tai pienistä osaamiskokonaisuuksista.

4.5 Ehdotus pienistä osaamiskokonaisuuksista

Ammatillinen koulutus

Ammatillisten tutkintojen tutkinnon osat nykyisellään vastaavat Euroopan unionin neuvoston suositusta pienistä osaamiskokonaisuuksista. Työryhmä ehdottaakin, **että virallisessa koulutusjärjestelmässä tutkinnon osat todetaan pieniksi**

osaamiskokonaisuuksiksi. Vaikka tutkinnon osien avulla jatkossakin määrätään tutkin-
tojen muodostuminen, tutkinnon perusteita valmisteltaessa ja tutkinnon osien sisällöstä
ja laajuudesta päätettäessä tulisi varmistaa, että tutkinnon osat soveltuvat myös pieniksi,
itsenäisiksi osaamiskokonaisuuksiksi. Niiden avulla koulutuksen järjestäjät voivat nopeasti
ja joustavasti vastata työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin ja yksilöllisiin jatkuvan oppi-
misen tarpeisiin.

Pienten osaamiskokonaisuuksien tarjontaa ja suoritusmahdollisuuksia tulee lisätä. **Koulu-
tuksen järjestäjiä kannustetaan nykyistä laajemmin hyödyntämään tutkinnon osia
täydennys-, lisä- ja uudelleen kouluttautumisessa.** Työelämän tai yksittäisen opiskelijan
tarpeisiin voidaan vastata koulutuksella, joka räätälöidään eri tutkintoihin sisältyvistä
tutkinnon osista. Paikallisen työelämän osaamistarpeisiin koulutuksen järjestäjä voi
vastata myös laatimalla omia tutkinnon osia.

Pienten osaamiskokonaisuuksien suorittamiseksi **koulutukseen pääsyä tulee entistään
joustavoittaa.** Säädökset mahdollistavat jatkuvan haun ja koulutuksen järjestäjälle
pääöksenteon omista hakumenettelyistään. Työryhmä esittää, että hakumenettelyjä kehi-
tetään edelleen siten, että ne osaltaan parantavat kouluttautumismahdollisuuksien saata-
vuutta. Opiskelijavalintoja tulisi kohdentaa myös niin, että koulutus mahdollistuisi nykyistä
laajemmin esimerkiksi heikossa työmarkkina- asemassa oleville. Koulutusjärjestelmän tulee
tarjota oppimismahdollisuuksia kaikille. Opintojen henkilökohtaistamista ja koulutuksen
järjestäjän käytössä olevien ohjaus- ja tukikeinojen hyödyntämistä tuleekin edelleen kehit-
tää niin, että opiskelijoiden erilaiset yksilölliset tarpeet, kyvyt ja valmiudet tulevat otetuksi
huomioon. Lisäksi opintojen suorittamista mahdollistetaan ammattitaitovaatimuksista tai
osaamistavoitteista poikkeamalla tai osaamisen arviointia mukauttamalla.

**Yksilön ja yhteiskunnan voimavarojen tarkoituksenmukaista kohdentamista on, että
opiskelu suunnataan uuden oppimiseen.** Myös epävirallisessa koulutuksessa hankittu
osaaminen tulee mahdollisemman laajasti hyödyntää suoritettaessa tutkintoja tai tut-
kinnon osia. Työryhmä pitää tärkeänä, että osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen
menettelyjä kehitetään nykyistä joustavammaksi muun muassa kehittämällä tunnistetun
osaamisen arviointia ja selkeyttämällä ohjeita. Tavoitteena on samalla edistää epäviralli-
sesti tai arjessa hankittujen tietojen, taitojen ja osaamisen validointia.

**Tutkinnon osien, niistä muodostettavien koulutuskokonaisuuksien tai paikallisten
tutkinnon osien kehittäminen ja päivittäminen tulee tehdä joustavasti työmarkki-
noiden osaamistarpeiden pohjalta.** Työryhmä näkee, että sekä opetushallinnon että
koulutuksen järjestäjien on mahdollista parantaa työelämän osaamistarpeisiin liittyvän
tiedon hankintaa ja ennakkointia, tietojen analysointia sekä hyödyntämistä pienten

osaamiskokonaisuuksien kehittämistyössä. Tässä työelämän kanssa tehtävällä yhteistyöllä on keskeinen rooli. Lisäksi tulee huolehtia siitä, että koottu tieto on avoimesti jaossa ja myös virallisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella toimivien koulutuksen tarjoajien hyödynnettävissä.

Työryhmä on tunnistanut, että rahoitusjärjestelmä ei kannusta järjestämään lisä- ja täydennyskoulutusta, jossa tavoitteena on yksittäisten tutkinnon osien suorittaminen koko tutkinnon sijaan. **Yksittäisten tutkinnon osien suorittaminen tulee huomioida ammatillisen koulutuksen rahoitusperusteita uudistettaessa niin, että pienten osaamiskokonaisuuksien järjestäminen nähdään kannattavana vaihtoehtona.**

Koulutusjärjestelmään sisällytettävä koulutus

Organisaatiot, jotka tarjoavat tai rahoittavat viralliseen koulutusjärjestelmään sisällytettävää koulutuskokonaisuuksia, päättävät koulutustensa laajuudesta ja sisällöstä. Koulutuksen tarjoajat päättävät myös siitä, miltä osin ne haluavat määritellä tai luoda koulutustaan koskevia standardeja tai tietokantoja esimerkiksi koulutustarjonnasta tai suoritteista. Mikäli koulutuksen tarjoajat näkevät tarpeellisen kehittää neuvoston suosituksen pohjalta pienten osaamiskokonaisuuksien järjestelmää, edellyttää se yhteistyötä opetusviranomaisten kanssa. Yhteistyö ja kumppanuudet koulutuksen järjestäjien, työelämätahtojen, tutkimus- ja innovointiorganisaatioiden, kansalaisjärjestöjen, työllisyyspalvelujen, sosiaalipalvelujen ja eri viranomaisten välillä auttavat koulutustarjonnan ja toimintatapojen kehittämisessä. Tällaisia toimintatapoja voisivat olla esimerkiksi se, miten erilaisten koulutuksen tarjoajien myöntämiä, määriteltyjä pieniä osaamiskokonaisuuksia olisi mahdollista tunnistaa tai tunnustaa virallisessa koulutusjärjestelmässä tai opintosuoritusten liittämistä kansalliseen opintosuoritusten tietovaraintoon.

Liite 1. Tutkintojen, oppimäärien ja muiden osaamiskokonaisuuksien sijoittuminen vaativuustasoille

Kansallinen vaativuustaso / eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten taso	Tutkinnot, oppimäärät ja muut osaamiskokonaisuudet
Taso 4	
Hallitsee oman työ- tai opintoalansa tietoperustan laajoissa asiayhteyksissä sekä tietyt kognitiiviset ja käytännön taidot sekä ilmaisukyvyyn ja hyödyntää näitä tietoja ja taitoja ratkaistaessa oman alan erityisongelmia ja suorittaessaan alan tehtäviä. Työskentelee itsenäisesti yleensä ennustettavissa, mutta mahdollisesti muuttuvissa toimintaympäristöissä.	Lukion oppimäärä
Vastaa omien tehtäviensä loppuun suorittamisesta sekä toimii turvallisesti ja vastuullisesti työyhteisössä. Toimii taloudellisesti, tuloksellisesti ja suunnitelmallisesti sekä järjestelee työnsä huomioiden muut toimijat. Kykenee valvomaan muiden suorittamia rutiinitehtäviä. Valmiudet toimia yrittäjämäisesti toisen palveluksessa tai alan itsenäisenä yrittäjänä. Arvioi omaa osaamistaan ja tehtäväaluettaan ja parantaa työhön tai opintoihin liittyviä toimia. Kehittää itseään ja työtään.	Ylioppilastutkinto
Valmius elinikäiseen oppimiseen. Toimii erilaisten ihmisten kanssa opiskelu- ja työyhteisössä sekä muissa ryhmissä ja verkostoissa eettisten periaatteiden mukaisesti. Viestii monimuotoisesti ja vuorovaikutteisesti eri tilanteissa ja tuottaa monipuolisia, myös alaan liittyviä, tekstejä äidinkiellään. Viestii toisella kotimaisella kielellä ja on vuorovaikutuksessa omalla alallaan ainakin yhdellä vieraalla kielellä myös kansainvälisesti.	Ammatilliset perustutkinnot Ammattitutkinnot Rikosseuraamusalan tutkinto Pelastajatutkinto Hätäkeskuspäivystäjätutkinto Rajavartijan peruskurssi Aliupseerin perustason opintokokonaisuus
Taso 5	
Hallitsee oman alansa laaja-alaisen ja/tai erikoistuneen tietoperustan sekä kognitiiviset ja käytännön taidot sekä ilmaisukyvyyn ja hyödyntää näitä tietoja ja taitoja ratkaistessaan luovasti abstrakteja ongelmia ja suorittaessaan alan tehtäviä. Ymmärtää ammatillisten tehtäväalueiden sekä alan ja eri alojen rajapinnat ja yhteydet laajempiin kokonaisuuksiin. Toimii alansa erikoisosaajana ja kehittää toimintaa, tuotteita ja/tai palveluita. Johtaa ja valvoo tarvittaessa toimintaympäristöjä ja toimintoja, jotka muuttuvat ennakoimattomasti. Opastaa muita ja valvoo muiden suorittamia tehtäviä. Hyvä valmius toimia alan itsenäisenä yrittäjänä. Arvioi ja kehittää omia ja muiden suorituksia ja työtä.	Erikoisammattitutkinnot

Kansallinen vaativuustaso / eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten taso	Tutkinnot, oppimäärät ja muut osaamiskokonaisuudet
<p>Valmius elinikäiseen oppimiseen. Toimii erilaisten ihmisten kanssa opiskelu- ja työyhteisössä sekä muissa ryhmissä ja verkostoissa eettisten periaatteiden mukaisesti. Viestii suullisesti ja kirjallisesti sekä alan että alan ulkopuoliselle yleisölle äidinkielellään. Viestii toisella kotimaisella kielellä ja on vuorovaikutuksessa omalla alallaan ainakin yhdellä vieraalla kielellä myös kansainvälisesti.</p>	<p>Alipäälystötutkinto (pelastusala) Lennonjohdon perustutkinto (31.12.2017 saakka) Aliupseerin yleistason (1 ja 2) opintokokonaisuus Aliupseerin mestaritason opintokokonaisuus</p>
Taso 6	
<p>Hallitsee laaja-alaiset ja edistyneet oman alansa tiedot, joihin liittyy teorioiden, keskeisten käsitteiden, menetelmien ja periaatteiden kriittinen ymmärtäminen ja arvioiminen. Ymmärtää ammatillisten tehtäväalueiden ja/tai tieteenalojen kattavuuden ja rajat. Hallitsee edistyneet kognitiiviset ja käytännön taidot, jotka osoittavat asioiden hallintaa, kykyä soveltaa ja kykyä luoviin ratkaisuihin ja toteutuksiin, joita vaaditaan erikoistuneella ammatti-, tieteen- tai taiteenalalla monimutkaisten tai ennakoimattomien ongelmien ratkaisemiseksi.</p>	Ammattikorkeakoulututkinnot
<p>Työskentelee itsenäisesti alan asiantuntijatehtävissä ja kansainvälisessä yhteistyössä tai toimii yrittäjänä. Johtaa monimutkaisia ammatillisia toimia tai hankkeita. Kykenee päätöksentekoon ennakoimattomissa toimintaympäristöissä. Vastaa oman osaamisensa arvioinnin ja kehittämisen lisäksi yksittäisten henkilöiden ja ryhmien kehityksestä.</p>	Alemmat korkeakoulututkinnot
<p>Valmius elinikäiseen oppimiseen. Toimii erilaisten ihmisten kanssa opiskelu- ja työyhteisössä sekä muissa ryhmissä ja verkostoissa huomioiden yhteisölliset ja eettiset näkökulmat. Viestii hyvin suullisesti ja kirjallisesti sekä alan että alan ulkopuoliselle yleisölle äidinkielellään. Viestii ja on vuorovaikutuksessa toisella kotimaisella kielellä sekä kykenee kansainväliseen viestintään ja vuorovaikutukseen omalla alallaan ainakin yhdellä vieraalla kielellä.</p>	<p>Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen erikoistumiskoulutukset, joiden kohderyhmänä ovat alemman korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet henkilöt Kirkon erityiskoulutukset Pastoraalitutkinto</p>

Liite 2. Ammattitutkintojen muodostuminen pakollisesta ja valinnaisesta osaamisesta (tilanne syksyllä 2022)

Tutkinto	Pakollisten tutkinnon osien osp-määrä koko tutkinnosta (150 osp)	Tutkinnon perusteissa määrätyt pakolliset tutkinnon osat (kpl)	Tutkinnon perusteissa määriteltyjen valinnaisten tutkinnon osien tarjonta (kpl)	Perusteessa määriteltyjen valinnaisten tutkinnon osien lisäksi tutkintoon voi sisällyttää valinnaiseksi tutkinnon osaksi/osiksi myös muuta osaamista. Vihreällä merkitys valinnaisuudet ovat vaihtoehtoisia.				
				Osaamista tutkinnon toisesta osaamisalasta (osp)	Osaamista toisesta määritellystä ammatillisesta tutkinnosta (osp)	Osaamista toisesta määritellystä ammatillisesta tutkinnosta (osp)	Osaamista korkeakouluopinnoista (osp)	Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa
Ajoneuvoalan at	100	1-4	4-11	25		25		25
Asioimistulkkauksen at	135	5	2			15		
Eläintenhoiton at	120-130	2-5	1-5	20		20		
Elintarvikejalostuksen at (laajuus 120 osp)	30-60	1-2	6-10	30	30	30		
Elintarviketeollisuuden at (laajuus 120 osp)	60	2	7-12			30		
Energia-alan at	60-120	1-5	2-6	30		30		
Esitys- ja teatteritekniikan at	80	2	21			35		
Hevostalouden at	130	4	1-4	20		20		
Hieronnan at	100	2	4			25		
Isännöinnin at	60	1	7		30			
Kaivosalan at	60	1	18-25			30		

Tutkinto	Pakollisten tutkinnon osien osp-määrä koko tutkinnosta (150 osp)	Tutkinnon perusteissa määrättyt pakolliset tutkinnon osat (kpl)	Tutkinnon perusteissa määriteltyjen valinnaisten tutkinnon osien tarjonta (kpl)	Perusteissa määriteltyjen valinnaisten tutkinnon osien lisäksi tutkintoon voi sisällyttää valinnaiseksi tutkinnon osaksi/osiksi myös muuta osaamista. Vihreällä merkitys valinnaisuudet ovat vaihtoehtoisia.				
				Osaamista tutkinnon toisesta osaamis-alasta (osp)	Osaamista toisesta määritellystä ammatillisesta tutkinnosta (osp)	Osaamista toisesta määritellystä ammatillisesta tutkinnosta (osp)	Osaamista korkeakouluopinnoista (osp)	Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa
Kalatalouden at	120	3-4	2-6	10-30		15-30		
Kasvatus- ja ohjausalan at	20-120	1-3	10-13	30-50		5-30	5-30	5-20
Kehitysvamma-alan at	130	3	2		20	20		
Kivialan at	50-100	1	6-12	50		50		
Koneasennuksen ja kunnossapidon at	50-60	1	9-10	50		50		
Kuljetusalan at	50-100	2	3-10			30-40		
Laboratorio- ja mittausalan at	60-120	2-3	4-15	15-60		15-30		
Lähiesimiestyön at	70	1	4			40		
Lastinkäsittelyalan at	120	4	6					
Leipomoalan at	60-90	1-2	4-8	30		30		
Lentoasemapalvelujen at	90	3	5					
Lentokonetekniikan at	75	3	13			0-40		
Liiketoiminnan at	30-110	1-3	4-13	40-60	25	20-60		
Liikunnan ja valmennuksen at	30-60	1	3-7		30	30		
Liikuntapaikka-alan at	120	4	3			30		
Luontoalan at	60	2	22			20-30		

Tutkinto	Pakollisten tutkinnon osien osp-määrä koko tutkinnosta (150 osp)	Tutkinnon perusteissa määrättyt pakolliset tutkinnon osat (kpl)	Tutkinnon perusteissa määriteltyjen valinnaisten tutkinnon osien tarjonta (kpl)	Perusteissa määriteltyjen valinnaisten tutkinnon osien lisäksi tutkintoon voi sisällyttää valinnaiseksi tutkinnon osaksi/osiksi myös muuta osaamista. Vihreällä merkitys valinnaisuudet ovat vaihtoehtoisia.				
				Osaamista tutkinnon toisesta osaamis-alasta (osp)	Osaamista toisesta määritellystä ammatillisesta tutkinnosta (osp)	Osaamista toisesta määritellystä ammatillisesta tutkinnosta (osp)	Osaamista korkeakouluopinnoista (osp)	Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa
Maanmittausalan at	40	1	6	55		55		
Maarakennusalan at	30-120	1-3	3-9	30-70		30-40		
Maatalousalan at	50-100	1-2	2-19	0-50		0-50	0-25	0-50
Matkailupalvelujen at	50	1	11		30	5-25		
Media-alan at	70	2	9-30	30-55		30		
Merenkulkualan at	120	4	4					
Metsäalan at	50-70	2	5-11	20-40		10-30		
Mielenterveys- ja päihdetyön at	100	2	3			25		
Musiikki tuotannon at	75	2	13			1 tutkinnon osa		
Opastuspalvelujen at	45	1	7		30	5-25		
Palvelulogiikan at	70-110	1-2	6-7			40		
Pintakäsittelyalan at	90	2	8-18	30-60		30		30
Porotalouden at	90	2	5			30		
Prosessiteollisuuden at	75	2	20-22	45		30		
Puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan at	60	2	29	30		30		
Puutarha-alan at	60-120	1-4	3-8	30-60		30		

Tutkinto	Pakollisten tutkinnon osien osp-määrä koko tutkinnosta (150 osp)	Tutkinnon perusteissa määrätty pakolliset tutkinnon osat (kpl)	Tutkinnon perusteissa määriteltyjen valinnaisten tutkinnon osien tarjonta (kpl)	Perusteissa määriteltyjen valinnaisten tutkinnon osien lisäksi tutkintoon voi sisällyttää valinnaiseksi tutkinnon osaksi/osiksi myös muuta osaamista. Vihreällä merkitys valinnaisuudet ovat vaihtoehtoisia.				
				Osaamista tutkinnon toisesta osaamis-alasta (osp)	Osaamista toisesta määritellystä ammatillisesta tutkinnosta (osp)	Osaamista toisesta määritellystä ammatillisesta tutkinnosta (osp)	Osaamista korkeakouluopinnoista (osp)	Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa
Puuteollisuuden at	30	1	9-22	30		30		30
Rakennustuotealan at	60	2	10-23	30				
Ravintolan asiakaspalvelun at	85	2	8			10-15		
Ruokapalvelujen at	60	1	5	40		10-30		
Saamenkäsityöalan at	30	1	9-10					
Saamenkäsityökisällin at	30	1	9-10					
Sähkö- ja automaatioalan at	30-100	1-3	13					
Seurakunta- ja hautauspalvelualan at	90	2	6			20-30		
Sukellusalan at	40-60	1-2	4-6	20		30-40	50-90	
Taideteollisuusalan at	10-100	1-4	6-15	0-50		0-50	0-25	0-25
Talonrakennusalan at	30	1	48			40		
Talotekniikan at	50-100	1-3	2-7	25-50		25-50		
Tekstiili- ja muotialan at	60	2	30			45	5-45	5-45
Terveysalan at	135	2	3-4			15		
Tieto- ja kirjastopalvelujen at	100-125	2-3	7-8					
Tieto- ja viestintätekniikan at	30	1	14			40		

Tutkinto	Pakollisten tutkinnon osien osp-määrä koko tutkinnosta (150 osp)	Tutkinnon perusteissa määrätyt pakolliset tutkinnon osat (kpl)	Tutkinnon perusteissa määriteltyjen valinnaisten tutkinnon osien tarjonta (kpl)	Perusteissa määriteltyjen valinnaisten tutkinnon osien lisäksi tutkintoon voi sisällyttää valinnaiseksi tutkinnon osaksi/osiksi myös muuta osaamista. Vihreällä merkitys valinnaisuudet ovat vaihtoehtoisia.				
				Osaamista tutkinnon toisesta osaamis-alasta (osp)	Osaamista toisesta määritellystä ammatillisesta tutkinnosta (osp)	Osaamista toisesta määritellystä ammatillisesta tutkinnosta (osp)	Osaamista korkeakouluopinnoista (osp)	Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa
Tullialan at	135	3	2-3					
Tuotantotekniikan at	20-90	1-2	8-13			30	5-30	
Turvallisuusalan at	50	2	11		25			
Vammaisalan at	90-135	2-3	2		30	15-60		
Veneenrakennusalan at	60-120	1-2	9					
Ympäristöalan at	50-100	1-3	6-19	50		25		
Yrittäjyyden at	90	2	10-11			60		

Liite 3. Erikoisammattitutkintojen muodostuminen pakollisesta ja valinnaisesta osaamisesta (tilanne syksyllä 2022)

Tutkinto	Pakollisten tutkinnon osien osp-määrä koko tutkinnosta (180)	Tutkinnon perusteissa määrättyt pakolliset tutkinnon osat (kpl)	Tutkinnon perusteissa määrättyjen valinnaisten tutkinnon osien tarjonta (kpl)	Perusteessa määriteltyjen valinnaisten tutkinnon osien lisäksi tutkintoon voi sisällyttää valinnaiseksi tutkinnon osaksi/osiksi myös muuta osaamista. Vihreällä merkitys valinnaisuudet ovat vaihtoehtoisia.				
				Osaamista tutkinnon toisesta osaamisalasta (osp)	Osaamista toisesta määritellystä ammatillisesta tutkinnosta (osp)	Osaamista toisesta määritellystä ammatillisesta tutkinnosta (osp)	Osaamista korkeakouluopinnoista (osp)	Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa
Ajoneuvoalan eat	50-60	1-2	7-9			40		
Eläintenhoidon eat	80-130	1-3	4-6			40	40	
Elintarvikealan eat	80	1	4			50		
Energia-alan eat	120	4	4-6	0-30	0-30			
Erityisruokapalvelujen eat (laajuus 160 osp)	50	1	5			10-20		
Esitys- ja teatteritekniikan eat	80	1	6			50		
Hevostalouden eat	120-140	2	2					
Hieronnan eat	45	1	10		45			
Hius- ja kauneudenhoitoalan eat	120	3	4			30		
Immobilisaatiohoidon eat	160	7	2			20		

Tutkinto	Pakollisten tutkinnon osien osp-määrä koko tutkinnosta (180)	Tutkinnon perusteissa määrättyt pakolliset tutkinnon osat (kpl)	Tutkinnon perusteissa määrättyjen valinnaisten tutkinnon osien tarjonta (kpl)	Perusteessa määriteltyjen valinnaisten tutkinnon osien lisäksi tutkintoon voi sisällyttää valinnaiseksi tutkinnon osaksi/osiksi myös muuta osaamista. Vihreällä merkitys valinnaisuudet ovat vaihtoehtoisia.				
				Osaamista tutkinnon toisesta osaamisalasta (osp)	Osaamista toisesta määritellystä ammatillisesta tutkinnosta (osp)	Osaamista toisesta määritellystä ammatillisesta tutkinnosta (osp)	Osaamista korkeakouluopinnoista (osp)	Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa
Isännöinnin eat	120	2	2		60			
Johtamisen ja yritysjohtamisen eat	80	1	7-8			50		
Kalatalouden eat	90	2	4			45	45	
Kasvatus- ja ohjausalan eat	60	1	3					
Koneasennuksen ja kunnossapidon eat	60	1	5			40		
Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen eat	60-140	1-3	6-8		0-40	0-40		
Laivasähkömestarin eat	155	5	3			25		
Leipomoalan eat	60-120	1-2	4-5	60	60	60		
Lentokonetekniikan eat	90	1	3					
Liikenneopettajan eat	120	2	9			30		
Liiketoiminnan eat	60	1	4-14	60		60		
Liikuntapaikka-alan eat	90	2	3			30		
Luontoalan eat	75	2-3	6-10	30-45		40		
Maarakennusalan eat	100	2	7					
Maaseudun kehittämisen eat	90	2	3			45		
Maatalousalan eat	60-120	1-2	4-7	0-60		0-30	0-30	0-30
Majoitus- ja ravitsemisalan esimiestyön eat	150	3						

Tutkinto	Pakollisten tutkinnon osien osp-määrä koko tutkinnosta (180)	Tutkinnon perusteissa määrättyt pakolliset tutkinnon osat (kpl)	Tutkinnon perusteissa määrättyjen valinnaisten tutkinnon osien tarjonta (kpl)	Perusteessa määriteltyjen valinnaisten tutkinnon osien lisäksi tutkintoon voi sisällyttää valinnaiseksi tutkinnon osaksi/osiksi myös muuta osaamista. Vihreällä merkitys valinnaisuudet ovat vaihtoehtoisia.				
				Osaamista tutkinnon toisesta osaamisalasta (osp)	Osaamista toisesta määritellystä ammatillisesta tutkinnosta (osp)	Osaamista toisesta määritellystä ammatillisesta tutkinnosta (osp)	Osaamista korkeakouluopinnoista (osp)	Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa
Media-alan eat	30	1	10-13	1 tutkinnon osa		30		
Metsäalan eat	60	1-2	7-12	40		20-40		
Mielenterveys- ja päihdetyön eat	100	2	2			40		
Oikeustulkkauksen eat	160	4	2			2		
Palvelulogiikan eat	90	2	4	45-60		30-45		
Pintakäsittelyalan eat	75	2	3-10	35-70		35		
Prosessiteollisuuden eat	75	1	6		35	35		
Puhevammaisten tulkkauksen eat	140	3	2			40		
Puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan eat	150	2	5			30		
Puutarha-alan eat	20	1	18			20-40		
Puuteollisuuden eat	30-60	1	6-10			40-80		
Rakennusalan työmaajohdon eat	80	1	6-8			25		
Saamenkäsityöalan eat	90	1	4-6					
Saamenkäsityömestarin eat	90	1	4-6					
Sähkö- ja automaatioalan eat	90-120	2-3	12					
Taideteollisuusalan eat	120	3	2-9		0-60	0-60	0-30	0-30

Tutkinto	Pakollisten tutkinnon osien osp-määrä koko tutkinnosta (180)	Tutkinnon perusteissa määrätty pakolliset tutkinnon osat (kpl)	Tutkinnon perusteissa määrättyjen valinnaisten tutkinnon osien tarjonta (kpl)	Perusteessa määriteltyjen valinnaisten tutkinnon osien lisäksi tutkintoon voi sisällyttää valinnaiseksi tutkinnon osaksi/osiksi myös muuta osaamista. Vihreällä merkitys valinnaisuudet ovat vaihtoehtoisia.				
				Osaamista tutkinnon toisesta osaamisalasta (osp)	Osaamista toisesta määritellystä ammatillisesta tutkinnosta (osp)	Osaamista toisesta määritellystä ammatillisesta tutkinnosta (osp)	Osaamista korkeakouluopinnoista (osp)	Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa
Talonrakennusalan eat	120	2	4					
Talotekniikan eat	80-130	1-3	1-5			50		
Tekstiili- ja muotialan eat	90	2	17			45	5-45	5-45
Tieto- ja viestintätekniikan eat	60	1	6			60		
Tuotannon esimiestyön eat	80	1	5			50		
Tuotantotekniikan eat	150	2			30	30	5-30	
Tuotekehitystyön eat	90	1	4				45	
Turvallisuusvalvojan eat	60	2						
Valmennuksen eat	120	2	3					
Vanhustyön eat	90-120	2	6-10			0-30		
Veneenrakennusalan eat	120	2	2-3		0-60			
Ympäristöalan eat	80-140	3	7-9	40		40		
Yritysneuvojan eat	120	2	3					

Liite 4. Ammatillisen koulutuksen rahoituslähteet

Säädökset

Koulutuksella täysi valtionosuus

Järjestämisluvassa opetus- ja kulttuuriministeriö määrää tutkinnot ja koulutukset, joita koulutuksen järjestäjällä on oikeus järjestää. Laki kulttuuri- ja opetustoimen rahoituksesta säättää rahoituksesta koulutukseen, joka voi olla myös koulutusta tutkinnon osaan tai osiin.

Järjestämisluvassa määrätään oikeudesta järjestää tutkintoja ja koulutusta työvoimakoulutuksena. Järjestämislupa voidaan myös rajata koskemaan vain työvoimakoulutusta. Koulutuksen järjestäjä ja työ- ja elinkeinohallinto sopivat työvoimakoulutuksen järjestämisestä. Ammatillisen koulutuksen perusrahoituksessa on lisäpainokerroin työvoimakoulutuksen järjestävälle ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutukselle ja muulle ammatilliselle koulutukselle kompensoimassa sitä, ettei työvoimakoulutuksena järjestetyssä koulutuksessa voida periä opiskelijamaksuja.

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen rahoitus voidaan suunnata valtionavustuksina korkeakouluille, ammatillisen koulutuksen järjestäjille ja vapaan sivistystyön ylläpitäjille. Ostohankintoina tehtäviin koulutuspalveluihin voivat lisäksi osallistua yksityiset yritykset sekä kuntien ja kuntayhtymien omistamat tytäryhtiöt. Rahoitettavana on koulutukset, joilla kehitetään alueen elinkeinoja ja parannetaan osaavan työvoiman saatavuutta tietyllä alueella tai alalla. Koulutukset voivat olla erilaisia koulutussisältöjä yhdistäviä kokonaisuuksia, tutkinnon osia tai kokonaisuuksia, jotka eivät sijoitu tietylle koulutusasteelle tai -alalle. Kohderyhmänä ovat pääsääntöisesti työssä olevat ja työvoiman ulkopuolella olevat henkilöt.

Osin valtion osuuksin rahoitettu koulutus

1. Henkilöstökoulutus on työnantajan henkilöstölle järjestämää koulutusta, joka on osin työnantajan rahoittamaa ja joiltakin osin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesti valtionosuuksin (vos) rahoitettua. Henkilöstökoulutuksena voidaan järjestää ammatillisia tutkintoja, tutkinnon osia ja tutkintokoulutusta myös tutkinnon osaa pienempiin kokonaisuuksiin. Lisäksi henkilöstökoulutus voi valmistaa ansio- ja liikennealentäjän tehtäviin, lennonjohtajan tehtäviin tai kaupunkiraideliikenteen kuljettajien tehtäviin.

Säädökset

Työvoimakoulutuksessa henkilöstökoulutuksena voidaan järjestää myös ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta, jonka tavoitteena ei ole tutkinnon tai sen osan suorittaminen. Henkilöstökoulutuksena järjestetyssä tutkintokoulutuksessa vos-rahoituksen määrä koulutuksen järjestäjille on keskimäärin puolet siitä, mitä ne voisivat saada järjestäessään tutkintokoulutusta täysin vos-rahoitteisesti.

Henkilöstökoulutusta tarjoava koulutuksen järjestäjä voi laskuttaa työntajaa osuudella, joka vastaa keskimäärin henkilöstökoulutuksesta saamansa vos-rahoituksen osuutta. Rahoitusta laskettaessa vähennys tehdään perusrahoituksesta. Suoritus- ja vaikuttavuusrahoitus kertyy henkilöstökoulutuksessa täysimääräisesti. Mikäli henkilöstökoulutuksena suoritetaan tutkinnon osaa pienempiä kokonaisuuksia, suoritusrahoitusta ei kerry lainkaan ja vaikuttavuusrahoituksen saaminen edellyttää aloituskyselyissä saatua opiskelijapalautetta ja työelämäpalautetta oppi- tai koulutus sopimuksella järjestetystä koulutuksesta.

2. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot. Ammattitutkinto- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa sekä muussa ammatillisessa koulutuksessa koulutuksen järjestäjä voi periä opiskelijalta kohtuullisen opiskelumaksun, jolla katetaan osittain koulutuksen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia.

Koulutuksen hankkija, tilaaja tai osallistuja maksaa koulutuksen

1. Maksullinen palvelutoiminta. Koulutuksen järjestäjä voi järjestää ammatillisia tutkintoja ja tutkinnon osia, niihin valmistavaa tutkintokoulutusta maksullisena palvelutoimintana toisen koulutuksen järjestäjän hankkiessa koulutusta tai tehtäessä yhteistyötä muilla kouluasteilla toimivien koulutuksen järjestäjien kanssa.

2. Tilauskoulutus ja EU:n ulkopuolella järjestetty koulutus. Koulutuksen järjestäjä voi järjestää opiskelijaryhmälle järjestämisluvassa määrättyjä tutkintoja ja tutkinnon osia niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö. Tilauskoulutusta ei voida järjestää

- Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille
- henkilöille, jotka rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan
- henkilöille, joilla on ulkomaalaislaissa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa
- edellä mainittujen perheenjäsenille.

Koulutuksen järjestäjän on perittävä koulutuksen tilaajalta tai Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestetyssä tutkintokoulutuksessa opiskelijalta vähintään koulutuksen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset kattava maksu.

Liite 5. Ammattitutkinnon suorittaneet vuosina 2020–2021

Taulukossa vaalean vihreälle pohjalle merkityt tutkinnot ovat voimassa olevan tutkintorakenteen mukaisia. Valkoisella pohjalla olevat tutkinnot ovat poistuneet tutkintorakenteesta, ja taulukkoon merkityt suoritusmäärät ovat tutkinnon perusteiden siirtymäajalta.

Ammattitutkinnon suorittaneet	2020	2021	Yhteensä
Ammattitutkinnot	20 346	22 230	42 576
Humanistiset ja taidealat	474	459	933
Aseseppäkisällin ammattitutkinto		1-4	0
Asioimistulkkauksen ammattitutkinto	45	90	135
Esitys- ja teatteritekniikan ammattitutkinto	18	27	45
Käsityöntekijän ammattitutkinto	39	1-4	39
Lasinpuhaltajakisällin ammattitutkinto	1-4		0
Media-alan ammattitutkinto	216	213	429
Musiikkiutuotannon ammattitutkinto	45	24	69
Restaurointikisällin ammattitutkinto	6	1-4	6
Saamenkäsiyöalan ammattitutkinto	1-4		0
Seppäkisällin ammattitutkinto	9		9
Sisustusalan ammattitutkinto, käsi- ja taideteollisuusala	18	1-4	18
Taideteollisuusalan ammattitutkinto	66	90	156
Valokuvaajan ammattitutkinto	6	1-4	6
Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	6 723	7 362	14 085
Auto- ja kuljetusalan työnjohdon ammattitutkinto	12	1-4	12
Finanssialan ammattitutkinto	15		15
Isännöinnin ammattitutkinto	438	513	951
Kiinteistöväälitysalan ammattitutkinto	12		12

Ammattitutkinnon suorittaneet	2020	2021	Yhteensä
Liiketoiminnan ammattitutkinto	2 406	3 087	5 493
Lähiesimiestyön ammattitutkinto	2 493	2 529	5 022
Markkinointiviestinnän ammattitutkinto	90	6	96
Myyntin ammattitutkinto	93		93
Sihteerin ammattitutkinto	15	1-4	15
Taloushallinnon ammattitutkinto	78	12	90
Varaosamyyjän ammattitutkinto	1-4		0
Varastoalan ammattitutkinto	1-4		0
Virastomestarin ammattitutkinto	6		6
Yrittäjän ammattitutkinto	1 068	1 221	2 289
Luonnontieteet	300	354	654
Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinto	12	15	27
Luonnontuotealan ammattitutkinto	1-4		0
Luontoalan ammattitutkinto	282	339	621
Maa- ja metsätalouseläimet	1 161	1 389	2 550
Arboristin ammattitutkinto	1-4	1-4	0
Bioenergia-alan ammattitutkinto	6		6
Eläinhoidon ammattitutkinto	405	453	858
Floristin ammattitutkinto	33	9	42
Golfkentänhoitajan ammattitutkinto	1-4		0
Hevostalouden ammattitutkinto	108	117	225
Hevostenvalmentajan ammattitutkinto	1-4	1-4	0
Kalatalouden ammattitutkinto	15	27	42
Kengityssepän ammattitutkinto	1-4	1-4	0
Maatalousalan ammattitutkinto	252	339	591
Mehiläistarhaajan ammattitutkinto	27	1-4	27
Metsäalan ammattitutkinto	132	243	375
Metsäkoneenkuljettajan ammattitutkinto	21	9	30
Metsätalousyrittäjän ammattitutkinto	18	6	24
Porotalouden ammattitutkinto	1-4	1-4	0

Ammattitutkinnon suorittaneet	2020	2021	Yhteensä
Puutarha-alan ammattitutkinto	99	162	261
Ratsastuksenopettajan ammattitutkinto	1-4	1-4	0
Seminologin ammattitutkinto	1-4	1-4	0
Tuotantoeläinten hoidon ja hyvinvoinnin ammattitutkinto	15	6	21
Vihersisustajan ammattitutkinto	1-4		0
Viljelijän ammattitutkinto	12	1-4	12
Viljelypuutarhurin ammattitutkinto	1-4	1-4	0
Palvelualat	4 854	5 316	10 170
Ajoneuvonosturinkuljettajan ammattitutkinto	1-4	1-4	0
Hotellivirkailijan ammattitutkinto		1-4	0
Kuljetusalan ammattitutkinto	540	507	1 047
Laitoshuoltajan ammattitutkinto	9	6	15
Lastinkäsittelyalan ammattitutkinto	69	63	132
Lentoasemapalvelujen ammattitutkinto		1-4	0
Liikunnan ammattitutkinto	129	1-4	129
Liikunnan ja valmennuksen ammattitutkinto	420	615	1 035
Liikuntapaikka-alan ammattitutkinto	54	63	117
Linja-autonkuljettajan ammattitutkinto	1-4		0
Matkailun ohjelmapalvelujen ammattitutkinto	1-4		0
Matkailupalvelujen ammattitutkinto	66	111	177
Opastuspalvelujen ammattitutkinto	108	81	189
Palvelulogistiikan ammattitutkinto	105	165	270
Puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan ammattitutkinto	1 758	1 902	3 660
Ravintolan asiakaspalvelun ammattitutkinto	138	171	309
Ruokapalvelujen ammattitutkinto	216	234	450
Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinto	78	105	183
Suntion ammattitutkinto	1-4	1-4	0
Suurtalouskokin ammattitutkinto	1-4		0

Ammattitutkinnon suorittaneet	2020	2021	Yhteensä
Tarjoilijan ammattitutkinto	1-4	1-4	0
Tekstiilihuollon ammattitutkinto	1-4		0
Tullialan ammattitutkinto	39	63	102
Turvallisuusalan ammattitutkinto	1 095	1 197	2 292
Valmentajan ammattitutkinto	33	9	42
Yhdistelmäajoneuvonkuljettajan ammattitutkinto	6	15	21
Tekniikan alat	3 720	4 014	7 734
Ajoneuvoalan ammattitutkinto	204	330	534
Autokorimekaanikon ammattitutkinto	1-4	1-4	0
Automaatioasentajan ammattitutkinto	12	6	18
Elintarvikejalostajan ammattitutkinto	1-4		0
Elintarvikejalostuksen ammattitutkinto	54	51	105
Elintarviketeollisuuden ammattitutkinto	27	75	102
Energia-alan ammattitutkinto	126	141	267
Henkilöautomekaanikon ammattitutkinto	36	1-4	36
Hitsaajan ammattitutkinto	1-4		0
Ilmastointiasentajan ammattitutkinto	1-4		0
Jalkinealan ammattitutkinto	1-4		0
Kaivosalan ammattitutkinto	27	1-4	27
Kiinteistöpalvelujen ammattitutkinto	6		6
Kiskoliikenteen turvalaiteasentajan ammattitutkinto	9		9
Kivialan ammattitutkinto	18	12	30
Kondiittorin ammattitutkinto	6		6
Koneasennuksen ja kunnossapidon ammattitutkinto	45	90	135
Koneenasentajan ammattitutkinto	15		15
Koneistajan ammattitutkinto	18	1-4	18
Kotitalouskoneasentajan ammattitutkinto	9		9
Kumialan ammattitutkinto	1-4		0

Ammattitutkinnon suorittaneet	2020	2021	Yhteensä
Kunnossapidon ammattitutkinto	45		45
Kylmäasentajan ammattitutkinto	12	6	18
Lattianpäällystäjän ammattitutkinto	1-4	1-4	0
Leipomoalan ammattitutkinto	63	87	150
Leipurin ammattitutkinto	1-4	1-4	0
Lentokonetekniikan ammattitutkinto		15	15
Levy- ja hitsausalan ammattitutkinto	12	1-4	12
Levyalan ammattitutkinto	63	1-4	63
Lihanjalostajan ammattitutkinto	1-4		0
Lihantarkastuksen ammattitutkinto	1-4		0
Lukkosepän ammattitutkinto	18		18
Lämmityslaitteasentajan ammattitutkinto	1-4		0
Maalarin ammattitutkinto, prosessi-, kemian- ja materiaalitekniikka	6		6
Maanmittausalan ammattitutkinto	1-4	12	12
Maarakennusalan ammattitutkinto	558	579	1 137
Maatalouskoneasentajan ammattitutkinto	1-4	1-4	0
Maidonjalostajan ammattitutkinto	1-4	1-4	0
Mittaajan ja kalibroijan ammattitutkinto	1-4		0
Muovimekaanikon ammattitutkinto	27		27
Nuohoojan ammattitutkinto	1-4		0
Pintakäsittelyalan ammattitutkinto	36	51	87
Prosessiteollisuuden ammattitutkinto	357	315	672
Putkiasentajan ammattitutkinto	1-4	1-4	0
Puualan ammattitutkinto	6		6
Puuteollisuuden ammattitutkinto	93	66	159
Rakennuspeltiseppän ammattitutkinto	1-4		0
Rakennustuotealan ammattitutkinto	1-4	6	6
Raskaskalustomekaanikon ammattitutkinto	27		27
Rengasalan ammattitutkinto	9		9

Ammattitutkinnon suorittaneet	2020	2021	Yhteensä
Saha-alan ammattitutkinto	27		27
Sukellusalan ammattitutkinto	15	18	33
Sähkö- ja automaatioalan ammattitutkinto	90	156	246
Sähköasentajan ammattitutkinto	15	6	21
Sähköteollisuuden ammattitutkinto	1-4		0
Sähköverkkoasentajan ammattitutkinto	9		9
Talonrakennusalan ammattitutkinto	882	891	1 773
Talotekniikan ammattitutkinto	423	819	1 242
Tekstiili- ja muotialan ammattitutkinto	84	96	180
Tekstiilialan ammattitutkinto, tekstiili- ja vaateustekniikka	6	1-4	6
Teollisen pintakäsittelijän ammattitutkinto	1-4	1-4	0
Teollisuusputkiasentajan ammattitutkinto		1-4	0
Tuotantotekniikan ammattitutkinto	81	99	180
Tuulivoima-asentajan ammattitutkinto	1-4		0
Vaatetusalan ammattitutkinto, tekstiili- ja vaateustekniikka	12		12
Veneenrakennusalan ammattitutkinto	6	9	15
Verhoilijan ammattitutkinto	1-4	1-4	0
Vesihuoltoalan ammattitutkinto	1-4		0
Viinintuotannon ammattitutkinto	6	1-4	6
Voimalaitoksen käyttäjän ammattitutkinto		1-4	0
Ympäristöalan ammattitutkinto	75	60	135
Ympäristöhuollon ammattitutkinto	1-4	1-4	0
Terveys- ja hyvinvointialat	2 700	3 111	5 811
Hieronnan ammattitutkinto	1 026	990	2 016
Jalkojenhoidon ammattitutkinto	39	1-4	39
Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinto	1 098	1 593	2 691
Kehitysvamma-alan ammattitutkinto	90	66	156
Kipsausalan ammattitutkinto	1-4		0

Ammattitutkinnon suorittaneet	2020	2021	Yhteensä
Koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinto	96	9	105
Lasten ja nuorten erityisohjaajan ammattitutkinto	39	12	51
Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto	162	237	399
Perhepäivähoidon ammattitutkinto	6	1-4	6
Terveysalan ammattitutkinto	135	198	333
Vammaisalan ammattitutkinto		1-4	0
Välinehuoltajan ammattitutkinto	12	1-4	12
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)	390	270	660
Tieto- ja tietoliikennetekniikan ammattitutkinto	159	138	297
Tieto- ja viestintäteknikan ammattitutkinto	231	132	363
Yhteiskunnalliset alat	72	60	132
Asiakirjahallinnon ja arkistotoimen ammattitutkinto	1-4		0
Tieto- ja kirjastopalvelujen ammattitutkinto	72	60	132

Liite 6. Erikoisammattitutkinnon suorittaneet vuosina 2020–2021

Erikoisammattitutkinnon suorittaneet	2020	2021	Yhteensä
Humanistiset ja taidealat	108	132	240
Aseppämestarin erikoisammattitutkinto		1-4	0
Esitys- ja teatteritekniikan erikoisammattitutkinto		6	6
Kultaajamestarin erikoisammattitutkinto		1-4	0
Käsityömestarin erikoisammattitutkinto	12	6	18
Lasinpuhaltajamestarin erikoisammattitutkinto		1-4	0
Media-alan erikoisammattitutkinto	24	42	66
Oikeustulkkauksen erikoisammattitutkinto	18	18	36
Puhevammaisten tulkkauksen erikoisammattitutkinto	18	24	42
Restaurointimestarin erikoisammattitutkinto	1-4	1-4	0
Seppämestarin erikoisammattitutkinto		1-4	0
Sisustusalan ammattitutkinto, tekniikan ja liikenteen ala	1-4	1-4	0
Taideteollisuusalan erikoisammattitutkinto	12	30	42
Valokuvaajan erikoisammattitutkinto	18		18
Kasvatusalat	129	168	297
Liikenneopettajan erikoisammattitutkinto	129	168	297
Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	3 447	3 774	7 221
Autoalan myyjän erikoisammattitutkinto	1-4		0
Autoalan työnjohdon erikoisammattitutkinto		1-4	0
Isännöinnin erikoisammattitutkinto	57	30	87
Johtamisen erikoisammattitutkinto	624	27	651
Johtamisen ja yritysjohtamisen erikoisammattitutkinto	1 557	2 472	4 029

Erikoisammattitutkinnon suorittaneet	2020	2021	Yhteensä
Kaupan esimiehen erikoisammattitutkinto	33		33
Liikenne-esimiehen erikoisammattitutkinto	9	1-4	9
Liiketoiminnan erikoisammattitutkinto	270	603	873
Markkinointiviestinnän erikoisammattitutkinto	30	1-4	30
Ruokamestarin erikoisammattitutkinto	9		9
Talous- ja henkilöstöhallinnon erikoisammattitutkinto	45	1-4	45
Tekniikan erikoisammattitutkinto	234	18	252
Tuotannon esimiestyön erikoisammattitutkinto	276	375	651
Ulkomaankaupan erikoisammattitutkinto	12		12
Varastoalan erikoisammattitutkinto	9		9
Yritysjohdamisen erikoisammattitutkinto	153	9	162
Yritysneuvojan erikoisammattitutkinto	141	237	378
Luonnontieteet	12	15	27
Luontoalan erikoisammattitutkinto	1-4	9	9
Luontokartoittajan erikoisammattitutkinto	6	1-4	6
Riistamestarin erikoisammattitutkinto	1-4	1-4	0
Maa- ja metsätalousalat	111	129	240
Eläintenhoiton erikoisammattitutkinto	21	54	75
Floristimestarin erikoisammattitutkinto	1-4	1-4	0
Golfkenttämestarin erikoisammattitutkinto	15	6	21
Hevostalouden erikoisammattitutkinto	21	27	48
Kalatalouden erikoisammattitutkinto		6	6
Maaseudun kehittämisen erikoisammattitutkinto	9	1-4	9
Maatalousalan erikoisammattitutkinto	9	1-4	9
Metsäalan erikoisammattitutkinto	12	1-4	12
Puunkorjuun erikoisammattitutkinto			0
Puutarha-alan erikoisammattitutkinto	24	27	51
Viheralan erikoisammattitutkinto	1-4		0

Erikoisammattitutkinnon suorittaneet	2020	2021	Yhteensä
Palvelualat	702	762	1 464
Baarimestarin erikoisammattitutkinto	18	1-4	18
Eriyisruokavaliopalvelujen erikoisammattitutkinto	75	78	153
Hius- ja kauneudenhoitoalan erikoisammattitutkinto	39	99	138
Hiusalan erikoisammattitutkinto	9	1-4	9
Liikuntapaikka-alan erikoisammattitutkinto	9	24	33
Liikuntapaikkamestarin erikoisammattitutkinto			0
Majoitus- ja ravitsemisalan esimiestyön erikoisammattitutkinto	201	138	339
Palvelulogistiikan erikoisammattitutkinto	15	33	48
Puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan erikoisammattitutkinto	93	156	249
Siivousteknikon erikoisammattitutkinto	6	1-4	6
Siivoustyönohjaajan erikoisammattitutkinto	9		9
Turvallisuusvalvojan erikoisammattitutkinto	180	201	381
Valmennuksen erikoisammattitutkinto	48	33	81
Tekniikan alat	2 151	2 334	4 485
Ajoneuvoalan erikoisammattitutkinto	18	90	108
Autokorimestarin erikoisammattitutkinto	1-4	1-4	0
Automaalarimestarin erikoisammattitutkinto	1-4		0
Automaatioyliasentajan erikoisammattitutkinto	1-4		0
Automekaanikon erikoisammattitutkinto	18	1-4	18
Elintarvikealan erikoisammattitutkinto	1-4	21	21
Energia-alan erikoisammattitutkinto	45	39	84
Hitsaajamestarin erikoisammattitutkinto	6	1-4	6
Jalkinealan erikoisammattitutkinto	1-4	1-4	0
Kiinteistöpalvelujen erikoisammattitutkinto	1-4	1-4	0
Kondiittorimestarin erikoisammattitutkinto	1-4		0
Koneasennuksen ja kunnossapidon erikoisammattitutkinto	12	6	18

Erikoisammattitutkinnon suorittaneet	2020	2021	Yhteensä
Koneenasentajamestarin erikoisammattitutkinto	1-4		0
Koneistajamestarin erikoisammattitutkinto	1-4		0
Kunnossapidon erikoisammattitutkinto	6		6
Kylmäsemparin erikoisammattitutkinto	6		6
Laivasähkösemparin erikoisammattitutkinto	1-4	9	9
Leipomoalan erikoisammattitutkinto	6	15	21
Leipurimestarin erikoisammattitutkinto	1-4	1-4	0
Levytyösemparin erikoisammattitutkinto	1-4		0
Lukkoseppäsemparin erikoisammattitutkinto	1-4	1-4	0
Maalarimestarin erikoisammattitutkinto, prosessi-, kemian- ja materiaalitekniikka	6	1-4	6
Maarakennusalan erikoisammattitutkinto	42	54	96
Nuohoojamestarin erikoisammattitutkinto	1-4		0
Pintakäsittelyalan erikoisammattitutkinto	15	27	42
Pintakäsittelysemparin erikoisammattitutkinto	1-4	1-4	0
Prosessiteollisuuden erikoisammattitutkinto	9	9	18
Putkiasentajan erikoisammattitutkinto	1-4		0
Puualan erikoisammattitutkinto	1-4	1-4	0
Puuteollisuuden erikoisammattitutkinto	9	15	24
Rakennusalan työmaajohdon erikoisammattitutkinto	111	153	264
Rakennusalan työmaapäällikön erikoisammattitutkinto	12	1-4	12
Rakennustuotannon erikoisammattitutkinto	48	6	54
Sahamestarin erikoisammattitutkinto	1-4		0
Sähkö- ja automaatioalan erikoisammattitutkinto	9	24	33
Sähköverkkoalan erikoisammattitutkinto	1-4	1-4	0
Sähköyliaseentajan erikoisammattitutkinto	1-4		0
Talonrakennusalan erikoisammattitutkinto	48	48	96
Talotekniikan erikoisammattitutkinto	75	165	240
Tekstiili- ja muotialan erikoisammattitutkinto	9	42	51

Erikoisammattitutkinnon suorittaneet	2020	2021	Yhteensä
Tuotantotekniikan erikoisammattitutkinto	24	15	39
Tuotekehitystyön erikoisammattitutkinto	1 389	1 332	2 721
Työvälinemestarin erikoisammattitutkinto		1-4	0
Vaatetusalan erikoisammattitutkinto	1-4	1-4	0
Veneenrakennusalan erikoisammattitutkinto		9	9
Voimalaitosalan erikoisammattitutkinto	6	1-4	6
Ympäristöalan erikoisammattitutkinto	189	231	420
Terveys- ja hyvinvointialat	1 305	1 671	2 976
Hieronnan erikoisammattitutkinto	165	177	342
Immobilisaatiohoidon erikoisammattitutkinto	1-4	12	12
Kasvatus- ja ohjausalan erikoisammattitutkinto	24	84	108
Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto	324	459	783
Mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinto	366	372	738
Näkövammaistaitojen ohjaajan erikoisammattitutkinto		1-4	0
Työvalmennuksen erikoisammattitutkinto	6	1-4	6
Vanhustyön erikoisammattitutkinto	417	567	984
Välinehuoltajan erikoisammattitutkinto	1-4		0
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)	27	15	42
Tieto- ja tietoliikennetekniikan erikoisammattitutkinto	1-4	1-4	0
Tieto- ja viestintättekniikan erikoisammattitutkinto	27	12	39
Yhteensä	28 212	31 053	59 265

Liite 7. Paikallisiin ammattitaitovaatimukseen perustuvien tutkinnon osien, toiseen ammatilliseen tutkintoon sisältyvien tutkinnon osien sekä korkeakouluopintojen suorittamisen lukumäärä osana ammattitutkintoa

Vihreät laatikot kuvaavat valinnaisia tutkinnon osia, joita tutkinnon muodostuminen mahdollistaa. Tutkinnon osia, jotka on otettu toisesta ammatillisesta tutkinnosta, on kirjattu opintohallintojärjestelmässä ajoittain paikalliseksi tutkinnon osaksi. Tästä syystä paikallisten tutkinnon osien suorituksia saattaa olla myös sellaisissa tutkinnoissa, joissa tutkinnon perusteet eivät sitä mahdollista.

Tutkinnon nimi	Paikallisia tutkinnon osia		Tutkinnon osa toisesta tutkinnosta		Korkeakouluopintoja	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Ajoneuvoalan ammattitutkinto	0	0	1	3	0	0
Asiakirjahallinnon ja arkistotoimen ammattitutkinto	0	0	3	0	0	0
Asioimistulkkauksen ammattitutkinto	6	6	2	9	0	0
Auto- ja kuljetusalan työnjohdon ammattitutkinto	29	4	0	0	0	0
Autokorimekaanikon ammattitutkinto	6	6	0	0	0	0
Elintarvikejalostuksen ammattitutkinto	0	0	1	3	0	0
Elintarviketeollisuuden ammattitutkinto	0	0	1	0	0	0
Eläinhoidon ammattitutkinto	91	86	147	169	0	0
Energia-alan ammattitutkinto	4	2	4	7	0	0
Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinto	2	1	2	0	0	0
Esitys- ja teatteriteknikan ammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Finanssialan ammattitutkinto	0	0	2	0	0	0
Golfkentänhoitajan ammattitutkinto	1	0	0	0	0	0
Henkilöautomekaanikon ammattitutkinto	6	12	0	0	0	0

Tutkinnon nimi	Paikallisia tutkinnon osia		Tutkinnon osa toisesta tutkinnosta		Korkeakoulu-opintoja	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Hevostalouden ammattitutkinto	26	48	67	50	0	0
Hevostentalentajan ammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Hieronnan ammattitutkinto	73	81	111	102	0	0
Jalkinealan ammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Jalkojenhoidon ammattitutkinto	2	0	0	0	0	0
Kaivosalan ammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Kalatalouden ammattitutkinto	0	1	7	14	0	0
Kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinto	291	297	196	209	4	2
Kehitysvamma-alan ammattitutkinto	28	24	9	15	0	0
Kipsausalan ammattitutkinto	0	0	1	0	0	0
Kivialan ammattitutkinto	26	0	0	3	0	0
Koneasennuksen ja kunnossapidon ammattitutkinto	0	0	26	14	0	0
Koneenasentajan ammattitutkinto	5	0	1	0	0	0
Koneistajan ammattitutkinto	1	0	1	0	0	0
Koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen ammattitutkinto	4	0	0	0	0	0
Kuljetusalan ammattitutkinto	66	38	80	93	0	0
Kunnossapidon ammattitutkinto	80	0	0	0	0	0
Kylmäasentajan ammattitutkinto	4	0	0	0	0	0
Laboratorio- ja mittausalan ammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Laitoshuoltajan ammattitutkinto	1	0	0	0	0	0
Lasten ja nuorten erityisohjaajan ammattitutkinto	2	0	0	0	0	0
Lastinkäsittelyalan ammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Leipomoalan ammattitutkinto	1	0	13	10	0	0
Lentoasemalvelujen ammattitutkinto	0	0	0	1	0	0
Lentokonetekniikan ammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Levy- ja hitsausalan ammattitutkinto	6	0	0	0	0	0

Tutkinnon nimi	Paikallisia tutkinnon osia		Tutkinnon osa toisesta tutkinnosta		Korkeakoulu- opintoja	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Liiketoiminnan ammattitutkinto	53	60	49	87	0	0
Liikunnan ammattitutkinto	172	0	1	0	0	0
Liikunnan ja valmennuksen ammattitutkinto	17	13	30	19	0	0
Liikuntapaikka-alan ammattitutkinto	0	0	4	0	0	0
Linja-autonkuljettajan ammattitutkinto	1	0	0	0	0	0
Lukkosepän ammattitutkinto	25	0	0	0	0	0
Luontoalan ammattitutkinto	26	28	23	31	0	0
Lähiesiäntutkinto	59	84	101	140	0	0
Maanmittausalan ammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Maarakennusalan ammattitutkinto	7	4	13	18	0	0
Maatalousalan ammattitutkinto	29	40	9	21	7	6
Markkinointiviestinnän ammattitutkinto	11	0	0	0	0	0
Matkailupalvelujen ammattitutkinto	12	8	32	31	0	0
Media-alan ammattitutkinto	1	2	55	25	0	0
Merenkulkualan ammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Metsäalan ammattitutkinto	18	7	7	16	0	0
Mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto	54	56	30	26	0	0
Mittaajan ja kalibroijan ammattitutkinto	4	0	0	0	0	0
Muovimekaanikon ammattitutkinto	0	0	1	0	0	0
Musiikkituotannon ammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Myyntin ammattitutkinto	6	0	2	0	0	0
Opastuspalvelujen ammattitutkinto	11	11	5	9	0	0
Palvelulogistiikan ammattitutkinto	0	3	0	4	0	0
Perhepäivähoitajan ammattitutkinto	1	2	0	0	0	0
Pintakäsittelyalan ammattitutkinto	0	3	4	5	0	0
Porotalouden ammattitutkinto	0	0	19	11	0	0
Prosessiteollisuuden ammattitutkinto	5	7	76	158	0	0

Tutkinnon nimi	Paikallisia tutkinnon osia		Tutkinnon osa toisesta tutkinnosta		Korkeakoulu- opintoja	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan ammattitutkinto	174	137	666	1034	0	0
Putkiasentajan ammattitutkinto	0	0	0	1	0	0
Puutarha-alan ammattitutkinto	33	4	58	23	0	0
Puuteollisuuden ammattitutkinto	26	19	0	1	0	0
Rakennustuotealan ammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Raskaskalustomekaanikon ammattitutkinto	6	0	0	0	0	0
Ravintolan asiakaspalvelun ammattitutkinto	0	1	3	4	0	0
Restaurointikisällin ammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Ruokapalvelujen ammattitutkinto	6	4	17	26	0	0
Saamenkäsityökisällin ammattitutkinto	0	0	1	0	0	0
Seurakunta- ja hautauspalvelualan ammattitutkinto	38	23	2	9	0	0
Sisustusalan ammattitutkinto, käsi- ja taideteollisuusala	1	0	6	2	0	0
Sukellusalan ammattitutkinto	0	4	0	0	0	4
Suntion ammattitutkinto	0	0	0	1	0	0
Sähkö- ja automaatioalan ammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Sähköasentajan ammattitutkinto	9	0	3	0	0	0
Taideteollisuusalan ammattitutkinto	65	54	82	85	2	15
Talonrakennusalan ammattitutkinto	0	0	1	0	0	0
Talotekniikan ammattitutkinto	54	31	106	110	0	0
Taloushallinnon ammattitutkinto	1	0	5	2	0	0
Tarjoilijan ammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Tekstiili- ja muotialan ammattitutkinto	4	5	0	3	0	0
Tekstiilihuollon ammattitutkinto	0	0	2	0	0	0
Terveysalan ammattitutkinto	32	34	12	11	0	0
Tieto- ja kirjastopalvelujen ammattitutkinto	26	0	0	0	0	0
Tieto- ja tietoliikennetekniikan ammattitutkinto	0	0	28	21	0	0

Tutkinnon nimi	Paikallisia tutkinnon osia		Tutkinnon osa toisesta tutkinnosta		Korkeakoulu-opintoja	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Tieto- ja viestintätekniikan ammattitutkinto	0	0	3	0	0	0
Tieto- ja viestintätekniikan ammattitutkinto	0	1	0	0	0	0
Tullialan ammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Tuotantoeläinten hoidon ja hyvinvoinnin ammattitutkinto	1	0	1	0	0	0
Tuotantotekniikan ammattitutkinto	0	1	0	1	0	1
Turvallisuusalan ammattitutkinto	17	9	14	13	0	0
Vaatetusalan ammattitutkinto, tekstiili- ja vaatetustekniikka	1	0	2	0	0	0
Valmentajan ammattitutkinto	21	10	0	0	0	0
Vammaisalan ammattitutkinto	0	8	0	8	0	0
Veneenrakennusalan ammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Verhoilijan ammattitutkinto	1	0	0	0	0	0
Välinehuoltajan ammattitutkinto	0	0	0	1	0	0
Yhdistelmäajoneuvonkuljettajan ammattitutkinto	17	44	0	0	0	0
Ympäristöalan ammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Yrittäjyyden ammattitutkinto	0	0	0	1	0	0
Yrittäjän ammattitutkinto	9	19	48	12	0	0

Liite 8. Paikallisiin ammattitaitovaatimukseen perustuvien tutkinnon osien, toiseen ammatilliseen tutkintoon sisältyvien tutkinnon osien sekä korkeakouluopintojen suorittamisen lukumäärä osana erikoisammattitutkintoa

Vihreät laatikot kuvaavat valinnaisia tutkinnon osia, joita tutkinnon muodostuminen mahdollistaa. Tutkinnon osia, jotka on otettu toisesta ammatillisesta tutkinnosta, on kirjattu opintohallintojärjestelmässä ajoittain paikalliseksi tutkinnon osaksi. Tästä syystä paikallisten tutkinnon osien suorituksia saattaa olla myös sellaisissa tutkinnoissa, joissa tutkinnon perusteet eivät sitä mahdollista.

Tutkinnon nimi	Paikallisia tutkinnon osia		Tutkinnon osa toisesta tutkinnosta		Korkeakouluopintoja	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Ajoneuvoalan erikoisammattitutkinto	0	0	1	3	0	0
Elintarvikealan erikoisammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Eläintenhoidon erikoisammattitutkinto	4	1	6	6	0	1
Energia-alan erikoisammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Erytisyruokavaliopalvelujen erikoisammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Esitys- ja teatteritekniikan erikoisammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Hevostalouden erikoisammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Hieronnan erikoisammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Hius- ja kauneudenhoitoalan erikoisammattitutkinto	2	2	1	9	0	0
Immobilisaatiohoidon erikoisammattitutkinto	0	0	0	1	0	0
Isännöinnin erikoisammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Johtamisen ja yritysjohtamisen erikoisammattitutkinto	74	80	94	158	7	12
Kalatalouden erikoisammattitutkinto	0	0	0	11	0	0

Tutkinnon nimi	Paikallisia tutkinnon osia		Tutkinnon osa toisesta tutkinnosta		Korkeakoulu- opintoja	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Kasvatus- ja ohjausalan erikoisammattitutkinto	0	0	0	6	0	0
Koneasennuksen ja kunnossapidon erikoisammattitutkinto	1	1	7	7	0	0
Kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto	92	106	65	93	0	0
Laivasähkömestarin erikoisammattitutkinto	0	0	4	0	0	0
Leipomoalan erikoisammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Lentokonetekniikan erikoisammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Liikenneopettajan erikoisammattitutkinto	23	12	5	4	0	0
Liiketoiminnan erikoisammattitutkinto	11	19	29	39	0	0
Liikuntapaikka-alan erikoisammattitutkinto	0	1	0	1	0	0
Luontoalan erikoisammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Maarakennusalan erikoisammattitutkinto	0	0	0	3	0	0
Maaseudun kehittämisen erikoisammattitutkinto	0	0	1	1	0	0
Maatalousalan erikoisammattitutkinto	0	0	5	10	0	0
Majoitus- ja ravitsemisalan esimiestyön erikoisammattitutkinto	11	11	34	46	0	0
Media-alan erikoisammattitutkinto	0	0	0	1	0	0
Metsäalan erikoisammattitutkinto	7	1	1	0	0	0
Mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinto	30	28	326	256	0	0
Oikeustulkkauksen erikoisammattitutkinto	2	3	0	6	0	0
Palvelulogistiikan erikoisammattitutkinto	2	8	2	8	0	0
Pintakäsittelyalan erikoisammattitutkinto	6	4	7	4	0	0
Prosessiteollisuuden erikoisammattitutkinto	5	4	3	4	0	0
Puhevammaisten tulkkauksen erikoisammattitutkinto	19	15	2	2	0	0
Puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan erikoisammattitutkinto	15	1	37	27	0	0

Tutkinnon nimi	Paikallisia tutkinnon osia		Tutkinnon osa toisesta tutkinnosta		Korkeakoulu- opintoja	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Puutarha-alan erikoisammattitutkinto	13	1	1	0	0	0
Puuteollisuuden erikoisammattitutkinto	0	0	7	1	0	0
Rakennusalan työmaajohdon erikoisammattitutkinto	6	1	0	6	0	0
Saamenkäsiyöalan erikoisammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Saamenkäsiyömestarin erikoisammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Sähkö- ja automaatioalan erikoisammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Taideteollisuusalan erikoisammattitutkinto	8	13	21	24	0	5
Talonrakennusalan erikoisammattitutkinto	5	0	4	0	0	0
Talotekniikan erikoisammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Tekstiili- ja muotialan erikoisammattitutkinto	0	1	1	0	0	0
Tieto- ja viestintätekniiikan erikoisammattitutkinto	0	0	0	0	0	0
Tuotannon esimiestyön erikoisammattitutkinto	34	14	72	35	0	0
Tuotantotekniikan erikoisammattitutkinto	2	0	9	7	2	0
Tuotekehitystyön erikoisammattitutkinto	10	11	42	87	0	0
Turvallisuusvalvojan erikoisammattitutkinto	15	0	3	14	0	0
Valmennuksen erikoisammattitutkinto	6	0	45	4	0	0
Vanhustyön erikoisammattitutkinto	0	9	20	22	0	0
Veneenrakennusalan erikoisammattitutkinto	0	0	4	7	0	0
Ympäristöalan erikoisammattitutkinto	1	3	20	5	0	0
Yritysneuvojan erikoisammattitutkinto	0	0	0	0	0	0

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

Meritullinkatu 10
PL 29, 00023 Valtioneuvosto
p. 0295 16001
okm.fi

ISSN 1799-0351 PDF
ISBN 978-952-263-951-6 PDF